

cve

Center mot
våldsbejakande
extremism

Vit makt-miljön

En kunskapsöversikt

**Center mot våldsbejakande extremism
– Samlad kunskap. Samordnade insatser.**

CVE ska stärka det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige, och ytterst förebygga ideologiskt motiverad brottslighet och terrorism. CVE är ett självständigt nationellt center inom Brå.

Center mot våldsbejakande extremism, CVE

Bilder/symboler använda med tillstånd från Expo

urn:nbn:se:bra-900

© Brottsförebyggande rådet, Brå 2020

www.cve.se

Innehåll

1. Sammanfattning	6
2. Inledning.....	8
3. Definitioner.....	9
4. Radikalisering.....	11
5. Ideologi.....	15
Övergripande ideologiska utgångspunkter	15
6. Utvecklingen inom vit makt-miljön.....	23
Från 1980-talet till 2014	23
Flykting- och migrationsfrågor i fokus.....	25
En ökad aktivitetsnivå.....	25
Faktorer som påverkar tillväxten till miljön	26
7. Omfattningen av vit makt-miljön.....	28
Uppskattat antal individer	28
Geografisk spridning.....	28
Organisering	30
Grupperingar och organisationer	31
Ensamagerande gärningspersoner	35
Terrorhotet från ensamagerande gärningspersoner	36

8. Individer inom vit makt-miljön.....	39
Födelseland, ålder, utbildning och kön	39
Socialtjänstens insatser och psykisk ohälsa.....	40
Brottslighet.....	41
Överlapp och synergier mellan extremism och annan kriminalitet.....	42
9. Opinionsbildning, sociala aktiviteter och kommunikationsformer	44
Opinionsbildning.....	44
Sociala aktiviteter.....	45
Kommunikationsformer	45
10. Symboler och symbolspråk	48
Symboler	50
11. Referenser	84
Internetkällor	96
Appendix 1: Förkortningar.....	102

1. Sammanfattning

Den generella målsättningen inom vit makt-miljön är att avskaffa det nuvarande demokratiska statsskicket och ersätta det med en auktoritär regeringsmakt, som ska inrätta ett etniskt och kulturellt homogent samhälle. Medlemmarna och anhängarna förespråkar, främjar eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå en sådan förändring, påverka det politiska beslutsfattandet eller myndighetsutövningen, eller hindra enskilda från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Därutöver dominerar föreställningar om olika typer av "raser", som människan kan delas in i och rangordnas utifrån. Den ariska och germanska rasen betraktas som överlägsen andra raser och det som eftersträvas är ett etniskt/rasmässigt och kulturellt homogent samhälle. Den svenska kulturen och folket betraktas som "utrotningshotade" på grund av "rasblandning" och mångkulturalism, vilket invandringen upplevs medföra. Följaktligen uttrycks ett tydligt motstånd mot all form av invandring som bidrar till ett mångkulturellt samhälle.

Miljön genomsyras av en antisemitisk föreställning om en judisk konspiration som anses hota "den vita rasen". Olika individer, grupperingar och organisationer anser att etablerade medier, polisen och opinionsbildare är representanter för makten. Dessa makthavare betraktas som understödjare av det "judiska inflytandet". Även islam och muslimer framställs som hot mot den västerländska kulturen och "den vita rasen".

De mer rasideologiskt präglade delarna av miljön uppfattar den vita kärnfamiljen som grundläggande. Relationen mellan kvinnor och män betraktas ur ett konservativt perspektiv, där män och kvinnor anses ha skilda förutsättningar och livsuppgifter. Kvinnan har rollen som maka och mor. Maskulinitetsidealet antar en överdriven, ofta våldsorienterad, identitet. Den vita rasen och specifikt kvinnan beskrivs vara under attack av det mångkulturella samhället, och i behov av skydd. Relaterat till genus- och könsroller är heterosexualitet en framträdande norm, som bidrar till ett motstånd mot sexuella variationer, samt hatretorik och brottslighet gentemot individer som avviker mot den normativa föreställningen. I förlängningen ses homosexualitet som ett hot mot den egna rasens överlevnad.

Det finns en lång tradition av rasideologiska rörelser i Sverige och redan vid förra sekelskiftet fanns utbredda föreställningar om en överlägsen vit ras. Från första världskriget och framåt både tillkom och upplöstes olika nätverk, grupperingar, organisationer och rörelser. Miljön har präglats av perioder av öppna militanta organisationer och grupperingar samt en motståndskamp i det fördolda. Sedan slutet av 2010-talet har miljön återigen i större utsträckning kännetecknats av strikta hierarkiska organisationer med militanta inslag, men även av mer löst samman-

satta grupperingar och nätverk. Utmärkande för dessa aktörer är att det finns en centraliserad ledning, medlemskap, avgifter, övervakning och förhållningsregler – med andra ord strukturer som återfinns hos formella organisationer. Idag präglas den huvudsakliga inriktningen av nationalsocialister som inspirerats av utländska och inhemska fascistiska, nationalsocialistiska och (etno)nationalistiska organisationer från mellankrigstiden, såsom Nordiska motståndsrörelsen.

De senaste åren har antalet aktiviteter inom vit makt-miljön ökat, med undantag år 2019 då antalet aktiviteter minskade, delvis till följd av interna splittringar och misslyckade valsatsningar. Närmare 25 kommuner bedöms ha haft särskild hög grad av närvaro från miljön under perioden 2008–2018. Flera av dessa kommuner tillhör samma län, och ett flertal är kommuner i närliggande län. De områden som utmärker sig är Värmland, Dalarna, Stockholm, norra Skåne, Vänersborg, Trollhättan, Uddevalla och delar av Småland. Flyktingsituationen 2015 skapade en ökad polarisering i det svenska samhället, och som en följd av detta kunde ett flertal kommuner erfara en ökad fientlighet mot flyktingar. Bland annat förekom anlagda bränder mot planerade eller befintliga bostäder för nyanlända och asylboenden på flera olika platser i landet.

Nordiska motståndsrörelsen står bakom det största antalet aktiviteter, och en ökad aktivitet kopplas ihop med nyrekrytering till vit makt-miljön. Rekrytering till miljön och andra högerextrema miljöer innefattar olika aktiviteter och sker i två kanaler. Dels sker rekryteringsprocesserna online via olika digitala plattformar och i sociala medier, dels offline genom fysiska möten. Miljöer där detta sker är exempelvis demonstrationer, politiska partier samt konservativa religiösa grupperingar och vänskapskretsar, men även skolor och gym.

Av de individer som Säkerhetspolisen följde under 2017 bedömdes sammantaget omkring 1 000 individer tillhöra vit makt-miljön och den autonoma miljön. I en registerstudie från 2018, som bygger på data från Säkerhetspolisen och Polismyndigheten, bedömdes runt 400 individer i studiepopulationen tillhöra vit makt-miljön, men mörkertalet är sannolikt stort. Män dominerar miljön; av alla brottsaktiva individer är cirka tio procent kvinnor. Flest antal ideologiskt motiverade brott begås i 20-årsåldern, för att därefter avta.

Vit makt-miljön bedöms för tillfället inte ha förmåga att förändra det demokratiska statsskicket som helhet, utan hotet betraktas som mer långsiktigt. Verksamheten inom miljön handlar i mindre utsträckning om grova våldsbrott med stora skadeutfall, och snarare om systematisk våldsanvändning, hot och trakasserier för att på sikt avskaffa eller ändra det demokratiska statsskicket.

2. Inledning

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) har bland annat i uppdrag att samla och sprida kunskap om våldsbejakande extremism. Detta utgör ett led i CVE:s bredare uppgift att förebygga våldsbejakande extremism generellt. CVE har tagit fram kunskapsmaterial om de tre av Säkerhetspolisen identifierade våldsbejakande extremistmiljöerna.¹ Denna skrift utgör en sammanställning av forskning och kunskap om vit makt-miljön i Sverige.

Fram till Säkerhetspolisens årsbok för 2018 har Säkerhetspolisen använt begreppen vit makt-miljön för att beskriva den högerextrema rörelsen i Sverige. Detta bland annat med anledning av att det främsta högerextrema hotet mot svensk säkerhet ansågs komma från aktörer som hade vit makt-miljöns rasideologiska idébygge som utgångspunkt. Sedan årsboken för 2019 diskuterar Säkerhetspolisen emellertid en bredare högerextrem miljö, som en följd av ökad våldsanvändning och aktivitet i högerextrema kretsar bortom vit makt-miljön – i Sverige och globalt.²

Vit makt-miljön har dock en lång tradition i Sverige och utgör än idag en omfattande del av den svenska högerextrema rörelsen, och förtjänar därför särskild uppmärksamhet.³ Denna text behandlar separat vit makt-miljöns ideologiska särart och likhet med övriga högerextrema strömningar, samt dess historia och aktivistsammansättning. Center mot våldsbejakande extremism följer självklart den bredare högerextrema miljön nära, vilket speglas i andra befintliga och kommande publikationer.

¹ Manuskript under arbete för den autonoma miljön (CVE 2020c) och *den våldsbejakande islamistiska miljön* (CVE 2020d).

² Säkerhetspolisen (2020; 2019).

³ Se exempelvis Lööw (2016; 2015; 2004).

3. Definitioner

En våldsbejakande extremistmiljö avser "[...] individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter"⁴.

CVE utgår från en kriminalpolitisk utgångspunkt och följer Säkerhetspolisens definition av de olika våldsbejakande extremistmiljöerna. Säkerhetspolisen följer tre huvudsakliga våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextrema miljön, den våldsbejakande vänsterextrema miljön, och den våldsbejakande islamistiska miljön.⁵

Säkerhetspolisen har definierat vit makt-miljön som antidemokratiska grupperingar på yttersta högerkanten av den politiska sfären. Det rör sig om olika rasideologiska och politiska grupperingar som har valt att ställa sig utanför det demokratiska samhället och som ser våld, skadegörelse och annan brottslighet som legitima redskap i sin kamp.⁶

Begreppet "vit makt" åsyftar här en form av högerextremistisk rörelse och ideologi som främst utgår från rasnationalism och rasrevolutionära föreställningar, nära besläktad med begreppet "nynazism". Det förekommer tidigast under början av 1990-talet för att beskriva den högerextrema och nazistiskt orienterade rörelsen som växte fram i framför allt USA och Europa.⁷ Begreppet är dock inte fritt från konceptuella svårigheter; vit makt-miljön omtalas ibland synonymt med den bredare högerextrema miljön. Det sistnämnda är dock ett vidare samlingsbegrepp som innefattar aktörer och ideologier som inte nödvändigtvis utgår från rasideologiska föreställningar, exempelvis ekofascism och etnopluralism.⁸

Säkerhetspolisen har använt begreppet "vit makt" sedan åtminstone slutet av 1990-talet⁹, och sedan fortsatt använda det med något lösa definitionsramar. Trots den relativa inkonsekvens i användning som historiskt sett har förknippats med vit makt-begreppet, ser Center mot våldsbejakande extremism att det finns en nytta med att ha ett separat begrepp för att beteckna de rasideologiskt och nationalsocialistiskt drivna delarna av den bredare högerextrema miljön.

⁴ Säkerhetspolisen (2019, s. 60).

⁵ Säkerhetspolisen (2020).

⁶ Brå (2009:15).

⁷ Se NE (2020), Lööv (1992).

⁸ Se Björge och Ravndal (2019), Teitelbaum (2017).

⁹ Säkerhetspolisen (2000).

Den gemensamma ideologiska ståndpunkten betraktas som politiskt högerinriktad utifrån ett sociokulturellt perspektiv, såsom i frågor om lag och ordning, invandringspolitik och nationell identitet. När det gäller synen på statens inblandning i ekonomin kan en politisk höger– vänsterskala däremot inte användas, eftersom det finns de på högerkanten som menar att staten ska ha en hög grad av styrning av ekonomin.¹⁰

Högerextremism kan därför beskrivas som ett paraplybegrepp eller ett spektrum innefattandes olika högerextrema rörelser och miljöer, varav vit makt-miljön är en specifik rörelse som kännetecknas av en vit makt-ideologi. Inom ramen för Säkerhetspolisens praktiska användning av begreppet vit makt-miljö ingår våldsbejakande högerextrema individer, grupperingar och organisationer.¹¹

¹⁰ Rydgren (2010).

¹¹ Säkerhetspolisen (2017a), Säkerhetspolisen (2016).

4. Radikalisering

Varför och hur somliga individer radikaliseras är en central fråga som har studerats under flera decennier. Radikalisering har ingen entydig definition eller operationalisering, utan är ett föränderligt begrepp som varierar över tid och plats, med olika innebörd.¹² Likt många andra teoretiska koncept, är termen om-diskuterad och politiskt laddad.¹³ Många kritiker menar exempelvis att begreppet används på ett godtyckligt vis.¹⁴

Inom forskningen råder dock samstämmighet om att radikalisering utgör en dynamisk och komplex process, vilket också påvisas i den mängd modeller som återfinns.¹⁵ Den mest förenklade beskrivningen av begreppet är ”processen där människor till slut blir extremister”¹⁶. Denna breda litteratur fokuserar på alla våldsbejakande miljöer; från islamistisk extremism till höger- och vänsterextremism.¹⁷

Radikaliseringsforskningen utgör ett fält av teorier om samverkande orsaker, som ämnar förklara varför en människa radikaliseras och engagerar sig i våldsbejakande extremism. Olika konceptuella modeller som försöker förklara radikaliseringsprocesser har tagits fram.¹⁸ Dessa modeller bygger på analyser av tidigare terrorister (psykologiska profiler) och processerna i flera steg utifrån ett antal faktorer på makronivå (i samhället), mesonivå (inom grupper) och på mikronivå (hos individer).¹⁹

I den allmänna diskursen florerar en del felaktiga föreställningar om radikalisering. Bland de mest återkommande är antagandet att alla terrorister lider av någon form av mental störning, såsom psykopati.²⁰ Forskningen är dock i stort sett överens om att det inte finns en entydig profil för potentiella terrorister eller våldsbejakande extremister.²¹

Brottsförebyggande rådet har tillsammans med Säkerhetspolisen tagit fram en typologi över ”huvudvägar in i radikalism” där fyra olika vägar har identifierats; *utagerarens*, *grubblarens*, *familjens* och *kontaktsökarens* väg.²² Drivkrafterna bakom individers radikalisering varierar kraftigt och kan inkludera alltifrån sociala, politiska, ekonomiska och ideologiska till personliga faktorer.²³

¹² Se exempelvis Schmid (2013), Sedgwick (2010).

¹³ Richards (2014).

¹⁴ Se exempelvis Vidino (2014), Kundnani (2012), Sedgwick (2010).

¹⁵ Se exempelvis Schmid (2013), Taylor och Horgan (2006).

¹⁶ Neumann (2013, s. 847).

¹⁷ Vergani m.fl. (2018), McCauley och Moskalenko (2017).

¹⁸ Se Borum (2011a), Borum (2011b).

¹⁹ Berger (2018).

²⁰ Victoroff (2005).

²¹ Schmid (2013), Horgan (2008).

²² Se Säkerhetspolisen (2010) eller Brå (2009:15).

²³ Se exempelvis Vergani m.fl. (2018), Koomen och van der Pligt (2016), Silke (2008).

Radikalisering är (åtminstone partiellt) driven av en ideologisk övertygelse. Att radikaliseras in i en våldsbejakande extremistmiljö förutsätter dock inte involverandet av en ideologi.²⁴ Det finns många vägar in i våldsbejakande extremism och terrorism som inte involverar ideologi. Dock används ideologi ofta av våldsbejakande extremistgrupperingar för att rationalisera användandet av våld. Genomgående vad gäller det ideologiska narrativet är idén om missnöje, vilket återkommer bland extremisters argument och rationalisering.²⁵ Berger betonar att alla extremister uppvisar ett missnöje men att alla som är missnöjda ändå inte blir extremister.²⁶

Push- och pullfaktorer

I både forsknings- och myndighetsrapporter beskrivs så kallade ”push- och pullfaktorer” (driv- och dragningskrafter) som kan leda till radikalisering på individuell nivå.²⁷ Nedan presenteras ett urval av push- och pullfaktorer som radikaliseringsforskningen har undersökt närmare:

- **Pushfaktorer:** sociala och politiska omständigheter, såsom ojämlikhet, fattigdom, geopolitiska faktorer, relativ deprivation (av en annan social grupp), statlig repression, intragruppkontakt (exempelvis social exkludering, upplevd orättvisa från potentiell utgrupp), m.fl.
- **Pullfaktorer:** sociala mekanismer och grupprocesser (exempelvis ideologi, gruppidentitet, identitetsfusion), emotionella eller materiella incitament, kognitiva faktorer (exempelvis kulturell kongruens, äventyr) m.fl.

Ovanstående push- och pullfaktorer kan ha mer eller mindre inverkan och effekt på radikaliseringsprocesser i olika regioner/länder och över tid; kontexten på makronivå kan alltså vara betydande. Ett problem med den empiriska forskningen kring dessa faktorer är dock att forskningen ofta baseras på små urval och få fall, vilka gör att generaliserbarheten från resultaten i dessa studier är begränsad.²⁸ En annan svårighet är att radikalisering studeras på olika analysnivåer. Detsamma gäller forskningen om varför människor väljer att lämna våldsbejakande extremism.²⁹

Ytterligare ett problem kan vara att vissa antaganden som senare visat sig vara direkt felaktiga, ändå fortsatt vidhålls av beslutsfattare och aktörer som arbetar med att bekämpa extremism. Ett exempel är hypotesen att våldsbejakande extremism endast beror på strukturella faktorer, såsom fattigdom, arbetslöshet

²⁴ McCauley och Moskalenko (2011).

²⁵ Schmid (2013).

²⁶ Berger (2018).

²⁷ Vergani m.fl. (2018), Socialstyrelsen (2017), Säkerhetspolisen (2010), Brå (2009:15).

²⁸ Berger (2018).

²⁹ Koehler (2017).

och bristande utbildningsmöjligheter. Strukturella faktorer kan ha ett visst förklaringsvärde (framför allt vid mindre urval) men förmår inte förklara varför andra människor i en liknande strukturell position inte radikaliseras.³⁰ Redan på 1980-talet menade forskare som Crenshaw att endast fattigdom inte kunde förklara varför människor begick terroråd, eftersom de flesta terrorister under 1970-talet kom från högre sociala klasser med goda livsförutsättningar.³¹

Baserat på intervjuer med individer som har deltagit i extremistmiljöer framkommer att vägen in kan möjliggöras av en särskild händelse, exempelvis att bli avstängd från skolan, förlora sitt jobb och inte få ett sökt arbete.³² Även social instabilitet (låg social kontroll) kan leda till destruktiva beteenden såsom drogmissbruk, kriminalitet, riskfyllt sexuellt beteende och ingång i destruktiva och odemokratiska miljöer.³³

Sociala nätverk, sociala band och könsroller

En individs sociala nätverk och sociala band är också centrala faktorer i radikaliseringsprocessen.³⁴ För att ansluta till en destruktiv och odemokratisk sammanlutning är tillgången till en sådan miljö en förutsättning. Det betyder att interaktionen med individer i miljön och dess närhet spelar en avgörande roll för en individs inträde. Interaktionen med vänner, släktingar, partner eller förebilder kan bidra till en individs radikalering, eftersom det möjliggör en process av meningsskapande i relation till gruppen.³⁵ På så sätt kan individen skapa sig en gruppidentitet, genom att bli värdefull i andras ögon samt känna tillhörighet och mening i livet.³⁶

Forskning kring kvinnors deltagande i våldsbejakande extremistmiljöer och terrororganisationer har historiskt sett förbisetts. När kvinnor har studerats har studierna tenderat att framställa stereotypiska föreställningar och en skev, ofullständig bild av kvinnors aktiva deltagande och roller i sådana miljöer.³⁷

För både män och kvinnor kan olika konstruktioner av femininitet och maskulinitet fungera som push- och pullfaktorer in i extremistmiljöer.³⁸ Våldsbejakande grupperingar förstärker och manipulerar genusnormer och konservativa stereotyper till sin fördel vid rekrytering och i propagandaspridning.³⁹

³⁰ Berger (2018).

³¹ Crenshaw (1981).

³² Carlsson m.fl. (2020), Rostami m.fl. (2018).

³³ Arnett (2004).

³⁴ Dawson och Amarasingam (2017), Silke och Brown (2016), Bakker (2006), Sageman (2004).

³⁵ Berger (2018), Klandermans (1997).

³⁶ McCauley och Moskalenko (2011).

³⁷ Schmidt (2020), Sterkenburg (2019), RAN (2019b), Gentry (2019).

³⁸ Kimmel (2018).

³⁹ Pisiou (2019), OSCE (2019), Proctor och Mazurana (2018).

Forskning har exempelvis visat att yngre män tenderar att söka sig till vit makt-miljön utifrån en osäkerhet kring maskulinitet snarare än på grund av en ideologisk övertygelse. Det maskulinitetsideal som formas inom miljön uppfattas som attraktivt och eftersträvansvärt.⁴⁰

ONLINE-RADIKALISERING OCH SJÄLVRADIKALISERING

Internet och sociala medier har haft en avsevärd påverkan på och format hur människor generellt kommunicerar. Forskning om radikaliseringsprocesser visar att internet och sociala medier spelar roll för hur människor radikaliseras, även om omfattningen är oklar. Exakt hur en individs radikaliseringsprocess påverkas är inte entydig, men det råder enighet om att virtuella kanaler utgör centrala verktyg för att kommunicera, nätverka och sprida radikala idéer.⁴¹

Självradikalisering och online-radikalisering är två tätt sammankopplade begrepp, eftersom självradikalisering nästan uteslutande sker via digitala plattformar. Kontakt med rekryterare är då inte heller en nödvändighet för att en (själv-)radikaliserad individ slutligen ska utföra en våldshandling eller sympatisera med en ideologi.⁴²

Självradikalisering innebär dock inte nödvändigtvis att individerna inte också samtidigt kan vara en del av ett större sammanhang. I de flesta fall finns det någon koppling till en rörelse, andra människor eller idéer, även om den kopplingen inte alltid är synlig.⁴³

⁴⁰ Kimmel (2018), Köttig m.fl. (2017).

⁴¹ Meleagrou-Hitchens m.fl. (2017), Conway (2017), Neumann (2013), Stevens och Neumann (2009).

⁴² MacDonald och Whittaker (2020), Pearson (2016).

⁴³ Hofmann (2018), Kaati (2017b).

5. Ideologi

I detta kapitel beskrivs vit makt-miljöns övergripande ideologiska utgångspunkter. De bärande ideologiska föreställningarna som beskrivs är fascism, rasideologi, nationalsocialism, ultranationalism, etnopluralism, etnocenterism, antisemitism och miljöns genusdimensioner. Därtill ges en kortfattad beskrivning av vit makt-miljöns ideologiska överlappning och ideologiska influenser från andra delar av den bredare högerextremismen, exempelvis alt-right-rörelsen och högerextrem ekologism.

Övergripande ideologiska utgångspunkter

Vit makt-miljön har ingen enhetlig ideologisk utgångspunkt utan utgörs och har influerats av olika ideologiska riktningar och idéströmningar. Två traditionella riktningar är fascism och nationalsocialism, med ytterligare delriktningar inom dessa. Både internationella och nationella högerextrema rörelser och miljöer förändras över tid och utgör så kallade ideologiska hybrider, som lånar föreställningar från en rad olika inriktningar och sammanställer dessa till nya former av ideologiska rörelser.⁴⁴ Nya högerextrema rörelser presenterar ofta sig själva som nya initiativ, utan kopplingar till tidigare rörelser. De är också mer flexibla i sina ideologiska ansatser och strävar inte efter enhetlighet.⁴⁵ Detta gäller även ensamagerande individer som kan hämta inspiration från flera olika typer av radikala högerextrema ideologier.⁴⁶

Den generella målsättningen inom vit makt-miljön är att avskaffa det nuvarande demokratiska statskicket, och ersätta det med en auktoritär regeringsmakt som ska inrätta ett etniskt och kulturellt homogent samhälle. Våldsanvändning och annan brottslighet uppfattas som legitim och som en nödvändig del i den ideologiska kampen. Detta betyder att det anses ofrånkomligt att andra människors fri- och rättigheter kränks för att de ideologiska målsättningarna ska uppnås.⁴⁷

Fascism

En utmärkande ideologisk inriktning inom extremhögern och vit makt-miljön utgörs av fascism.⁴⁸ Fascism har ingen entydig definition, utan är ett omdiskuterat begrepp som tolkas olika inom forskningen.⁴⁹ Mudde beskriver fascism i generella

⁴⁴ Lööw (2015).

⁴⁵ Sterkenburg (2019).

⁴⁶ Se exempelvis CVE (2020b), Bjørge (2011), Exit (2009).

⁴⁷ Säkerhetspolisen (2017a).

⁴⁸ Mudde (2019), Lööw (2015).

⁴⁹ Griffin (2018), Paxton (2004), Payne (1995).

termer som en ideologi som baseras på antidemokratiska föreställningar och traditioner med ursprung från såväl den politiska vänstern som högern. Fascister menar att en stat är mycket mer än enbart en juridisk institution och ser staten som en dynamisk, etisk och spirituellt aktör som kräver underkastelse och lojalitet. Fascism är därmed en totalitär ideologi som förkastar demokrati och istället påtalar att hela samhället ska kontrolleras av en auktoritär stat.⁵⁰

Förespråkarna menar att fascism som politiskt system erbjuder en ”tredje väg” bortom kommunism och demokrati där samhällets olika sektorer, exempelvis militären och jordbruket, organiseras i Kooperationer med det gemensamma syftet att bidra till staten. På så sätt kan en nationell pånyttfödelse förverkligas och en nation skapas som är ideologiskt ”ren” och oberoende av hierarkier relaterade till klassbakgrund och etnisk bakgrund. Därtill ses våld som en nödvändig makt-komponent och krig som ett naturligt tillstånd för en stat. Fascister menar dessutom att krig renar, stärker och förnyar nationen.

Den italienska fascismen och den tyska fascismen, även benämnd nationalsocialism (eller nazism), delade ett antal gemensamma föreställningar. Båda riktningarna underströk till exempel vikten av en ledare med absolut makt och en symbol för nationen och staten. Den tyska fascismen var dock mer explicit i sin antisemitism och rasism. Huvudfokus för nationalsocialisterna låg på raser och biologi snarare än på legala institutioner och staten *per se*.

Nationalism

Inom vit makt-miljön finns olika idéer och sätt att se på hur samhället ska organiseras och styras efter att det nuvarande parlamentariska systemet avskaffats. Enligt den nationalistiska delen av miljön, som kan betraktas som den mest inflytelserika ideologiska strömningen inom den samtida vit makt-miljön, ska samhället genomsyras av den så kallade ”ledar- och ansvarsprincipen”⁵¹. Denna påtalar att en auktoritär regeringsmakt fattar beslut utifrån den egna gruppens, ”folkgemenskapens”, gemensamma intressen och behov. Den egna föreställningen om att vara en del av en motståndsrörelse är helt central för nationalsocialister.⁵²

⁵⁰ Mudde (2019).

⁵¹ Nordiska motståndsrörelsen (2015).

⁵² Lööv (2019; 2004). För mer information om nationalsocialism, se ”grupperingar och organisationer” samt kapitel 8.

EN SEKTERISTISK MILJÖ

De nationalsocialistiska grupperingarna kan till sin karaktär beskrivas som sekteristiska. En sekteristisk miljö är till sin natur oppositionell och driver föreställningen om att vara bärare av en dold och förtigen sanning. En sektliknande gruppering kännetecknas bland annat av att vara sluten och elitistisk, där det krävs en total uppslutning kring gruppens ideologi, värderingar och ledare. Den ideologiska kampen och kollektivet går före den enskilda individen.⁵³

Rasideologi

Inom vit makt-miljön dominerar ideologiska föreställningar om att människan kan delas in och rangordnas utifrån olika typer av "raser". Den ariska och germanska rasen betraktas som överlägsen andra raser. Det finns en strävan efter ett etniskt/rasmässigt och kulturellt homogent samhälle. På grund av mångkulturalism och "rasblandning", vilket invandringen upplevs medföra, betraktas den svenska kulturen och folket som "utrotningshotade". Följaktligen uttrycks ett tydligt motstånd mot all form av invandring som bidrar till ett mångkulturellt samhälle, medan invandring från länder som betraktas ha liknande etnisk och kulturell bakgrund inte anses vara lika problematisk. En del individer inom miljön betraktar sig själva som soldater i ett pågående eller nära förestående "raskrig", medan andra menar att olika raser eller etniciteter ska få tillåtas att existera så länge de inte blandas, vilket vanligtvis kallas "etnopluralism".⁵⁴

En idé som har kommit att bli framträdande inom den bredare högerextrema miljön är accelerationism, som är en deterministisk strategi som finns både inom vänster- och högerextrema idéströmningar. Accelerationister menar generellt att de problem som identifieras i samhället – i högerextrema accelerationisters fall bland annat rasblandning – oundvikligen kommer att leda till samhällskollaps. När denna inträffar tros ens ideologi möjligen få ett större samhälleligt stöd. Därför ämnar accelerationister att spä på samhällsproblemen för att påskynda en sådan kollaps.⁵⁵

Inom de rasideologiskt präglade delarna av vit makt-miljön uppfattas den vita kärnfamiljen som grundläggande. Relationen mellan kvinnor och män betraktas ur ett konservativt perspektiv, och män och kvinnor anses ha skilda förutsättningar

⁵³ Löow (2015), Exit (2009).

⁵⁴ Ds (2014:4).

⁵⁵ Conway m.fl. (2019), Davey och Ebner (2019).

och livsuppgifter. Kvinnans roll är som maka och moder.⁵⁶ Maskulinitetsidealet antar en överdriven, ofta våldsorienterad, manlig identitet även kallad hypermaskulinitet.⁵⁷ Ett förekommande narrativ inom miljön är porträtterandet av den vita rasen och specifikt kvinnan som hotad av det mångkulturella samhället, och i behov av skydd.⁵⁸ Följaktligen är rekryterings- och propagandamaterial huvudsakligen riktat till män och anspelar på bilden av en stark maskulin krigare som ska beskydda den vita rasen och den egna familjens överlevnad.⁵⁹

I linje med synen på kvinnor och mäns olika roller inom familjen är också att heterosexuallitet är en framträdande norm. Heteronormativiteten bidrar till ett motstånd mot sexuella variationer samt till en hatretorik och brottslighet gentemot individer som avviker mot den normativa föreställningen. Homosexualitet betraktas som ett inre moraliskt och politiskt hot, samt ett ”judiskt påfund”. I förlängningen utgör homosexualitet också ett hot mot den egna rasens överlevnad. Även andra idéer, såsom feminism, HBTQ, socialism och liberalism, uppfattas som inre moraliska och politiska hot.⁶⁰

MASKULINITET OCH FEMININITET

Till skillnad från begreppet kön, som vanligen används för att beskriva biologiska skillnader och likheter mellan kvinnor och män, betraktas genus som socialt konstruerade roller, beteenden och förväntningar som förknippas med personer beroende av deras kön. Genus skapas genom att särskilja manligt (maskulint) från kvinnligt (feminint) och utgår från maktstrukturer och sociala hierarkier där föreställningar och förväntningar på maskulinitet och femininitet produceras och reproduceras.⁶¹

Vad som betraktas som maskulint respektive feminint varierar, mellan olika platser, olika kulturer och olika epoker. Särskilda maskulina egenskaper, såsom styrka och aggressivitet, har historiskt getts en hög status. Sådana eftersträvarvärda karaktärsdrag definieras vanligen i relation till vad som uppfattas som femininitet, som förknippas med egenskaper som svag, sårbar och moderlig.⁶²

⁵⁶ Löw (2016; 2004).

⁵⁷ Mosher och Sirkin (1984).

⁵⁸ Ekman (2013).

⁵⁹ Kaati (2017a).

⁶⁰ Löw (2015).

⁶¹ Proctor och Mazurana (2018), Ridgeway (2001).

⁶² Pearson (2018), Proctor och Mazurana (2018).

Etnopluralism och etnocenterism

Etnopluralism hävdar att människor är indelade i etniska grupper, som är lika men vilka bör förbli segregerade. Implicit eller explicit så har etnopluralism blivit ett ideologiskt inslag i de mest relevanta europeiska radikala högergrupperna idag. En etnopluralistisk åskådning fokuserar på varje folks rätt till sin egen kultur, och framhäver etnisk identitet, kultur och geografi/territorium. Etnicitet inbegriper såväl biologiska som sociala arv. Etnopluralister betraktar världen som uppdelad i ojämförbara nationer, vilka har rätt till sin egen identitet.⁶³

I Sverige menar etnopluralister att den nordiska identiteten, kulturen och folkgemenskapen är hotad av globaliseringen, migrationen, masskapitalismen och det politiska klimatet, där etnisk samexistens anses urholka den egna kulturen. Målet för anhängarna till det etnopluralistiska perspektivet är att återupprätta och föra vidare det historiskt nordiska arvet genom en kulturkamp. I dess yttersta form menar etnopluralister att olika folkslag och raser måste hållas åtskilda för att den nationella identiteten ska kunna bevaras.⁶⁴

Ett annat begrepp är etnocenterism, vilket är tätt sammankopplat med begreppet xenofobi (eller främlingsfientlighet). Etnocenterism är ett begrepp som inte har en enhetlig definition, utan har brett definierats som en komplex samling av attityder där en positiv inställning till självidentifierade grupper är kopplad till en negativ inställning till andra utgrupper. En snävare beskrivning av begreppet fokuserar på föreställningen om att ”ett folk” står över andra folkgrupper som anses vara sekundära eller underlägsna.⁶⁵

Ultranationalism

”Ultranationalism” är en bärande idéströmning inom miljön och betecknar en extrem version av nationalism. Ultranationalism uppfattas som en ”rasmässig” eller kulturellt homogen gemenskap som är knuten till ett territoriellt avgränsat område. En del aktörer förespråkar, snarare än territoriella nationsgränser, en form av transnationell nationalism, baserad på exempelvis en nordisk eller västerländsk gemenskap.⁶⁶ Ultranationalism är även ett begrepp som är tätt sammankopplat med fascism.⁶⁷

⁶³ Mudde (2019).

⁶⁴ Rydgren (2010), Wåg (2010).

⁶⁵ Rydgren (2018), Mudde (1995).

⁶⁶ Lundström och Lundström (2016).

⁶⁷ Exempelvis Griffin (1991, s. 132) definierar begreppet fascism som ”ett släkte av politisk ideologi vars mytiska kärna i dess olika permutationer är en palingenetisk form av populistisk ultranationalism”.

Antisemitism

En annan bärande och historiskt genomgående idé vad gäller miljöns ideologi utgörs av antisemitism.⁶⁸ Antisemitism kan definieras som ”en viss uppfattning om judar, som kan uttryckas som hat mot judar. Retoriska och fysiska uttryck för antisemitism riktas mot judar eller icke-judar och/eller deras egendom, mot judiska gruppers institutioner samt religiösa byggnader och platser”⁶⁹. Antisemitism belyser ofta strukturer av fientliga uppfattningar, attityder och myter om den judiska befolkningen.⁷⁰

Föreställningen om en judisk konspiration som anses hota den vita rasen och idén om det rådande samhället genomsyrar miljön.⁷¹ Olika individer, grupperingar och organisationer anser att etablerade media, polis och opinionsbildare är representanter för makten. Dessa makthavare betraktas som understödjare av det ”judiska inflytandet”. Ett uttryck som förekommer i sammanhangen är Zionist Occupation Government (ZOG), det vill säga ”den sionistiska ockupationsmakten/ockupationsregeringen”. ZOG beskrivs som en ”judisk sammansvärjning” som är drivande och ansvarig för det mångkulturella samhället. Inom denna sammansvärjning ingår även så kallade ”andliga judar”, vilket syftar till individer som inte är av judiskt påbrå men som påstås ha en ”judisk själ”.⁷² Gemensamt för dessa är att de erhåller någon form av makt i samhället som hotar den vita rasens överlevnad. Andra benämningar är ”sionism” eller ”sionisterna”, vilka har kommit att bli mer förekommande i miljöns offentliga retorik⁷³, liksom ”globalism” och ”globalister”.⁷⁴

Senare ideologiska influenser och rörelser

En ideologisk trend inom vit makt-miljön (men även bland mer löst sammansatta högerextrema grupperingar, nätverk och rörelser i Europa och USA) är att i större utsträckning framställa islam och muslimer som ett hot mot den västerländska kulturen och ”den vita rasen”. Vissa grupper beskriver det upplevda hotet utifrån antisemitiska föreställningar där judar tilldelas ansvaret för en muslimsk ”massinvandring”. För andra grupperingar är inte antisemitism ideologiskt bärande utan dessa utgår istället från primärt antimuslimska föreställningar. De ideologiska trenderna skiftar över tid, vilket leder till att nya influenser påverkar de ideologiska uppfattningarna inom miljön.⁷⁵ Säkerhetspolisen menar att vit makt-miljön i Sverige och andra högerextrema miljöer under senare år har närmast sig varandra.⁷⁶

⁶⁸ Lööw (2015).

⁶⁹ Forum för levande historia (2019).

⁷⁰ Brå (2017:11).

⁷¹ Lööw (2015), Säkerhetspolisen (2002).

⁷² Lindquist (1999).

⁷³ Lööw (2015).

⁷⁴ SKMA (2019).

⁷⁵ RAN (2019b), Koehler (2016), Lööw (2015).

⁷⁶ Säkerhetspolisen (2019).

Alt-right-rörelsen

Alt-right ("the alternative right") är ett begrepp som beskriver en uppsättning högerradikala grupperingar och individer vars grundläggande övertygelse är att en "vit identitet" attackeras av multikulturella krafter som använder "politisk korrekthet" och "social rättvisa" i syfte att undergräva vita människor och "deras civilisation".⁷⁷ Enligt flera experter växte alt-right-rörelsen fram på olika internet-plattformar under 2010-talet som en motreaktion mot progressiva sociala rörelser såsom de feministiska och antirasistiska rörelserna.⁷⁸

Rörelsen präglas av bland annat högerpopulism, islamofobi, antisemitism, anti-feminism och kvinnohat.⁷⁹ Ett annat gemensamt drag inom alt-right-rörelsen är användningen av strategin "metapolitik", det vill säga övertygelsen att politisk förändring bäst åstadkoms genom att gradvis förändra samhällets kulturella referensramar. Via olika kommunikationsmedier, exempelvis skämtsamma bilder – så kallade memes – önskar användarna att långsamt skifta normen för vilka åsikter som betraktas som socialt acceptabla att uttrycka och därigenom på sikt kunna få gehör för konkret högerradikal politik.⁸⁰

ISLAMOFOBI

Islamofobi är "socialt reproducerade fördomar om och aversioner mot islam och muslimer samt handlingar och bruk som angriper, exkluderar eller diskriminerar människor på grund av att de är eller antas vara muslimer och associeras till islam".⁸¹

Gränserna mellan den traditionella vit makt-miljön och alt-right-rörelsen i Sverige är flytande, varpå ytterligare forskning krävs för att tydliggöra kopplingar mellan olika högerextrema rörelser. Vit makt-miljön och alt-right-rörelsen delar ett flertal idéer, estetik, symboler och tillvägagångssätt. Samtidigt visar ett flertal journalistiska reportage på kopplingar mellan individer och organisationer inom alt-right-rörelsen och vit makt-miljön.⁸²

⁷⁷ Southern Poverty Center (2020).

⁷⁸ Hermansson m.fl. (2020), Mudde (2019), Nagle (2018; 2017).

⁷⁹ Hermansson m.fl. (2020), Zúquete (2018), Kaati (2017a), Nagle (2017).

⁸⁰ Hermansson m.fl. (2020), Nagle (2018; 2017).

⁸¹ NE (2019).

⁸² Leman och Vergara (2018), Uppdrag granskning (2018), Kaati (2017a), Rosén (2017).

Ekologism och högerextremism

Högerextrem ekologism är inget nytt fenomen. Inom den politiska filosofin finns fascistiska och nationalsocialistiska tänkare som sammankopplat högerextrema idéströmningar kring rasbiologi och renlevnad med tankegångar som betonar naturens och livets helighet.⁸³

På senare tid tycks dessa tankar ha återfått viss popularitet inom högerextrema kretsar, inklusive vit makt-miljön. I april 2020 häktades en man i Stockholm för att bland annat ha bränt ned en byggnad nära en minkfarm med högerextremt ekologiskt motiv.⁸⁴ Nordiska motståndsrörelsen uttrycker i sitt partiprogram vikten av starkt naturskydd och den transnationella högerextrema grupperingen Green Brigade betonar i sitt manifest att vegetarianism och respekt för naturen utgör en grundpelare inom nationalsocialismen.⁸⁵

⁸³ Green Brigade (2020), Kaati (2020), Foreign Fren (2019).

⁸⁴ CVE (2020e), Kasurinen (2020).

⁸⁵ Green Brigade (2020), Nordiska motståndsrörelsen (2015).

6. Utvecklingen inom vit makt-miljön

I detta kapitel beskrivs vit makt-miljöns utveckling i Sverige, från 1980-talet och framåt. Det finns en lång tradition av rasideologiska rörelser i Sverige. Redan vid förra sekelskiftet fanns utbredda föreställningar om en överlägsen vit ras. Från första världskriget och framåt både uppstår och upphör olika nätverk, grupperingar, organisationer och rörelser. Aktivismens ideologiska influenser har skiftat över tid, liksom olika typer av strategier och verksamheter. Miljön har i perioder också präglats av öppet militanta organisationer och grupperingar samt en motståndskamp i det fördolda. Nedan följer en övergripande beskrivning av rörelsens utveckling från 1980-talet och fram till slutet av 2010-talet.⁸⁶

Från 1980-talet till 2014

Under 1980- och 1990-talet influerades den växande vit makt-miljön av olika internationella högerextrema och vit makt-rörelser. Nya kommunikationsmedier medförde och underlättade internationella kontakter, och kommunikation och utbyte av idéer blev alltmer förekommande.⁸⁷ Idéströmningarna kom från skinheadrörelsen i Storbritannien, den amerikanska vit makt-rörelsen och olika nationella (främst europeiska) tolkningar av nationalsocialism. Föreställningar om en vit global solidaritet hade växt fram under 1960-talet som ett resultat av de olika ideologiska skiftningar som ägde rum i World Union of National Socialists (WUNS); en global paraplyorganisation för nationalsocialistiska organisationer.⁸⁸

Från att tidigare ha utgjorts av strikta nationalsocialistiska organisationer, såsom Nordiska rikspartiet (NRP), omvandlades miljön till att bli en mer löst sammansatt subkulturell ungdomsrörelse där vit makt-musik attraherade och nådde ut till en ny publik.⁸⁹ Sverige blev mittpunkten för en skinheadkultur och militant vit makt-rörelse under 1980- och 1990-talet, genom tillväxten av en nationalistisk skinheadmusikscen.⁹⁰ Musiken blev ett effektivt propagandamedel, fick genomslagskraft bland ungdomar och var betydande för miljöns opinionsbildande verksamhet.⁹¹ Det tidigare musikmagasinet Nordland hade en särskild betydelse för utvecklingen.⁹²

⁸⁶ Lööw (2015). För tidigare historia om vit makt-miljön i Sverige, se exempelvis Lööw (2004).

⁸⁷ Lööw (2016).

⁸⁸ Lööw (2016), Lööw (2015).

⁸⁹ Brå (1999:10).

⁹⁰ Teitelbaum (2017).

⁹¹ Wåg (2010).

⁹² Lööw (2016).

I början av 1990-talet var gatukonfrontationer ofta förekommande mellan vit makt-miljön och den autonoma miljön. Vit makt-miljöns aktivitet och våldsutövning föranledde en antifascistisk mobilisering och organisering inom den autonoma miljön.⁹³ Konflikterna mellan extremistmiljöerna följde ett närmare cykliskt mönster där lugna perioder efterföljdes av aktiva konflikter.

Under 1990-talet skedde även flera uppmärksammade mord och attentat med kopplingar till vit makt-miljön. År 1999 mördades den syndikalistiske fackföreningspersonen Björn Söderberg. Samma år greps och dömdes tre individer för mordet på två poliser i Malexander och ett flertal post- och bankrån. I slutet av 1990-talet och början på 2000-talet kännetecknades miljön av löst sammansatta nätverk och flera mindre organisationer. Under denna period existerade Nationalsocialistisk front (NSF), en större och landsomfattande organisation som senare bytte namn till Svenskarnas parti (SvP). I valet 2014 försökte SvP få kommunala mandat i ett 20-tal kommuner men misslyckades, vilket resulterade i att organisationen upplöstes 2015.⁹⁴

Under slutet av 2010-talet har miljön återigen kommit att i större utsträckning kännetecknas av strikta organisationer med militanta inslag. Den huvudsakliga inriktningen inom den samtida vit makt-miljön präglas av nationalsocialister som inspirerats av utländska och inhemska fascistiska, nationalsocialistiska och (etno-) nationalistiska organisationer från mellankrigstiden, såsom Nordiska motståndsrörelsen (NMR).⁹⁵

UTLÄNDSKA STRIDANDE I UKRAINA

När den väpnade konflikten mellan Ukraina och Ryssland bröt ut 2014 reste omkring ett tjugotal individer⁹⁶ från Sverige till paramilitära förband i Ukraina.⁹⁷ Uppskattningsvis anslöt sig majoriteten till stridande förband, främst till det högerextrema förbandet Azovbataljonen.⁹⁸ Enligt journalistiska rapporteringar har flertalet av de som rest haft kopplingar till vit makt-miljön i Sverige.⁹⁹

⁹³ CVE (2020c), Jämte (2018), SOU (2002:91), SOU (2002:87).

⁹⁴ Mattsson (2018).

⁹⁵ Lööw (2015).

⁹⁶ Enligt The Soufan Center (2019, s. 29) har omkring 25 individer från Sverige rest till Ukraina för att delta i konflikten mellan 2014 till juni 2019.

⁹⁷ The Soufan Center (2019).

⁹⁸ Rekawek (2020).

⁹⁹ SR (2014), Salihu (2014).

Flykting- och migrationsfrågor i fokus

Flyktingsituationen 2015 skapade en ökad polarisering i det svenska samhället, och som en följd av detta kunde ett flertal kommuner erfara en ökad fientlighet mot flyktingar. Bland annat förekom anlagda bränder mot planerade eller befintliga bostäder för nyanlända och asylboenden på flera olika platser i landet.¹⁰⁰

Ökade flyktingströmmar under denna period föranledde generellt en ökad synlighet och aktivitet från grupperingar inom vit makt-miljön och andra högerextrema miljöer, såväl i Sverige som i resten av Europa.¹⁰¹ Under hösten 2015 och våren 2016 uppkom ett antal löst sammansatta högerextrema grupperingar eller medborgargarden, bland annat Soldiers of Odin (SoO).¹⁰² SoO fick under perioden snabbt genomslag, när nätverket patrullerade gator och torg med motiveringen att öka allmänhetens trygghet.¹⁰³

Sådana strategier har tidigare förekommit inom vit makt-miljön. Exempelvis drog olika grupperingar, såsom Nordisk Ungdom (NU) igång liknande former av verksamheter under kravallerna i Stockholmsförorten Husby maj 2013.¹⁰⁴

En ökad aktivitetsnivå

Med undantag från 2019 och delvis som en följd av interna splittringar och misslyckade valsatsningar, har antalet aktiviteter genomförda av grupperingar inom vit makt-miljön ökat de senaste åren.¹⁰⁵ Ökad aktivitet kopplas ihop med nyrekrytering till miljön. Störst antal aktiviteter har genomförts av NMR, och den mest förekommande formen av aktivitet har varit spridning av propaganda.¹⁰⁶

Säkerhetspolisen har delat bilden av en ökad aktivitet, men menar att en ökad synlighet inte är synonymt med en ökad hotbild.¹⁰⁷ Ett växande skrämsekapital förstärker däremot möjligheterna till påverkan utan användningen av våld eller annan brottslighet.¹⁰⁸ Inför valår brukar aktivismen vanligen öka från både vit makt-miljön och den autonoma miljön.¹⁰⁹ De gatukonfrontationer som var ett framträdande inslag under 1990- och 2000-talet, såsom vid Salem demonstrationerna och 30 november-demonstrationerna, har under senare tid blivit mer sällsynta. Lööv menar att en av anledningarna till det minskade antalet gatukonfrontationer

¹⁰⁰ SOU (2016:92).

¹⁰¹ SOU (2016:92), Säkerhetspolisen (2016).

¹⁰² Gardell (2019), Ekman (2018).

¹⁰³ SOU (2016:92).

¹⁰⁴ Lööv (2019).

¹⁰⁵ Se exempelvis Finnsjö m.fl. (2020).

¹⁰⁶ Dalsbro och Leman (2019), Dalsbro (2018).

¹⁰⁷ Säkerhetspolisen (2019).

¹⁰⁸ Lööv (2019).

¹⁰⁹ Säkerhetspolisen (2019), Säkerhetspolisen (2018).

är att den autonoma miljön har blivit mer tillbakadragen.¹¹⁰ Detta kan i sin tur kopplas till en förändrad strategi inom de mer organiserade delarna av den autonoma miljön.¹¹¹

Även NMR har ändrat strategi, framför allt när det gäller offentliga möten, genom att organisationen numera arrangerar fler oannonserade aktioner än tidigare. Denna taktikändring kan bland annat förstås i ljuset av ökade polisiära åtgärder och avspärningar vid offentliga demonstrationer och aktioner.¹¹²

BOMBATTENTAT I GÖTEBORG 2017

År 2017 dömdes tre individer med kopplingar till vit makt-miljön för att ha planerat och genomfört två bombattentat i Göteborg, riktade mot ett tillfälligt flyktingboende och en lokal tillhörande Syndikalistiskt Forum.¹¹³

Faktorer som påverkar tillväxten till miljön

Från 1990-talet har olika nationalistiska, högerradikala och högerextrema partier vuxit i Europa. Varför högerextrema idéer och högerpopulistiska partier skiftar över tid finns det inget entydigt svar på.¹¹⁴ En vanlig förklaringsmodell, som är giltig även för vit makt-rörelser, är omfattande strukturomvandlingar samt ekonomisk lågkonjunktur som drabbade ett flertal europeiska länder 2008. Detta mönster förefaller dock ha förändrats, eftersom högerextrema partier och rörelser också har ökat i ekonomiskt goda tider. Varför så är fallet finns det olika teorier om; det kan röra sig om minskat förtroende för samhällets funktioner, grupper som har lämnats på efterkälken vid ekonomisk uppgång, eller värderingsmässiga förändringar till följd av att invandring bidragit till ett mångkulturellt samhälle.¹¹⁵

¹¹⁰ Lööw (2015).

¹¹¹ Se CVE (2020c), Jämte (2018), Jacobsson och Sörbom (2015).

¹¹² Lööw (2019).

¹¹³ Divinyi och Linné (2017).

¹¹⁴ Rydgren (2010).

¹¹⁵ Lööw (2015), Rydgren (2010).

Det konfliktfyllda och polariserande politiska klimat som delar av västvärlden upplever anses öka tillströmningen till högerextrema rörelser.¹¹⁶ Likaså har omfattande kritik riktats mot en ökad globalisering, styrd av en politisk och ekonomisk elit, samt mot upplevda effekter av den ökade invandringen i lokala samhällen.¹¹⁷

Ytterligare faktorer som kan påverka samtliga våldsbejakande extremistmiljöers tillväxt är rättsväsendets åtgärder och förmåga att agera utifrån de sakfrågor som det för tillfället finns gehör för. Extremistmiljöernas storlek växlar över tid, och olika omvärldsfaktorer påverkar en sådan utveckling.¹¹⁸

¹¹⁶ Perry och Scrivens (2018), Koehler (2016).

¹¹⁷ Bäck och Bäck (2017).

¹¹⁸ Säkerhetspolisen (2018).

7. Omfattningen av vit makt-miljön

I detta kapitel ges en överblick över omfattningen av vit makt-miljön, med fokus på uppskattat antal individer, geografisk spridning, organisering, grupperingar, ensamagerade gärningspersoner och hotbilda-bedomning. Information om miljöns omfattning i Sverige bygger på uppskattningar, eftersom organisationerna och grupperingarna själva inte redovisar några offentliga uppgifter om antalet ingående individer. Det finns även individer som inte formellt tillhör en organisation, en gruppering eller ett nätverk, men som tar del av våldsbejakande ideologiskt material och som väljer att utföra våldsdåd och annan allvarlig brottslighet med inspiration från det ideologiska budskapet.¹¹⁹ För utförligare beskrivning av så kallade *ensamagerande gärningspersoner*, se s. 29—31.

Uppskattat antal individer

År 2009 uppskattades antalet individer i vit makt-miljön respektive den autonoma miljön bestå av ett par tusen personer vardera.¹²⁰ Flera av dessa hade begått brott, även om majoriteten av dem som ingår i miljöerna inte begår brott eller använder våld för att uppnå sina politiska mål. Antalet brottsaktiva är inte konstant, men uppskattades det året till drygt ett hundratal inom respektive våldsbejakande extremistmiljö.

Av de individer som Säkerhetspolisen följde under 2017 bedömdes sammantaget omkring 1 000 individer tillhöra vit makt-miljön och den autonoma miljön.¹²¹ I en registerstudie från 2018, *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige*¹²², som bygger på data från Säkerhetspolisen och Polismyndigheten, bedömdes närmare 400 individer i studiepopulationen tillhöra vit makt-miljön. Denna studiepopulation utgör dock av allt att döma inte alla individer som sammantaget utgör miljön.

Geografisk spridning

Vit makt-miljön är landsomfattande och existerar i kommuner och orter över hela landet. Historiskt sett har det varit vanligt att politiskt motiverade brott med kopplingar till både vit makt-miljön och den autonoma miljön begås i samma område.¹²³

¹¹⁹ Säkerhetspolisen (2019).

¹²⁰ Brå (2009:15).

¹²¹ Säkerhetspolisen (2017b).

¹²² Rostami m.fl. (2018).

¹²³ Ds (2014:4), se även Brå (2009:15).

Åren 1999–2009 var den politiskt motiverade brottsligheten främst koncentrerad till Stockholms län, följt av länen Västra Götaland, Västmanland, Örebro, Östergötland, Kalmar och Skåne.¹²⁴ Denna geografiska spridning beskriver var brotten har begåtts, vilket dock inte alltid betyder att gärningspersonerna själva också är bosatta där. De kan också vara tillresta från andra kommuner än de där brotten begåtts.¹²⁵ Däremot menar Löow att individer inom vit makt-miljön inte har varit aktiva i områden med få sympatisörer eller medlemmar.¹²⁶ Ett visst stöd från lokalbefolkning eller närvaro av verksamhet kopplad till meningsmotståndare påverkar strategiska val av etablering i specifika regioner och områden. Genom en bredare och mer centraliserad organisering av olika lokala grupperingar möjliggörs även aktioner på ett flertal platser i landet.¹²⁷

Utifrån vit makt-organisationers självrapportering bedöms att 25 kommuner har haft särskild hög grad av närvaro från miljön under 2008–2018.¹²⁸ Flera av dessa kommuner tillhör samma län och ett flertal är närliggande läns kommuner. De områden som utmärker sig är Värmland, Dalarna, Stockholm, norra Skåne, Vänersborg, Trollhättan, Uddevalla och delar av Småland. Ett flertal av dessa aktiviteter kan vara kopplade till ett fåtal individer som står för en stor del av aktiviteterna i ett område. Därmed kan mindre grupperingar genomföra en betydande del av miljöns aktiviteter, både inom en enskild ort och i andra delar av landet.¹²⁹

En möjlig förklaring till att omfattningen tenderar att vara högre på vissa platser är att det där har under längre tid funnits etablerade vit makt-organisationer och sådan aktivism. Därtill finns det kommuner vars invånare i större utsträckning har en negativ inställning till migration och mångkultur, samt en lägre grad av förtroende för politiska institutioner.¹³⁰ På en del platser i Sverige finns även samband mellan lokala nationalsocialistiska organisationer under 1930-talet och dagens vit makt-miljö. En möjlig förklaring kan vara att det sker en överföring av åsikter mellan generationer från signifikanta andra, såsom familj och andra sociala relationer.¹³¹

En ytterligare förklaring kan vara att ledande individer tar initiativet till etablering av lokala grupperingar. Aktörer inom miljön har bland annat köpt fastigheter för att bosätta sig i närheten av varandra och bilda en form av homogen enklav.¹³² Om ledande individer lämnar området kan verksamheten avta eller upphöra.¹³³

¹²⁴ Brå (2009:15).

¹²⁵ SOU (2016:92).

¹²⁶ Löow (2015).

¹²⁷ Brå (2009:15).

¹²⁸ Poohl (2018).

¹²⁹ Blombäck (2017), Brå (2009:15).

¹³⁰ Blombäck (2017).

¹³¹ Löow (2016).

¹³² Löow (2016).

¹³³ Brå (2009:15).

Organisering

Vit makt-miljön består främst av strikt hierarkiska organisationer, men även av mer löst sammansatta grupperingar och nätverk. Utmärkande för hierarkiska organisationer är att det finns en centraliserad ledning, medlemskap, avgifter, övervakning och sanktioner (förhållningsregler); strukturer som återfinns hos formella organisationer.¹³⁴ Ett nätverk av individer består av ett nät av relationer mellan människor som känner varandra, såsom vänner, bekanta eller släktingar¹³⁵, men saknar formella aspekter som exempelvis medlemskap. Nätverken kan också forma nätverk av olika grupperingar, vilka utgörs av mindre självständiga grupperingar utan någon centraliserad ledning.¹³⁶

Vit makt-miljön är primärt nationellt orienterad, men det förekommer även i allt högre grad nationsöverskridande nätverk och relationer, främst inom Norden och norra och östra delarna av Europa.¹³⁷ Relationer kännetecknas av att de är personliga och individbaserade, snarare än organisatoriskt bundna. Utländska grupperingar har därtill deltagit vid vit makt-aktiviteter i Sverige, såsom demonstrationer, konferenser och minneshögtider.¹³⁸ Individer från Sverige har också deltagit i högerextrema aktiviteter utomlands, såsom i Norge, Danmark och Island.¹³⁹ Därutöver bedrivs exempelvis föreläsnings- och utbildningsverksamhet av tankesmedjor, bokförlag och andra aktörer med koppling till vit makt-miljön och högerextrema rörelser.¹⁴⁰ På senare år kan internationella kontakter och nätverk ha lett till att delar av vit makt-miljön internationaliserat sin aktivism och fått ökad förmåga att begå ideologiskt motiverad brottslighet.¹⁴¹

Som ett resultat av nära kontakter med den ukrainska högerextrema Azov-rörelsen reste en grupp NMR-anknutna vit makt-aktivister för att strida på den ukrainska sidan när konflikten i landets östra delar bröt ut 2014.¹⁴² Redan året därpå knöt NMR istället kontakter med den högerextrema organisationen Ryska imperiska rörelsen (RIR), och antar numera en geopolitiskt prorysk ställning. Efter att ha fått stridsträning i organisationens lokaler i Sankt Petersburg begick två NMR-aktivister ett antal bombattentat i Göteborgsområdet. RIR arbetar aktivt för att värva icke-ryska högerextremister till sin internationella militanta agenda och har enligt säkerhetsanalysorganisationen The Soufan Center såväl resursersom vilja att göra NMR till ett internationellt säkerhetshot.¹⁴³

¹³⁴ Se Ahrne och Brunsson (2011).

¹³⁵ Granovetter (1973).

¹³⁶ Brå (2009:15).

¹³⁷ Säkerhetspolisen (2019), Löow (2019; 2015).

¹³⁸ The Soufan Center (2020), Expo (2019a).

¹³⁹ Baas (2019), Nordfront (2019c), Björge och Gjelsvik (2018).

¹⁴⁰ Löow (2019).

¹⁴¹ CVE (2020a), Rekawek (2020).

¹⁴² Rekawek (2020).

¹⁴³ CVE (2020a), Rekawek (2020), The Soufan Center (2020).

VIT MAKT-MILJÖNS SUBKULTURELLA OCH LOKALA DIMENSION

Mattsson och Johansson menar att en anledning till att individer väljer att träda in i en vit makt-gruppering eller miljö, istället för att dras till ett annat destruktivt eller normbrytande sammanhang, kan vara närheten till en sådan våldsbejakande extremistmiljö.¹⁴⁴ Miljöns subkulturella karaktär kan även vara en drivkraft in där kulturella uttryck, såsom idéer, musik och användning av symboler och estetik, kan hjälpa till att forma en individs identitet och skapa en känsla av kollektiv tillhörighet. Ett deltagande medför samtidigt att individen separeras från det omgivande majoritetssamhället, vilket ytterligare kan förstärka drivkraften till inträde och engagemang, och därigenom försvåra ett senare utträde. En tentativ slutsats kan vara att den subkulturella dimensionen bidrar till miljöns förmåga att reproducera sig på specifika platser över lång tid.

Grupperingar och organisationer

Under 2010-talet har vit makt-miljön dominerats av Nordiska motståndsrörelsen (NMR). Det finns även en del mindre organisationer, grupperingar och nätverk. Utvecklingen inom miljön i Sverige har dock gått mot ett fåtal större aktörer.¹⁴⁵ Nedan följer en beskrivning av NMR, NU samt en kortare beskrivning av utbrytar-grupperingen Nordisk styrka (NS).

Nordiska motståndsrörelsen (NMR)

Nordiska motståndsrörelsen, tidigare Svenska motståndsrörelsen¹⁴⁶ (SMR), är en svenskgrundad, pan-nordisk, nationalsocialistisk organisation. Föregångaren till NMR, kallad SMR, grundades 1997 av individer med bakgrund i huvudsak tre olika grupperingar: Vitt Ariskt Motstånd (VAM), Folktribunen och Nationell ungdom.¹⁴⁷

NMR är organiserade i olika nationella avdelningar, vilka i sin tur har olika geografiska underavdelningar.¹⁴⁸ Organisationen finns i de nordiska länderna Sverige, Danmark, Norge och Finland (finska grenen förbjöds under 2018). En norsk rapport uppskattar att NMR omfattar omkring 400–500 individer i Sverige, 30–40 individer i Norge och drygt 100 individer i Finland och Danmark, varav majoriteten utgörs av vuxna män mellan 20 och 50 år.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Mattsson och Johansson (2018).

¹⁴⁵ Mattsson (2018), Lööw (2015).

¹⁴⁶ Svenska motståndsrörelsen ändrade namn till Nordiska motståndsrörelsen 2016.

¹⁴⁷ Lööw (2015).

¹⁴⁸ Lööw (2015).

¹⁴⁹ Bjørge (2019).

Den övergripande målsättningen för organisationen är att genom revolution avskaffa och ersätta de nordiska demokratierna med en totalitär nationalsocialistisk stat under NMR:s ideologiska styrning och politiska kontroll.¹⁵⁰ Utifrån ett nationalsocialistiskt perspektiv ska staten styras genom ”ledar- och ansvarsprincipen” grundad på ”folkgemenskapstanken”¹⁵¹, vilket innebär att folkets enande blir viktigare än individens rättigheter. Rasideologi och antisemitism är ideologiskt bärande element inom ideologin och kommer till uttryck i organisationens traditionella och renläriga nationalsocialistiska världsåskådning. NMR:s uppfattning är att alla människor i Sverige som inte är av nordeuropeiskt ursprung inte längre ska få vistas i landet, utan istället avlägsnas fysiskt.¹⁵² Sedan en längre tid tillbaka har organisationen bedrivit antisemitiska och homofobiska kampanjer.¹⁵³

SMR (nuvarande NMR) har tidigare betraktats som en utpräglad elitorganisation, där medlemskap inte erhålls per automatik, utan där individer successivt blir accepterade medlemmar om de uppfyller kraven.¹⁵⁴ Under 2014 omorganiserades SMR från att huvudsakligen vara kampinriktad till mer av en rörelse uppdelad i en kamporganisation respektive en parlamentaristisk gren som medverkar i demokratiska val.¹⁵⁵ Organisationsstrukturen är strikt hierarkisk och präglas av en vision om disciplin och militära influenser.¹⁵⁶

Inom organisationen finns olika typer av medlemskap som är beroende av engagemang och status hos individerna: ”stödmedlem”, ”partimedlem” samt ”aktivist”. En stödmedlem till NMR förutsätts bidra med ekonomiskt stöd. Partimedlemmar är medlemmar i den parlamentariska grenen och förutsätts delta i viss form av aktivism och annat stödjande arbete. Det krävs att medlemmar har rätt ”rasbakgrund”; individer som uppfattas tillhöra en utomeuropeisk ras tillåts inte att bli partimedlemmar. Aktivist är den högsta graden av medlemskap och medför omfattande krav på deltagande. En aktivist måste underkasta sig ett flertal olika levnads- och förhållningsregler samt vara i god fysisk form.¹⁵⁷

NMR organiserar sig regionalt i geografiska områden som kallas för ”nästen”. Varje näste har en ledare som är underställd en nationell riksledning. I början av 2019 meddelade NMR att de kommer att genomföra en strukturell omorganisering av nästena. De tidigare ”kampgrupperna” ersattes med en medlemsavdelning och en kampavdelning i sju nästen (se nedan). Enligt NMR var ett av syftena

¹⁵⁰ Expo (2019b), Mattsson och Johansson (2018).

¹⁵¹ Nordiska motståndsrörelsen (2015).

¹⁵² Mattsson (2018), Lööw (2004).

¹⁵³ Lööw (2019).

¹⁵⁴ Lööw (2015).

¹⁵⁵ Mattsson (2018).

¹⁵⁶ Mattsson och Johansson (2018), Brå (2009:15).

¹⁵⁷ Nordfront (2019a).

med omstruktureringen att bättre ta tillvara de individer som vill engagera sig men som kanske inte vill eller har möjlighet att delta som aktivister i en kampgrupp.¹⁵⁸

- Näste 1 – Mälardalen
- Näste 2 – Västra Götaland med omnejd
- Näste 3 – Södra Sverige
- Näste 4 – Södra Norrland
- Näste 5 – Dalarna/Värmland
- Näste 6 – Norra Norrland
- Näste 7 – Småland.¹⁵⁹

NORDFRONT

Nordfront (www.nordfront.se) är NMR:s officiella webbplats. På webbplatsen publiceras olika former av informativt material, såsom nyheter, rapportering (exempelvis kampprojekt) och krönikor. Nordfronts aktiva användare ökade under perioden 2010–2017 från drygt 100 till cirka 4 500.¹⁶⁰

Nordisk styrka (NS)

I augusti 2019 kom en utbrytargrupping kallad Nordisk styrka (NS) att lanseras.¹⁶¹ Enligt Expo utgörs gruppen av ett flertal framträdande och hårdföra aktivister från NMR.¹⁶² Bakgrunden till utbrytningen ska enligt medlemmar i NS handla om en konflikt kring NMR:s metoder och strategiska val, där vissa anser att organisationen har blivit mindre radikal i sina försök att tilltala en bredare sympatisörsbas.¹⁶³

¹⁵⁸ Lindberg (2019).

¹⁵⁹ Nordfront (2019b).

¹⁶⁰ Kaati (2017a).

¹⁶¹ Nordisk styrka (2019a).

¹⁶² Expo (2019b).

¹⁶³ Nordisk styrka (2019b).

Enligt NS står namnet Nordisk styrka för "[...] en strävan att forma en ny generation av starka och medvetna nordiska människor" samt en "[...] ambition att skapa en stark och stridbar ideologi, kultur, gemenskap och organisation"¹⁶⁴. NS säger sig själva fokusera på att rekrytera individer med "goda själsliga och fysiska egenskaper" – "en sund själ i en sund kropp". En sund fysisk och moralisk livsstil är grundläggande, liksom att aktivisterna utvecklas i en sund riktning där träning, studier och kunskapsinhämtning lyfts fram som någonting eftersträvansvärt som ska tillföra organisatorisk nytta. Utan efterlevnad av dessa krav går det inte att vara aktivist.

Inom NS finns för närvarande två olika typer av medlemskap: aktivist och frände (stödmedlem). Det finns även ett provmedlemskap för individer som möjligen inte uppfyller grundkraven i en initial fas, samt en nolltolerans mot droger, inklusive steroider och liknande substanser. Att vara frände innebär en form av stödmedlemskap för individer som inte uppfyller eller inte vill leva upp till de krav som ställs på aktivister. En frände ska bistå efter förmåga genom att delta i olika aktiviteter, såsom studiecirkelar.¹⁶⁵ NS har även en podd, kallad "NS Radio".

Nordisk ungdom (NU)

Nordisk ungdom (NU) var en skandinavisk aktivistorganisation som grundades 2010 och upplöstes i augusti 2019. Organisationens upplösning motiverades med att förutsättningarna för en fortsatt verksamhet inte längre var fruktsamma.¹⁶⁶ NU stod för en ideologisk grund som kan beskrivas som etnopluralistisk, vilket innebär att organisationen motsatte sig en sammanblandning mellan raser eller etniska grupper och förordade strikt åtskillnad mellan dem.¹⁶⁷ Löow menar att NU stod NMR ideologiskt nära.¹⁶⁸

Nordisk ungdom menade att globaliseringen bryter ner och utjämnar kulturella identiteter samt centraliserar den politiska makten till den rådande eliten (som innefattar toppolitiker och andra aktörer som generellt strävar efter globala samarbeten). För att motverka utvecklingen och skydda sin identitet ville NU återgå till en idé om "traditionen" som bygger på identitet och ursprung. Målsättningen var ett idealsamhälle där kärnfamiljen med dess rollfördelning – man, kvinna och barn – anses utgöra den minsta beståndsdel i hur ett samhälle bör organiseras.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Nordisk styrka (2019a).

¹⁶⁵ Forwald (2019).

¹⁶⁶ Nordisk ungdom (2019).

¹⁶⁷ Expo (2018a), Nordisk ungdom (2018).

¹⁶⁸ Löow (2019).

¹⁶⁹ Nordisk ungdom (2018).

Organisationen var känd för att ha genomfört ett antal uppmärksammade (ibland brottsliga) aktioner, exempelvis mot Prideparaden i Stockholm, kampanjer mot flyktingboenden, för att ha deltagit i medborgargården samt fungerat som stödgrupp till det politiska partiet Alternativ för Sverige (AfS).¹⁷⁰ NU uppges även ha medverkat i olika typer av högerextrema arrangemang i andra länder, som till exempel Polen, Italien, Lettland, Tyskland och Ungern.¹⁷¹ Nordisk ungdom var den organisation inom vit makt-miljön som 2017 genomförde flest aktiviteter efter NMR.¹⁷²

Ensamagerande gärningspersoner

Utöver organisationer och grupperingar innefattar våldsbejakande extremistmiljöer också individer som agerar på egen hand. De benämns ofta ”ensamagerande gärningspersoner” och sådana personer har utfört en rad terrorattentat och våldshandlingar världen över.¹⁷³ Inom samtliga extremistmiljöer uppmanas anhängare att föra kampen genom att använda de medel som finns till hands.¹⁷⁴

Inom den internationella forskningen saknas en entydig definition av en ensamagerande gärningsperson.¹⁷⁵ Vissa forskare anser att begreppet endast omfattar enskilda förövare, medan andra menar att det kan innefatta en mindre grupp av individer utan direkt koppling till en specifik gruppering eller organisation. Ytterligare andra forskare menar att begreppet inrymmer både enskilda och mindre grupper, så kallade celler.¹⁷⁶ Det råder delade meningar om huruvida en gärningsperson, för att räknas som ensamagerande, ska ha haft kontakt med en våldsbejakande extremistgruppering (exempelvis blivit direkt uppmanad att agera) eller med andra individer inom en våldsbejakande miljö.¹⁷⁷

Det finns exempel på ensamagerande gärningspersoner som inte har haft någon kontakt med en våldsbejakande extremistgruppering innan de utfört ett attentat eller grovt våldsbrott. Det finns dock ett brett utbud av material och propaganda på internet och i sociala medier som troligen har bidragit till att vissa individer har påverkats och inspirerats av ideologiska budskap.¹⁷⁸ ”Enskilda hotaktörer” är en annan typ av ensamagerande, vars motiv i större utsträckning bedöms utgå från personliga drivkrafter.¹⁷⁹ Denna text fokuserar dock på ideologiskt motiverade ensamagerande gärningspersoner.

¹⁷⁰ Vergara (2018).

¹⁷¹ Expo (2018a), Nordisk ungdom (2018).

¹⁷² Dalsbro (2018).

¹⁷³ CVE (2020b), Säkerhetspolisen (2019).

¹⁷⁴ NCT (2020), Säkerhetspolisen (2018).

¹⁷⁵ McCauley och Moskalenko (2014).

¹⁷⁶ Se Spaaij och Hamm (2015).

¹⁷⁷ CVE (2020b), Schuurman m.fl. (2018), Gardell (2017).

¹⁷⁸ Held (2019), Gardell (2017), Ds (2014:4).

¹⁷⁹ Säkerhetspolisen (2019).

Det kan vara svårt att upptäcka när en ensamagerande individ planerar att genomföra attentat. Generellt utgår taktiken från att verka i det dolda och inte dela med sig av sina åsikter eller planer för utomstående.¹⁸⁰ Ibland kan också processen, från tanken på att genomföra ett attentat eller grovt våldsbrott till dess att gärningen genomförs, gå väldigt fort. Det kan handla om några dagar eller några veckor. Vissa aktioner kräver ingen närmare planering eller omfattande finansiering, och lättillgängliga typer av vapen kan användas. Därtill finns praktiska manualer om tillvägagångssätt för att genomföra ett attentat, lättåtkomliga på internet.¹⁸¹

Finansiering av terrorattentat i västvärlden har vanligtvis utförts av ensamagerande gärningspersoner eller mindre, självfinansierade celler. Det är svårare för myndigheter att upptäcka och förhindra finansieringen av mindre celler, samtidigt som dessa oftast har svårigheter att utföra mer omfattande attentat.¹⁸² Innan en ensamagerande gärningsperson genomför en attack eller ett terrorattentat, finns dock i de flesta fall tecken i personens beteende, som går att upptäcka och observera, och som relaterar till den planerade handlingen.¹⁸³

Forskning om ensamagerande gärningspersoner (och terrorism) har inte heller kunnat påvisa entydiga personlighetstyper utifrån egenskaper hos förövarna.¹⁸⁴ Det finns dock vissa mönster relaterade till psykisk ohälsa¹⁸⁵, såsom kriminell bakgrund, upplevd personlig kris (exempelvis uppsägning, ekonomiska problem eller stress) samt vapenintresse.¹⁸⁶ Dessutom finns det visst stöd för att ensamagerande gärningspersoner har en förhöjd risk för antisociala och narcissistiska personlighetsdrag, schizofreni och är överrepresenterade när det gäller neuropsykiatriska funktionsvariationer, exempelvis autism.¹⁸⁷ Denna överrepresentation gäller även i relation till de individer som verkar och agerar i grupp.¹⁸⁸

Terrorhotet från ensamagerande gärningspersoner

I Sverige bedömer Säkerhetspolisen hot mot det demokratiska statsskicket. Deras hotbilda-bedömningar inrymmer, förutom antalet individer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna, ett flertal andra aspekter såsom dessa individers motiv och förmåga. Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) gör bedömningen

¹⁸⁰ Gardell (2017).

¹⁸¹ CVE (2020b), Säkerhetspolisen (2018), Gardell (2017), Brynielsson m.fl. (2012).

¹⁸² Se exempelvis Strindberg (2019), Oftedal (2015).

¹⁸³ Kaati m.fl. (2019), Gill m.fl. (2014).

¹⁸⁴ McCauley och Moskalenko (2014).

¹⁸⁵ Nesser (2012), Spaaij (2012).

¹⁸⁶ Gill m.fl. (2014), Nesser (2012).

¹⁸⁷ Kaati m.fl. (2019), Corner och Gill (2015).

¹⁸⁸ Se Corner och Gill (2015), Gill m.fl. (2014).

att ett flertal faktorer bidrar till en redan radikaliserad individs avsikt att begå ett attentat. Såsom redan har angivits kan det handla om psykisk ohälsa men även exempelvis personliga motgångar och/eller omvärldshändelser som föranleder en djup frustration. Ensamagerande gärningspersoner kan motiveras av alla våldsbejakande ideologier, agera utifrån andra idéer och motiv och samtidigt inspireras av tidigare utförda attentat med ideologisk motivbild.¹⁸⁹

År 2017–2018 utfördes majoriteten av terrordåden i västvärlden av ensamagerande gärningspersoner, varav ett flertal hade genomgått en skyndsam radikaliseringsprocess och inte tidigare varit gärningspersoner kopplade till våldsbejakande extremism.¹⁹⁰ Under 2019 har det skett en ökning av antalet utförda och avvärjda högerextremistiskt motiverade terrorattentat i västvärlden jämfört med tidigare år. Majoriteten av dessa dåd utfördes av ensamagerande gärningspersoner. I NCT:s helårsbedömning för 2020 bedöms dessa terrordåd ha bidragit till en ökad medvetenhet om, och attraktion till, våldsbejakande högerextremistiska ideologier, där de menar att denna utveckling har sänkt tröskeln för våldsbejakande individer att gå från tanke till handling.

Det främsta terrorattentatshotet utgörs i dagsläget av islamistisk och högerextremistisk terrorism. Om ett terrorattentat sker i Sverige kommer det troligtvis utföras av en ensamagerande gärningsperson eller mindre grupp med lättillgängliga medel.¹⁹¹

¹⁸⁹ NCT (2020).

¹⁹⁰ Europol (2019), NCT (2019).

¹⁹¹ NCT (2020).

TRE ENSAMAGERANDE GÄRNINGSPERSONER MED HÖGEREXTREM MOTIVBILD

John Ausonius (f. 1953), den så kallade "lasermannen", kan definieras som en ensamagerande gärningsperson med rasistiska motiv. Under början av 1990-talet sköt Ausonius elva människor som han uppfattade ha ett "icke-svenskt" utseende. Han dömdes 1993 för ett mord och nio fall av mordförsök.

Två andra ensamagerande gärningspersoner med rasistisk motivbild är Peter Mangs och Anton Lundin Pettersson. Peter Mangs (f. 1972) dömdes sammanlagt för två mord och åtta mordförsök mellan 2003-2010. Mangs valde ut sina offer utifrån ideologiskt motiverade motiv.¹⁹²

Anton Lundin Pettersson (1994–2015) utförde 2015 ett attentat på en skola i Trollhättan där tre personer dödades (utöver gärningspersonen själv). Han valde sina offer baserat på "icke-svenskt" utseende och uppges ha handlat utifrån högerextrema motiv.¹⁹³

¹⁹² Gardell (2015).

¹⁹³ Gardell (2017).

8. Individer inom vit makt-miljön

I detta kapitel ges mer specifik information om de typer av individer som ingår i vit makt-miljön i Sverige, främst utifrån forskningsstudier som bygger på registerdata.¹⁹⁴ Baserat på dessa studier redovisas sammanfattande information om studiepopulationerna vad gäller födelse-land, ålder, utbildning, kön, socialtjänstens insatser, brottslighet, organisering samt överlapp med andra kriminella miljöer.¹⁹⁵

Födelse-land, ålder, utbildning och kön

Majoriteten (79%) av de individer som återfanns inom vit makt-miljön 2018 var inrikes födda och hade två föräldrar födda i Sverige. Enligt Säkerhetspolisens och Polismyndighetens uppgiftssamlingar samt misstanke- och lagföringsregistret var medelåldern 23 år för män och 21 år för kvinnor.¹⁹⁶ I Brås studie från 2009 var medelåldern något lägre: 21 år för män och 19 år för kvinnor. Flest antal ideologiskt motiverade brott begicks i 20-årsåldern, för att därefter avta. Få brott begicks av individer över 30 år.¹⁹⁷ I dessa rapporter ligger den genomsnittliga åldern i linje med annan internationell forskning om extremistmiljöer, där främst män i 20-årsåldern är framträdande.¹⁹⁸ Kvinnor utgör sammantaget drygt 10 procent av individerna.¹⁹⁹

Att yngre individer står för en betydande del av brottsligheten kan ha sin förklaring i att yngre tenderar att ha en högre benägenhet till olika former av högriskbeteenden, som att begå brott och andra avvikande beteenden.²⁰⁰ En annan förklaring kan vara behovet av att bygga sitt rykte och att visa sig som värdiga medlemmar i en organisation eller gruppering.²⁰¹ I takt med att vuxenlivet närmar sig ökar också sannolikt viljan att lämna våldsbejakande miljöer eller kriminella grupperingar; deltagandet är generellt sett livsförloppsrelaterat.²⁰²

En avtagande brottslighet i samband med stigande ålder behöver inte betyda att individen helt lämnar miljön. Däremot kan åldern indikera vilken form av deltagande som äldre individer ägnar sig åt.²⁰³ Somliga upphör med våldsamma aktiviteter i 30-årsåldern och övergår till laglig verksamhet, exempelvis interna finansieringsfrågor.²⁰⁴

¹⁹⁴ Rostami m.fl. (2018) utgår från Säkerhetspolisens och Polismyndighetens uppgiftssamlingar, misstankeregistret, lagföringsregistret (n=382). Även Brå (2009:15) utgår från Säkerhetspolisens uppgiftssamlingar om individer som har varit skäligen misstänkta för politiskt motiverade brott 1999–2009 (n=1410).

¹⁹⁵ Rostami m.fl. (2018), Brå (2009:15).

¹⁹⁶ Rostami m.fl. (2018).

¹⁹⁷ Brå (2009:15).

¹⁹⁸ Se exempelvis Monahan (2017), Barrelle (2015), Chermak och Gruenewald (2015).

¹⁹⁹ Rostami m.fl. (2018), Brå (2009:15).

²⁰⁰ Carlsson (2016).

²⁰¹ Brå (2019:3).

²⁰² Rostami m.fl. (2018).

²⁰³ Carlsson (2016).

²⁰⁴ Löw (2015).

Bjørge och Gjelsvik menar dock att individer inom vit makt-miljön framförallt är vuxna, snarare än ungdomar. Av den anledningen bör högerextremism inte betraktas som ett utpräglat ungdomsproblem, vilket var fallet under 1990-talet.²⁰⁵ En annan kartläggning av de mest aktiva individerna inom NMR under 2017 (n=178) stärker den bilden, eftersom medelåldern för de som kartlades var 30 år.²⁰⁶

Den typiska utbildningsnivån bland individerna var gymnasial. Majoriteten bedömdes vara från lägre socio-ekonomiska klasser och deras personliga inkomster kom från förvärsarbete och bidrag. Forskningsrapporten från Brå 2009, som visar att individer inom miljön sällan är från socialt marginaliserade grupper, har bekräftats även i andra studier.²⁰⁷

Inom vit makt-miljön är det få kvinnor som har haft betydande och ledande positioner. Utifrån ett internationellt perspektiv är Sverige dock det enda landet i världen som har haft en kvinnlig ledare för ett nationalsocialistiskt parti, NRP.²⁰⁸ Under 2018 mobiliserade NMR fler kvinnor till organisationen än tidigare.²⁰⁹ Detta kan också förklaras genom ett skifte från passivt till ett mer aktivt deltagande bland kvinnor inom miljöns verksamheter, främst i propaganda och rekryteringsprocesser.²¹⁰

Socialtjänstens insatser och psykisk ohälsa

Även om de olika extremistmiljöerna har sina särdrag, påvisar forskning att det också finns ett flertal likheter som rör psykisk ohälsa och kontakt med socialtjänsten under uppväxten, samt i viss uträkning även utbildningsnivå och delaktighet i narkotika- och våldsbrottslighet.²¹¹

Socialtjänsten har en betydande roll när det gäller unga lagöverträdare och andra unga som är i riskzonen för att utveckla ett våldsbejakande beteende. Jämfört med organiserad brottslighet är dock samtliga extremistmiljöer mer sällan föremål för ingripande från socialtjänsten. Rostami m.fl. fann att endast en mindre andel (15%) i den studerade populationen inom vit makt-miljön fått någon form av insats från socialtjänsten. Vidare rörde insatser från hälso- och sjukvården framför allt förstärknings- och ångestsyndrom samt vad som kategoriseras som ”annan psykisk störning”. Däremot är andra psykiska störningar, såsom psykos, autismspektrumstörning eller ADHD (neuropsykiatriska tillstånd), generellt sett ovanliga inom både vit makt-miljön och den organiserade brottsligheten.²¹²

²⁰⁵ Bjørge och Gjelsvik (2018).

²⁰⁶ Jönsson (2018).

²⁰⁷ Löow (2015), Brå (2009:15).

²⁰⁸ Löow (2015).

²⁰⁹ Deland (2018).

²¹⁰ Se exempelvis Amadeu Antonio Stiftung (2014).

²¹¹ Rostami m.fl. (2018).

²¹² Rostami m.fl. (2018), Corner m.fl. (2016).

I övrigt är forskning om psykisk ohälsa och våldsbejakande extremism begränsad. De få studier som adresserar frågan saknar ofta operationalisering av begrepp, beskrivning av populationen, kontrollgrupper och uppgifter om hur data har inhämtats.²¹³

Brottslighet

Vad gäller tidigare misstanke om brott fann Rostami m.fl. att våldsbrott, narkotikabrott och stölder var vanligast. I åldersspannet 15–20 år hade en individ varit misstänkt för i genomsnitt drygt tio brott, medan motsvarande antal brottsmisstankar var drygt fem i åldersspannet 36–40 år. En sådan utveckling kan möjligen kopplas till aktivisthierarki och yngre individers högriskbeteenden (se diskussionen om ålder i föregående avsnitt). En mindre andel (20 %) av individerna hade rapporterats ingå i brottsaktiva bolagsengagemang, som använder sig av företag för att begå brott mot staten, andra företag och enskilda individer.²¹⁴

Brå fann i sin studie att det bland de undersökta individerna var vanligt med hets mot folkgrupp, brott mot allmän ordning (exempelvis våldsamt upplopp i samband med demonstration) samt hatbrott.²¹⁵ Vid hatbrott kan brottsoffren vara enskilda individer som blir utsatta för hot och våld på grund av (faktisk eller uppfattad) etnicitet, trostillhörighet eller sexuell läggning.²¹⁶

Vissa individer med kopplingar till vit makt-miljön har också begått antisemitiska hatbrott på skolor, allmänna platser, arbetsplatser, i digitala miljöer och vid judiska trossamfund och församlingar. Hoten, brotten och trakasserier mot judar sker också i de utsattas hem och äger rum både mot enskilda och mot judiska institutioner. Under demonstrationer har individer inom miljön också burit ansiktsmasker med bilder på svenska judar och med texten ”folkförrädare”.²¹⁷

Till skillnad från tidigare strategier inom miljön sker dock uppmaningar eller anstiftan till ideologiskt motiverad brottslighet nu inte lika öppet.²¹⁸ Bedömningen är att brottsligheten ofta är händelsestyrd. En stor andel av brotten genomförs som reaktioner på till exempel myndighetsbeslut, politiska förslag eller aktiviteter som meningsmotståndare genomför. Det förekommer även att otillåten påverkan riktas mot journalister och politiker.²¹⁹

²¹³ Sturup och Långström (2017).

²¹⁴ Rostami m.fl. (2018).

²¹⁵ Brå (2009).

²¹⁶ Brå (2017:11).

²¹⁷ Brå (2019:4).

²¹⁸ Brå (2009:15).

²¹⁹ Säkerhetspolisen (2019).

EN HÖG ANDEL VÅLDSDÅD I SVERIGE

I jämförelse med andra nordiska länder har Sverige under perioden 1990–2015 haft en högre andel våldsdåd som genomförts av individer inom vit makt-miljön eller av individer som influerats av dess ideologiska budskap. I ett västeuropeiskt perspektiv har det i Sverige även inträffat flest händelser med dödligt våld per capita kopplade till högerextrema miljöer. Sammanlagt har Sverige under perioden haft sjuutton fall av dödligt våld med totalt tjugo offer.²²⁰

Överlapp och synergier mellan extremism och annan kriminalitet

Forskning om det förebyggande arbetet mot organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism har tenderat att betrakta de olika våldsbejakande extremistmiljöerna som isolerade och säregna. Det finns dock ett flertal olika typer av överlapp till annan kriminalitet.²²¹ Skillnaderna men också likheterna mellan exempelvis våldsbejakande extremistaktörer och organiserade kriminella grupperingar kan vara många och skiljelinjerna otydliga. Miljöernas överlappning kan till exempel handla om ett utbyte av operativ karaktär, där syftet är att få tillgång till information, narkotika, vapen och andra brottsverktyg. Överlappningen har även en ekonomisk dimension, där ideologiskt motiverad brottslighet kan finansieras via ekonomisk brottslighet. Dessutom kan en individ, som tidigare har begått brottsliga handlingar, mildra sitt samvete över det förflutna genom att utifrån ideologiska ståndpunkter ansluta till en extremistmiljö.²²²

Utifrån en nätverksanalys av kriminella samarbeten, som syftar till att kartlägga den nätverksstruktur som består av individer och deras relationer (exempelvis individer som har blivit misstänkta för samma brott), framgår det att vit makt-miljön har mest överlappande relationer med vad som kategoriseras som ”mc-gäng”.²²³ Vidare har kopplingen mellan kriminalitet och terrorism i ett flertal europeiska länder undersökts.²²⁴ I den svenska och danska vit makt-miljön beskrivs medlemskap som skiftande, i likhet med kriminella gäng, vilket leder till sporadiska överlappningar med medlemskap i främst mc-gäng. Det finns också vit makt-aktörer som har en aktiv strategi att rekrytera från fotbollshuliganggrupperingar.

²²⁰ Ravndal (2018).

²²¹ Rostami m.fl. (2018), Basra och Neumann (2016).

²²² Sturup och Rostami (2017).

²²³ Rostami m.fl. (2018).

²²⁴ Crime Terror Nexus (2018).

9. Opinionsbildning, sociala aktiviteter och kommunikationsformer

I detta kapitel beskrivs opinionsbildande verksamhet, sociala aktiviteter och kommunikationsformer, för att visa på några av vit makt-miljöns rekryteringsvägar. Rekrytering till vit makt-miljön och andra högerextrema miljöer innefattar ett antal olika aktiviteter och sker i två kanaler: dels online via olika digitala plattformar och sociala medier, dels offline genom fysiska möten. Platser för rekrytering kan exempelvis vara demonstrationer, politiska partier, konservativa religiösa grupperingar, vänskapskretsar och gym. Vanligt förekommande är även grund- och gymnasieskolor.²²⁵

Opinionsbildning

Opinionsbildande verksamheter syftar bland annat till rekrytering, till finansiering och till att legitimera synen på den rådande samhällsordningen som illegitim. Vanliga opinionsbildande aktiviteter i det fysiska rummet är demonstrationer, manifestationer och torgmöten, liksom spridning av flygblad, affischer och klistermärken.²²⁶ Affischering, klotter och annan form av vandalisering med ideologiska budskap sker ofta på offentliga byggnader.²²⁷ Även vandalisering mot olika symboliska platser har förekommit, exempelvis mot judiska skolor och institutioner.²²⁸

Digital opinionsbildning sker vanligen via olika medieplattformar, såsom Twitter och andra sociala medier, diskussionsforum och webbplatser där kommunikation med likasinnade upprätthålls och där det finns möjligheter att nå ut till en ny eller avlägsen publik. Opinionsbildningen ger även upphov till nya protestformer som både kan ske snabbare och nå ut till fler mottagare.²²⁹ Podcastprogram, propagand- och aktivistvideoklipp, krönikor och föreläsningar är några exempel på sådan opinionsbildande verksamhet.²³⁰

Kommersiell verksamhet har under en längre tid förekommit och är relativt omfattande inom miljön.²³¹ Försäljning av propagandamaterial i form av kläder, böcker, affischer, musik och klistermärken sker både på internet och i samband med politiska möten och manifestationer.²³²

²²⁵ Expo (2018e), Brå (2009:15).

²²⁶ Expo (2018e), Brå (2009:15).

²²⁷ SOU (2016:92).

²²⁸ Myhrén (2019).

²²⁹ Lööv (2019; 2015).

²³⁰ Se exempelvis Nordisk styrka (2019a), Nordfront (2019c).

²³¹ Se exempelvis Brå (1999:10).

²³² Brå (2009:15).

Sociala aktiviteter

Sociala aktiviteter står i centrum för opinionsbildning samt rekryterings- och radikaliseringsprocesser inom våldsbejakande extremistmiljöer.²³³ Inom vit makt-miljön har dessa ofta tydliga politiska inslag och utgörs bland annat av konserter, fester, studiecirklar och politiska högtider, exempelvis Karl XII:s dödsdag den 30:e november. Även andra aktiviteter, såsom vildmarksaktiviteter²³⁴, kan förekomma och förstås utifrån en större rasideologisk sundhets- och naturideologi²³⁵, där människan betraktas som en del av naturen.²³⁶ Sociala aktiviteter kan dessutom vara av mer militant eller våldsorienterad karaktär, till exempel kampsportsträningar och knivövningar, men kan även inbegripa olika former av aktivistutbildning, såsom juridisk rådgivning i syfte att undvika lagbrott.²³⁷

NU har bland annat haft sociala center, Blå korset, där välgörenhetsverksamheter riktats till fattiga svenskar. Därtill har NMR under 2010-talet startat ett antal sociala projekt i bostadsområden och i kommuner som kännetecknas av icke-fungerande samhällsinstitutioner och brist på lokala myndighetskontor. Syftet med en sådan etablering är att erhålla social legitimitet och ett förtroendekapital i områdena.²³⁸

Kommunikationsformer

Den informationsteknologiska utvecklingen har möjliggjort en mer effektiv informationsspridning och kontakt mellan individer och grupperingar i vit makt-miljön (samt till andra högerextrema miljöer), såväl nationellt som internationellt. På debattforum och i virtuella nätverk utbyts idéer, debatter och ideologiska diskussioner som kan få bred spridning och möjliggöra upprätthållandet av en social gemenskap och den kollektiva identiteten inom miljön.²³⁹ Vit makt-miljön kan beskrivas som den idag mest framträdande våldsbejakande extremistmiljön på den öppna webben i Sverige.²⁴⁰

Den digitala vit makt-miljön kan beskrivas som en manligt gestaltad gemenskap.²⁴¹ Maskulint våld framställs som en rationell reaktion och försvar mot det våld som ”invandrare” riktar mot ”svenskar”. Våldsanvändning kan legitimeras genom att retoriskt hänvisa till våld som en strategi och ett försvar av det ”egna folket”. Speciellt framhävs de svenska kvinnorna som utsatta (för sexuellt våld

²³³ Säkerhetspolisen (2019).

²³⁴ Löw (2019).

²³⁵ Löw (2016).

²³⁶ Se Nordiska motståndrörelsen (2015).

²³⁷ Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (2018), Brå (2009:15).

²³⁸ Löw (2019).

²³⁹ Löw (2015).

²⁴⁰ Askenius (2017).

²⁴¹ Ekman (2013).

av invandrare) och i behov av skydd.²⁴² Framställningen av mäns våld kan förstås som ett sätt att försvara den ”vita mannens” status och som återupprättandet av det maskulina idealet.²⁴³

Olika webbplatser och sociala forum används också för propagandaspridning och i rekryteringsprocesser. En stor del av kommunikationen på internet sker öppet, men en del förekommer även i stängda forum och i krypterade former. Olika typer av förberedelser, planering och kommunikation om aktioner äger rum i den digitala miljön.²⁴⁴

Även alternativa nyhetsproduktioner existerar och utgör främst kommentarer till redan publicerade nyheter från etablerade medier, som rekontextualiseras för att passa det ideologiska ramverket. Ofta rör detta sådana samhällsproblem som av miljön kopplas till ett mångkulturellt samhälle. Sådana alternativa nyheter kan i sin tur erbjuda lösningar som knyter an till aktuella händelser och samhällsutvecklingen.²⁴⁵ En sådan aktivitet förstärker och bekräftar de ideologiska föreställningarna inom miljön; att etablerad media innehar en illegitim maktposition som judarna kontrollerar.²⁴⁶

Internetmem

Meme (även kallad ”mem”, plural memes) myntades av Richard Dawkins 1976 för att beskriva mindre enheter av kulturella uttryck som sprids från person till person genom kopiering eller imitation.²⁴⁷ Internetmemes används ofta i syfte att beskriva spridningen av exempelvis skämt, rykten, videoklipp och webbsidor. De kan också betraktas som ett postmodernt fenomen, genom vilket delade normer och värderingar är konstruerade genom kulturella föremål, såsom redigerade eller manipulerade bilder eller andra visuella medium.²⁴⁸ Internetmem har en stark betydelse för den internetbaserade aktivismen inom den bredare högerextrema rörelsen, inte minst alt-right-rörelsen²⁴⁹, där de har kommit att bli strategiska verktyg för att förmedla politiska budskap.

Ett exempel på det är en fingerad kampanjaffish för Sverigedemokraterna (SD), vilka högerextremister betraktar som otillräckligt radikala. Kampanjaffischen, eller memen, består av en bild på fyra barn och har prytt med de fjorton orden ”Vi måste säkra existensen för vårt folk och en framtid för våra vita barn”, för att tillskriva SD vit makt-åsikter.

²⁴² Kaati (2017a), Ekman (2013).

²⁴³ Kimmel (2018).

²⁴⁴ Ds (2014:4), Ekman (2013).

²⁴⁵ Ekman (2013).

²⁴⁶ Kaati (2017a).

²⁴⁷ Dawkins (2006).

²⁴⁸ Shifman (2014).

²⁴⁹ Wegener (2020), Jeffries (2018).

En våldsbejakande miljö eller rörelse kan betraktas som en subkulturell miljö där också diverse subkulturella attribut kan markera en särskild livsstil, tillhörighet och gemenskap, vilket i sin tur kan attrahera fler individer.²⁵⁰ Memes delas genom olika typer av sociala nätverk och kan betraktas som symboler för de individer som är delaktiga i den specifika miljön eller rörelsen. De fungerar som identitetsstärkande för en (in-)grupps kollektiva identitet genom att stärka gemensamma attityder, värderingar och mål samt riktas ofta mot dess utgrupp.²⁵¹

²⁵⁰ PISOIU (2019).

²⁵¹ KAATI (2017a), MATSITZ (2014).

10. Symboler och symbolspråk

Användandet av symboler och symbolspråk spelar en viktig roll i identitets-skapande processer, och är ett sätt för grupper att bygga kulturella gränslinjer, självförsvar och relationer till omvärlden.²⁵² Inom alla typer av sociala rörelser utgör symboler ett viktigt verktyg för att kommunicera gruppidentitet.²⁵³ Symboler utgör inte endast tecken, utan innehar även andra kvalitéer; de är emotionellt laddade, sammankopplade med idéer som är de mest fundamentala för mänsklig tanke och kultur, och de mest svåra att förstå och uttrycka. Symboler representerar idéer, händelser och traditioner.

Inom nationalsocialistisk ideologi har vikingamytologi och fornnordisk mytologi alltsedan 1930-talet varit väsentliga teman, inom både internationella rörelser och den svenska rörelsen/miljön. Dessa två mytologier symboliserar det ursprungliga och det genuint nordiska.²⁵⁴ Olika europeiska fascistiska rörelser som var aktiva under mellankrigstiden romantiserar, och deras symbolspråk lever vidare i moderna rörelser internationellt.²⁵⁵

ODINISM OCH VIKINGAMYTOLOGI

Sedan 1930-talet har det fornnordiska arvet och vikingamytologin utgjort viktiga komponenter i den nationalsocialistiska idévärlden. Den rasideologiska delen av asatron har sina rötter i Weimarrepublikens tyska nationalsocialistiska rörelse och nådde sin höjdpunkt under Tredje riket. För flertalet individer inom vit makt-miljön symboliserar vikingatiden den "rena" och "ursprungliga" tiden före kristendomens inträde, vilket blev starten på vad som beskrivs som "den judiska erövringen". Asatron och vikingatiden betraktas som en gyllene tidsålder som förlorats, och det finns en önskan om att återuppliva det som uppfattas som ett förlorat paradiset. Den fornnordiska mytologin och dess symboler förekommer inom vit makt-miljön och har laddats med ett nytt innehåll, som kopplar samman miljön med det urnordiska arvet.²⁵⁶

²⁵² Mach (1993).

²⁵³ Swidler (1986).

²⁵⁴ Löw (2016).

²⁵⁵ Gestrin (2007).

²⁵⁶ Löw (2015).

Sedan 1980-talet har internationella influenser påverkat den svenska vit makt-miljön och dess symbolspråk. Den amerikanska vit makt-rörelsen, men även andra europeiska miljöer, har kommit att bli starka influenser i konstruktionen av symboler. En ömsesidig påverkan har skett mellan nationella högerextrema och vit makt-rörelser. Exempelvis har den amerikanska vit makt-rörelsen funnit ett intresse för den fornnordiska mytologin och föreställningar om den ariska rasen. Vit makt-miljön i Sverige har influerats av de mer militanta inslagen i den amerikanska rörelsen. Detta har i sin tur påverkat symbolspråken i bägge miljöerna.²⁵⁷

Symboler är multivokala, det vill säga har kapaciteten att kommunicera olika betydelser till olika grupper. Mångtydigheten gör att symboler inte kan sägas inneha en konstant mening.²⁵⁸ Symboler har således en inneboende reflexivitet, vilket gör det väsentligt med en kontextuell förståelse i tolkandet av deras innebörd. Exempelvis har svastikan och "ACAB" en sådan karaktär av mångtydighet som förändras med tiden (ibid.). Det är därför viktigt att ha kunskap om i vilken kontext symboler används. Detta symbolkapitel bör inte betraktas som ett uppslagsverk över rasistiska eller antisemitiska symboler, eftersom ett flertal symboler inom vit makt-miljön inte per definition är rasistiska. Däremot kan symboler tolkas som rasistiska när de fylls med en rasistisk mening eller betydelse. Ett antal symboler har approprierats, eller plockats upp, av olika grupperingar och individer som har lånat element från andra sammanhang i syfte att ge dessa symboler en ny mening och framkalla olika känslor hos mottagaren.²⁵⁹ Approprieringen av symboler fyller en funktion i aktörens identitetsskapande.²⁶⁰

Detta kapitel är strukturerat likt ett bokstavsordnat lexikon, där de olika symbolerna kan läsas var för sig. Avsnittet är inte uttömmande, utan bör betraktas som en översikt över vanligt förekommande symboler, i syfte att ge inblick i miljön och dess symbolspråk.

²⁵⁷ Se exempelvis Löw (2015), Gardell (2003).

²⁵⁸ Biedermann (1992).

²⁵⁹ Young och Brunk (2012).

²⁶⁰ Giddens (1994).

Symboler

14

14

Alternativt namn: De fjorton orden

Talet 14 är en förkortning, eller ett chiffer, för de fjorton orden ”Vi måste säkra existensen för vår ras och en framtid för våra vita barn”, som ursprungligen myntades av den amerikanska nynazisten David Lane (1938–2007). Lane var medlem i den amerikanska ariska gerillarörelsen Bröder Schweigen (1983–1984), även kallad The Order, som kom att inspirera det svenska vit makt-nätverket Vitt Ariskt Motstånd (VAM), som var aktiva åren 1991–1993.²⁶¹

Lane var övertygad om att den ariska rasen var utrotningshotad, varpå han myntade de fjorton orden i syfte att verka som samlande slagord för ett internationellt militant ariskt uppror.²⁶² De fjorton orden har fått en bred internationell spridning inom den högerextrema- och vit makt-världen, och kan betraktas som en universell referens som frekvent förekommer i dikter, sångtexter, artiklar och böcker.²⁶³ Siffersymbolen 14 användes av den svenska grupperingen och nättidskriften Info-14 (1995–2011), som var en framträdande gruppering inom vit makt-miljön i Sverige.

Talet 14 är centralt inom hela vit makt-miljön och andra högerextrema sammanhang, och används av bland annat Nordiska alternativhögern (NA) och Nordiska motståndsrörelsen (NMR).²⁶⁴ De fjorton orden är vanligt förekommande på ett flertal så kallade internetmemes.

²⁶¹ Gardell (2017), Löw (2016), Gestrin (2007).

²⁶² Gardell (2017), Michael (2009).

²⁶³ Gardell (2003).

²⁶⁴ Expo (2018c).

1488

1488

Se även symboler 14 och 88

En kombination av 14 och 88 används ofta för att symbolisera den nationalsocialistiska ideologin och de fjorton orden; 14 representerar de fjorton orden ("Vi måste säkra existensen för vår ras och en framtid för våra vita barn") och 88 står för "Heil Hitler".²⁶⁵

Ett exempel på en gruppering som har använt sifferkombinationen 1488 är den transnationella grupperingen Blood and Honour, som grundades i Storbritannien 1987.²⁶⁶ Sifferkombinationen har likt talet 14 förekommit i propaganda och i olika typer av skrifter.²⁶⁷

18

18

Talet 18 symboliserar den första och den åttonde bokstaven i alfabetet, det vill säga A och H, vilket är initialerna för Adolf Hitler (1889–1945).²⁶⁸

Adolf Hitler uppfattas av ett flertal aktörer inom vit makt-miljön och den internationella rörelsen som den ständige och andlige ledaren²⁶⁹, se även siffersymbolen "420". Siffran har använts av den brittiska militanta gruppen Combat 18 (C18) och uttyds som Kampgrupp Adolf Hitler.²⁷⁰

C18 formades under början av 1990-talet ur British National Socialist Movement (BNSM), Blood and Honour och olika rasistiska, fotbollsrelaterade aktörer. Grupperingen har även haft nära kontakt med andra högerextrema aktörer utomlands, såsom det svenska nätverket Vitt Ariskt Motstånd (VAM).²⁷¹

²⁶⁵ Gestrin (2007).

²⁶⁶ Simi och Futrell (2013).

²⁶⁷ Gardell (2003).

²⁶⁸ Simi och Futrell (2013), Gestrin (2007).

²⁶⁹ Lööv (2016).

²⁷⁰ Gestrin (2007), SOU (1999:10).

²⁷¹ Goodrick-Clarke (2003).

28

Talet 28 syftar till den andra och den åttonde bokstaven i alfabetet, B och H, vilket är förkortningen för den internationella organisationen Blood and Honour (sv. "Blod och ära").²⁷²

Blood and Honour grundades 1987 som en politisk aktionsgrupp (samt tidskrift) av sångaren Ian Stuart Donaldson (1958–1993) från Oi!punkbandet Skrewdriver.²⁷³ Stuart Donaldson var även aktiv i bildandet av den politiska aktionsgruppen White Noise (1979–1989) som var föregångare till Blood and Honour. White Noise kom senare att bli en välkänd vit makt-musiktidning.²⁷⁴ Namnet Blood and Honour kommer från den nazistiska ungdomsorganisationen Hitlerjugend (1926–1945) och deras motto "Blut und Ehre" (sv. Blod och Ära).²⁷⁵

4/20

Alternativa kombinationer: 420, 4:20

Sifferkombinationen 4/20 symboliserar Adolf Hitlers födelsedatum, den 20 april.²⁷⁶ Datumet betraktas av anhängare inom den breda internationella vit makt-rörelsen som ett högaktat symboliskt, rituellt och högtidligt datum och har uppmärksammats av vit makt-grupperingar i Sverige.²⁷⁷

Sifferkombinationen förekommer även utanför rörelsen, där den har en annan, meningsbärande betydelse, som inte är kopplad till någon våldsbejakande extremistmiljö eller extremiströrelse.

²⁷² Gestrin (2007).

²⁷³ Forbes och Stampton (2015).

²⁷⁴ Lööw (2015), Simi och Futrell (2013), Gardell (2003).

²⁷⁵ Röpke (2013).

²⁷⁶ Gestrin (2007).

²⁷⁷ Lööw (2016; 2015).

88

Siffran 8 symboliserar den åttonde bokstaven i alfabetet, H, och talet 88 står för förkortningen HH, som symboliserar slagordet och den nazistiska honnören ”Heil Hitler”, den formella hälsningen i Nazityskland.²⁷⁸

Talet 88 är en av de mest använda numeriska symbolerna inom vit makt-miljön.²⁷⁹ I USA förekommer 88 även som en handgest. Numret är ofta associerat med 14 (se ovan 1488) och förekommer i olika grupperingars namn, musikband, tatueringar, klädesplagg, klistermärken och memes. Det franska vit makt-bandet Legion 88 (1984–1989) är ett exempel på en gruppering som har använt sifferkombinationen.²⁸⁰

ACAB

ACAB (All Cops Are Bastards) är en akronym med ursprung i skinheadkulturen som kom att bli en dominerande ungdomsorienterad subkultur inom den internationella vit makt-miljön.²⁸¹

ACAB används av både autonoma miljön²⁸², vit makt-miljön och andra rörelser som inte per definition är våldsbejakande.²⁸³ ACAB skrivs även 1312, baserat på bokstävernas position i alfabetet.

BSS

Bevara Sverige Svenskt (BSS) var en rasistisk och nationalistisk kampanjorganisation som var aktiv 1979–1986. Organisationen bildades av individer med kopplingar till den nazistiska organisationen Nordiska rikspartiet (1965–2009) och den fascistiska Nysvenska rörelsen (1930).²⁸⁴

Under 1980-talet fick BSS stor spridning över hela Sverige, och akronymen klottrades på skolor och väggar av personer som inte nödvändigtvis kände till organisa-

²⁷⁸ Gardell (2003), SOU (1999:10).

²⁷⁹ Gestrin (2007).

²⁸⁰ Se exempelvis ADL (2018).

²⁸¹ Gestrin (2007).

²⁸² CVE (2020c).

²⁸³ ADL (2018).

²⁸⁴ Lööw (2016).

tionens existens eller att den var nationalsocialistisk.²⁸⁵

År 1986 upphörde kampanjorganisationen BSS och utmynnade i bildandet av Sverigepartiet (1986–1988) tillsammans med representanter från Framstegspartiet (1968–2006). År 1988 splittrades Sverigepartiet, vilket ledde till bildandet av Sverigedemokraterna.²⁸⁶

Dödsrunan

Alternativa namn: Algiz, Eihwaz, Jalkr, Älgruna

Dödsrunan, även kallad m-runan, är den femtonde runan i den äldre runraden.²⁸⁷ Dödsrunan är en symbol som vanligen har representerat djurriket men också lång livslängd, evig grönska och odödlighet.²⁸⁸ Runan har även haft betydelsen av död ("död man") och har dessutom varit vanligt förekommande i olika skyddsformler, exempelvis i skräckhjälmur (se *Ægishjálmur*).²⁸⁹

Under andra världskriget användes dödsrunan av den nazistiska paramilitära organisationen SS i syfte att hedra stupade SS-män. Dödsrunan förekom även i dödsannonser och vid gravar för stupade soldater på slagfälten, istället för det kristna korset.²⁹⁰

Under 1930- och 1940-talet användes symbolen inom vit makt-miljön i Sverige, såsom Lindholmsrörelsen, och under 1990- och 2000-talet av paraplyorganisationen Salemfonden.²⁹¹ Symbolen, ofta i kombination med livsrunan, används inom vit makt-miljön i syfte att hedra avlidna som martyrer.

²⁸⁵ Expo (2018c), Gestrin (2007).

²⁸⁶ Lööw (2016).

²⁸⁷ Spurkland (2005), Jansson (1987).

²⁸⁸ Gestrin (2007).

²⁸⁹ Liungman (2004), Frutiger (1989).

²⁹⁰ Lumsden (1993).

²⁹¹ Gestrin (2007).

Toptenkopf. Under 1990-talet kom Totenkopf-dödskallen att plockas upp av den brittiska vit makt-grupperingen C18; en identisk dödskalle som SS använde.

Dödskallen

Alternativt namn: Totenkopf

Dödskallen, även kallad Totenkopf, har använts som militärt emblem sedan kung Frederik II av Preussen (1712–1786). Från 1800-talet användes symbolen i Tyskland av vissa militära enheter och under mellankrigstiden av bland annat Freikorps; ett paraplynätverk för paramilitära organisationer som uppstod när tyska soldater återvände efter nederlagen under första världskriget.²⁹²

Under Nazityskland användes Totenkopf av den SA-anknutna livvaks- och skyddsstyrkan Stabswache, som 1933 ersattes av den paramilitära organisationen SS, som i sin tur använde symbolen fram till 1945, då SS upphörde.²⁹³ Totenkopf förekom även på organisationens hedersring, SS Ehrenring (även kallad Totenkopfring). Waffen SS, som bildades 1939 ur olika SS-fältdivisioner²⁹⁴, hade också en pansardivision kallad ”Totenkopf” (3. SS Panzer Division Totenkopf).

Waffen SS använde även dödskallen som emblem istället för de ordinarie SS-sigrunorna.²⁹⁵ Ett annat nazistiskt förband som bar dödskallen var SS Totenkopfverbände (SS-TV) som ansvarade för administrationen i koncentrationslägren.²⁹⁶ Under efterkrigstiden har Totenkopf varit en vanligt förekommande symbol inom den internationella vit makt-rörelsen.

Den nazistiska organisationen SS:s hedersring, skapad av SS Brigadeführer Karl Maria Willigut, även kallad Weisthor, innefattar den yngre hagalrunan tillsammans med sigrunor, hakkorset, Totenkopf-dödskallen och runtavlor på ek som påstods föreställa Weisthors släkthistoria.²⁹⁷ Ekträd har en symbolisk betydelse eftersom dess hårda trä är en frekvent symbol för odödlighet eller uthållighet. För tyska poeter under Romantiken symboliserade ekträd orubblig makt och var en bidragande faktor till att eklöv förekom på tyska militäremblem.²⁹⁸ Ekträd har även symboliserat kunglighet och använts i olika former av ritualer.²⁹⁹

²⁹² Caballero Jurado (2001), Lumsden (1993).

²⁹³ Lumsden (1993), Snyder (1998).

²⁹⁴ Knopp (2004).

²⁹⁵ Gestrin (2007).

²⁹⁶ Knopp (2004), Snyder (1998).

²⁹⁷ Goodrick-Clarke (2009), Knopp (2004).

²⁹⁸ Biedermann (1992).

²⁹⁹ Ronnberg och Martin (2010).

European Brotherhood

European Brotherhood (EB), eller Europeiska brödraskapet, är ett högerextremt klädmärke som grundades 2014 och som riktar sig till europeiska nationalisterna.³⁰⁰ Klädmärket har fått en omfattande spridning och är populärt inom flera nationella högerextrema och vit makt-rörelser i Europa. Logotypen och dess initialer är utformade på ett sätt som liknar ett Solhjul (se vidare på sidan 69).

Fackla

Utöver att vara en källa till ljus har facklan använts symboliskt i olika former av ceremonier. Facklan har en karaktäristisk flamma som flämtar på ett sätt som väcker omgivningen till liv och bärs därför ofta i fackeltåg, demonstrationer och offentliga sammankomster. Facklan har haft ett flertal betydelser och har ofta kommit att symbolisera liv och död. Flammans levande karaktär har gjort den till en symbol för uppvaknande.³⁰¹

Facklan har tolkats som en symbol för illuminering, upplysning och självbestämmande.³⁰² Under efterkrigstiden har facklan använts av fascistiskt-orienterade partier i Europa, såsom italienska Movimento Sociale Italiano (MSI).³⁰³

En brinnande fackla med svenska flaggans färger användes av Sverigedemokraterna fram till 2006, då partiet antog en symbol föreställande en blåsippa. Sverigedemokraternas fackla var identisk med den som användes av det brittiska nyfascistiska partiet National Front (NF) som grundades 1967.³⁰⁴

³⁰⁰ European Brotherhood (2018).

³⁰¹ Biedermann (1992).

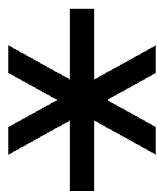
³⁰² Beifuss och Bellini (2013).

³⁰³ Gestrin (2007).

³⁰⁴ Simi och Futrell (2013), Gestrin (2007).

Äldre runraden

Yngre runraden

Hagalrunan (den äldre och yngre)

Alternativa namn: Hagalar, Hagalaz

Hagalrunan är den nionde runan i den äldre runraden och den sjunde i den yngre runraden.³⁰⁵ Runorna skiljer sig vad gäller utformning och benämns som den äldre hagalrunan respektive den yngre hagalrunan, men deras betydelse är detsamma. Ursprungligen betyder hagalrunan hagel i bemärkelsen nederbörd.³⁰⁶

Hagalrunan var populär inom völkisch-rörelsen och fick en djupt mystisk innebörd av ockultisten Guido Von List (1848–1919), som menade att hagalrunan var en uppmaning till människan att ”omfatta Alltet i sig för att kunna behärska Alltet”.³⁰⁷

I Nazityskland kom hagalrunan att representera en absolut tro på den nationalsocialistiska ideologin.³⁰⁸ Inom SS fick hagalrunan en framträdande symbolisk betydelse och förekom på organisationens hedersring, SS Ehrenring.³⁰⁹ Den äldre hagalrunan användes bland annat av SS-pansardivisionen Hohenstaufen, och förekom även på flaggor och emblem hos SS-bergsdivisionen Nord, som var stationerad i Norge (6. SS Gebirgs Division Nord).³¹⁰ Den yngre hagalrunan har även återfunnits i emblemet hos 33. SS und Polizei Grenadier Division. I Sverige har hagalrunan använts av olika grupperingar och individer inom vit makt-miljön, såsom Hembygdspartiet (1995–1999) och vit makt-bandet Heimdall, som grundades 1994.

³⁰⁵ Jansson (1987).

³⁰⁶ Spurkland (2005).

³⁰⁷ Gestrin (2007, s. 79).

³⁰⁸ Gestrin (2007).

³⁰⁹ Lumsden (1993).

³¹⁰ Gestrin (2007).

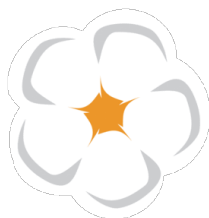

Hammarerna och svärdet

Hammarerna och svärdet var en symbol som uppkom under 1920-talet och är kopplad till Strasserism, benämningen på en politisk strömning inom den tyska nationalsocialismen vars främsta företrädare var bröderna Gregor Strasser (1892–1934) och Otto Strasser (1897–1974). Under mellankrigstiden försökte denna strömning kombinera socialistiska idéer med den nationalsocialistiska ideologin, med betoning på arbetarklassen.³¹¹

Strasserismen som politisk rörelse försvann under Nazityskland, men dess idéer fick en renässans under 1970-talet i det som kallades Tredje positionen, en typ av nyfascism som sökte en ”tredje väg” mellan kapitalism och kommunism.³¹² Denna idéströmning försökte bland annat koppla bort den nästan synonyma associationen mellan nationalsocialism och Hitler.³¹³

Hammarerna hämtades från det symbolspråk som växte fram inom arbetarrörelsen från slutet av 1800-talet. Hammarerna, ett verktyg som specifikt användes av arbetare, kan uppfattas som en hyllning eller referens till arbetare. Svärdet har varit en symbol som traditionellt sett haft betydelsen av strid och makt. Under 1990-talet och 2000-talet kom symbolen med hammarerna och svärdet att användas av både tyska och svenska nynazister. I Sverige har symbolen använts av vit makt-nätverket Helsingborgskampanjen (2007–2009).³¹⁴

Hjortronblomma

Hjortronblomman användes av det högerextrema partiet Nationaldemokraterna (2001–2014). Blomman med den brandgula färgen symboliserade enligt partiets sista partiledare, Marc Abramsson (f. 1978), ”den urnordiska kraften som vilar inom oss nordbor”. Den brandgula färgen symboliserade även ”frihet, kraft och resning”.³¹⁵

³¹¹ Davies och Lynch (2002), Snyder (1998).

³¹² Copsy (2008).

³¹³ Löw (2015).

³¹⁴ Gestrin (2007).

³¹⁵ Expo (2018c).

Irminsul

Irminsul

Irminsul var ett sakralt pelarliknande föremål i trä eller sten som fyllde en viktig social och religiös funktion i det saxiska folkets germanska hedendom. Irminsul var en pelare som dyrkades till ära för den hedniska guden Irmin och förstördes år 772 av Karl den store (742–814).³¹⁶

SS Ahnenerbes emblem

För nazisterna utgjorde symbolen, likt ett flertal andra symboler, en slags motsymbol mot det kristna korset och representerade det germanska folkets hedendom tillika ursprung. Symbolen Irminsul betraktades som traditionellt germansk och användes av SS Ahnenerbe, som var en nationalsocialistisk forskningsstiftelse (1935–1945), vars verksamhet fokuserade på antropologisk och kulturell pseudovetenskaplig forskning. "Forskningen" syftade till att rättfärdiga nazisternas och SS:s ideologiska världsbild baserad på den ariska rasens överhet.³¹⁷

Jëran

Alternativt namn: Jara, Jera, Jeran, Jeraz

Jëran, eller j-runan, är den tolfte runan i den äldre runraden och har innebörden "skörd, (gott) år"³¹⁸, vilket kan syfta på ett bra skördeår eller livscykel. Hopifolket (en ursprungsbefolkning i Arizona, USA) har också använt symbolen som sägs ha uttryckt universellt brödraskap.³¹⁹

Den amerikanska nypaganisten Edred Thorsson (pseudonym för Stephen E. Flowers) menar att runan förkroppsligar det cykliska mönstret av universum i formeln "resa sig-existera/blivande-gå bort till en ny uppkomst".³²⁰

I Sverige har jëran använts av den nazistiska organisationen Förbundet Nationell Ungdom (2011–2013) och har förekommit på klädesplagg som har sålts i Motgifts nätbutik.³²¹

³¹⁶ Biedermann (1992).

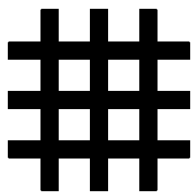
³¹⁷ Knopp (2004), Goodrick-Clarke (2003).

³¹⁸ Spurkland (2005), Frutiger (1989), Jansson (1987).

³¹⁹ Liungman (2004).

³²⁰ Thorsson (1984, s. 42).

³²¹ Expo (2018c).

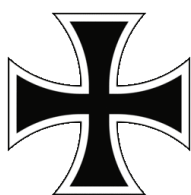

Järngardets kors

Alternativa namn: Iron Guard

Järngardet (1927–1941), en elitsektion ur Ärkeängeln Mikaelns Legion, var en rumänsk ultranationalistisk, ultrakristen, antisemitisk och paramilitär organisation, och har betraktats som en av mellankrigstidens mest brutala fascistorganisationer.³²²

Järngardet var influerade av mystik och ortodox religiositet, och organisationen har inspirerat ultranationalistiska grupperingar i Europa, såsom NMR.³²³ Organisationen använde sig av ett trippelkors (eller tre förenade kors) som tillsammans bildade ett flätat kors, eller fångelsegaller. Gällersymbolen var tänkt att symbolisera martyrskap.³²⁴

Järnkors

Järnkors (tyska: Eiserne Kreuz) är en version av det mantuanska koret, vilket är en tysk förtjänstmedalj. Järnkors är historiskt sett en av Tysklands högsta militära utmärkelser och består av ett silverkantat järnkors. Koret var ursprungligen en symbol som användes av tyska korsriddare, men blev 1813 en tysk förtjänstmedalj under kung Fredrik Vilhelm III av Preussen (1779–1840). Järnkors ska symbolisera heroism, mod och ära, och delades ut i tre olika klasser, i syfte att ena och uppmuntra soldaterna i striderna mot Napoleons franska armé.³²⁵

I Tyskland blev järnkors återinfört under flertalet större krig (1870, 1914 och 1939). I början av andra världskriget 1939 använde Adolf Hitler järnkors, ofta prytt med ett hakkors eller ett eklöv i mitten, och med nya graderingar.³²⁶

Under senare tid har järnkors använts i olika sammanhang och bör inte betraktas som en uteslutande högerextrem eller politisk symbol. Dess innebörd bör således tolkas utifrån dess kontext. Utöver i vit makt-relaterade

³²² Payne (1995).

³²³ Löw (2015).

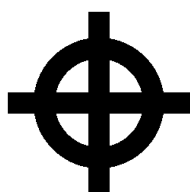
³²⁴ Gestrin (2007).

³²⁵ Liungman (2004).

³²⁶ Snyder (1998).

sammanhang har järnkorset också använts inom me-
kulturen och andra typer av subkulturer.³²⁷ Det har även
utgjort symbol för Tysklands försvarsmakt sedan 1870-
talet.

Järnkorset har, förutom under andra världskriget, använts under tre tidigare
krig: Preussens krig mot Napoleon 1813, Nordtyska förbundets krig mot
Frankrike 1870 samt första världskriget 1914. Från 1955 utgjorde järnkorset
symbolen för den (väst-)tyska försvarsmakten Bundeswehr, och vid Tysklands
återförening 1990 blev det symbolen för den tyska försvarsmakten.³²⁸

Keltiskt kors

Alternativa namn: Kelterkorset, Odins kors

Kombinationen av ett kors och en cirkel, där korsets
extremiteter sträcker sig utanför cirkeln, kallas för ”the
quest cross”, vars ursprungsanvändning kan härledas t
illbaka till medeltida riddare.³²⁹

Korset, som även kallas det keltiska korset, har bland annat
symboliserat skydd. Symbolen är en av ett flertal varianter
på en tidig version av ett kristet kors.³³⁰ Det keltiska korset
är tillsammans med hakkorset två av de mest använda
symbolerna inom den internationella vit makt-miljön.³³¹
Anledningen till att det keltiska korset har fått en
dominerande position kan vara att ett flertal individer
och grupperingar har valt att inte använda sig av symboler
från Nazityskland, eller inte haft möjlighet att göra det.³³²

Den amerikanska vit makt-organisationen Ku Klux Klan
(KKK) är ett exempel på en organisation som har använt
sig av det keltiska korset; likaså har vit makt-webb-
forumet Stormfront gjort det. I Europa har symbolen
använts av den franska högerextrema rörelsen Ordre
Nouveau 1969–1972 och rumänska Nouva Dreaptá, som
grundades 2000.³³³ I Sverige har det keltiska korset använts
av Sverigepartiet 1986–1988 och Frisinnade Unionspartiet,
som grundades 1961.

³²⁷ Expo (2018c), Gestrin (2007).

³²⁸ Gestrin (2007).

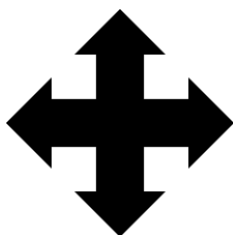
³²⁹ Biedermann (1992).

³³⁰ Frutiger (1989).

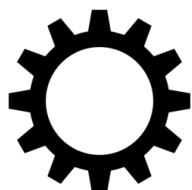
³³¹ Gestrin (2007).

³³² Expo (2018c).

³³³ Gestrin (2007), Paxton (2004).

Olika typer av korsliknande symboler har dominerat den fascistiska och nationalsocialistiska kulturen sedan början av 1900-talet. Ett förekommande kors inom vit makt-miljön har varit Pilkorset, ett kors vars extremiteter utgjordes av pilar. Pilkorset, eller "Nyilaskereszt", användes av det ungerska nationella fascistpartiet under 1930-talet, i syfte att väcka konnotationer till de ungerska Magyarerna under början av 1000-talet.³³⁴ Dess innebörd var expansion åt alla håll.³³⁵ Pilkorset användes även inom Waffen SS-förbanden Ungarische Nr. 2 (26. Waffen-Grenadier-Division der SS Ungarische Nr. 2) och Ungarische Nr. 3 (33. Waffen-Kavallerie-Division der SS Ungarische Nr. 3).³³⁶

Kugghjul

Kugghjul har alltsedan 1700-talet använts av flera sociala rörelser och nationer för att betona socialism och arbetarrörelsen, och är inte en utpräglad vit makt-symbol. Symbolen är kopplad till den industriella revolutionen och har i olika sammanhang stått för teknik, rörlighet och framåtskridande. Kopplingen till industrin har gjort att kugghjulet har förknippats med arbetarklassen.³³⁶

Symbolen användes av Tyska arbetsfronten (Deutsche Arbeitsfront, DAF); en nazistisk arbetsorganisation som ersatte fackföreningarna 1933.³³⁷

Kugghjulets starka koppling till arbetarklassen har gjort att symbolen även har anammats av den autonoma miljön, exempelvis av nätverket Revolutionära fronten (RF) som var aktiva 2002–2015.³³⁸ Nationer som har använt symbolen är vanligtvis kommunistiska och socialistiska, såsom Angola, Kina och Afghanistan. Inom vit makt-miljön används symbolen ofta för att betona arbetarbakgrund, i Sverige görs detta av NMR och vit makt-nätverket Fria Nationalister.³³⁹

Överst, symbolen för den nazistiska arbetsorganisationen DAF. Nederst, NMR:s symbol som omges av ett rött kugghjul.

³³⁴ Gestrin (2007), Biedermann (1992).

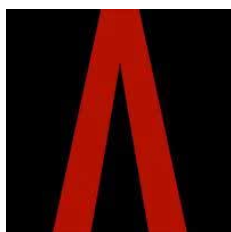
³³⁵ Liungman (2004).

³³⁶ Gestrin (2007).

³³⁷ Gestrin (2007), McDonough (1999), Snyder (1998).

³³⁸ CVE (2020c).

³³⁹ Expo (2018b).

Bokförlaget Arktos

Lambda

Lambdan är den elfte bokstaven i det grekiska alfabetet och har historiskt använts i olika sammanhang.³⁴⁰ Symbolen har bland annat använts av vitt skilda organisationer, rörelser och miljöer som både har varit icke-våldsbejakande och våldsbejakande. Exempelvis har det påståtts att lambdan (Λ , för "Lakedaimonioi") under antiken användes av spartanska hopliter, som ett uttryck för enighet, eller nödvändigheten att upprätthålla balansen mellan motsatta krafter.³⁴¹

I modern tid och från 1970-talet har lambdan bland annat förekommit inom gayrörelsen. Folkloristen Godwin menar att lambdan symboliserade en kraft som återställde balansen i samhället genom upplysning och på så sätt säkrade homosexuellas rättigheter.³⁴² Stevens menar dock att det är oklart varför lambdan kom att användas inom den internationella gayrörelsen. Han pekar på olika tolkningar, såsom att den grekiska bokstaven står för frigörelse, medan andra tolkar den utifrån fysiken och menar att lambdan symboliserar energin inom den enade gayrörelsen och lesbiska rörelsen. Trots denna förvirring menar Stevens att lambdan symboliserar lesbisk och homosexuell stolthet.³⁴³

Inom vit makt-miljön har lambdan använts av olika vit makt-grupperingar och miljöer sedan början av 2000-talet. Symbolen har främst förknippats med den franska identitära rörelsen, specifikt det högerextrema partiet Génération Identitaire som grundades 2003. I USA har symbolen använts av White Revolution.³⁴⁴ Det högerextrema bokförlaget Arktos som grundades 2009 använder sig av ett lambda-liknande A i sin logotyp.³⁴⁵

³⁴⁰ NE (2018a).

³⁴¹ Powell (2017), Gestrin (2007).

³⁴² Godwin (1989).

³⁴³ Stevens (2000).

³⁴⁴ Gestrin (2007).

³⁴⁵ Arktos (2018).

Lejonet ovan har sitt ursprung från den medeltida Bjälboätten, också känd som Folkungaätten.

Lejon

Lejonet har i tusentals år varit en ledande symbol inom ett flertal kulturer och religioner. På olika platser och under olika epoker har lejonet generellt sett haft en positiv meningsbärande betydelse som stark. Den heraldiska symbolen har därför använts för att porträttera exempelvis stater, familjer eller släkter som mäktiga.³⁴⁶

Lejonet har, likt andra rovdjur såsom örnen och björnen, symboliserat dominans och maskulinitet, uppfattats som ”kungen av djurriket”, och var därför populärt som heraldiskt djur under medeltiden.³⁴⁷ Skildring av lejonet har bland annat tjänat till att upprätthålla en nations föreställning av kunglighet, styrka och mod.³⁴⁸

I Sverige har lejonets symbolik förknippats med kung Gustav den II Adolf, den kung vid sidan av Karl XII som haft störst betydelse inom ett flertal vit makt-grupperings mytologi. Gustav II Adolf har främst förknippats med uppbyggnaden av det svenska stormaktsväldet. Gustav den II Adolfs dödsdag den 6 november 1632 har högtidlighållits inom vit makt-miljön sedan 1930-talet, men med ett avtagande intresse på senare tid från både vit makt-miljön och motdemonstranter. Detta till skillnad från högtidlighållandet av Karl XII och 30:e novemberdemonstrationerna.³⁴⁹

Inom den svenska vit makt-miljön har lejonet använts av Nationaldemokraternas ungdomsförbund (2002–2014) och hos Nordisk ungdom (2010–2019) och Nordisk styrka. SMR (senare NMR) använde sig av en modifierad version av lejonet bärandes ett armborst.

³⁴⁶ Frutiger (1989).

³⁴⁷ Biedermann (1992).

³⁴⁸ Matusitz (2014).

³⁴⁹ Löw (2016).

Livsrunan

Alternativa namn: Algiz, Eihwaz, Elhaz

Livsrunan, eller yrrunan, är den femtonde runan i den äldre runraden.³⁵⁰ Den upp-och-nedvända livsrunan kallas för dödsrunan och förekom i den äldre runraden (se Dödsruna på sidan 53). Symbolen har kommit att få betydelsen för bland annat älg och skydd.³⁵¹

Livsrunan plockades upp av nazister och användes av SS Lebensborn, vilket var ett rasideologiskt avelsprogram grundat av SS-chefen Heinrich Himmler (1900–1945) med syftet att transformera det tyska folket till en ”super-ras” genom selektiv avel. Organisationen kidnappade hundratals barn som ansågs vara ”rasbiologiskt accepterade” från naziöckuperade områden, såsom Frankrike, Norge, Jugoslavien, Polen och Tjeckien.³⁵² Livsrunan kom senare att användas av den amerikanska vit maktgrupperingen Volksfront som grundades 1994. I Sverige har livsrunan, tillsammans med dödsrunan, används av Salemfonden.

Nordic Wear

Nordic Wear är en skandinavisk webbaserad klädbutik som har varit verksam sedan 2013 och grundades av en före detta ledare till vit maktgrupperingen Nordisk ungdom (2010–2019). Dess logotyp utgörs av ett styrdon. Butiken har sålt herrkläder från bland annat Thor Steinar, European Brotherhood och Nordisk ungdom. Den säljer även informationsmaterial samt affischer, flygblad, skrifter, klistermärken, böcker och fanor.³⁵³

³⁵⁰ Jansson (1987).

³⁵¹ Liungman (2004), Thorsson (1984).

³⁵² Snyder (1998).

³⁵³ Nordic Wear (2018).

Nordiska förbundet/Nordiska förlaget

Nordiska förbundet (2004–2010) och verksamhetsgrenen Nordiska förlaget var en vit makt-organisation och ett förlag som bildades av individer med kopplingar till Nationaldemokraterna och dåvarande SMR.³⁵⁴

Nordiska förlaget grundades 2001 av gamla medarbetare till förlaget Nordland och gav bland annat ut böcker och tidningen Folkets Nyheter. Nordiska förbundet har även varit delaktiga i framställningen av framträdande webbsidor inom vit makt-miljön, såsom Motpol, Metapedia och Nordisk.³⁵⁵

NS

NS är en förkortning för nationalsocialist eller national-socialistisk. Under 1990-talet användes förkortningen av den nationalsocialistiska grupperingen NS Stockholm och den norska grupperingen NS 88.³⁵⁶

Under 1930-talet började ett flertal svenska organisationer att innefatta begreppet nationalsocialism i sina organisationsnamn. Begreppet har sitt ursprung i Tyskland och kan betraktas som en politisk rörelse eller ideologi som utgjorde idémässig grund för det tyska nazistpartiet NSDAP.³⁵⁷

³⁵⁴ Lööw (2015).

³⁵⁵ Lööw (2015).

³⁵⁶ Kimmel (2018), Expo (2018c), Gestrin (2007).

³⁵⁷ NE (2018c).

Odalrunan

Alternativa namn: Othal, Othala

Odalrunan, eller o-runan, är den sista runan i den 24-typiga äldre runraden. Odal ("egendom under självägande system") har ansetts betyda land, fädernejord, släkt och fast egendom eller arv.³⁵⁸

Enligt Thorsson symboliserar odalrunan klanen som definierar sin heliga gräns och tjänar till att försvara den mot inkräktare. Odalrunan symboliserar det som är ärvt över generationer i både materiell och spirituell mening. Den är fast som landet och kan inte överföras utanför klanen eller stammen.³⁵⁹ En mer utbredd användning av ordet odal är "odalbonde" som är ett gammalt uttryck för att beskriva en bonde som själv ägde och brukade sin jord.³⁶⁰

Under andra världskriget användes symbolen av tyska nazister, såsom Waffen SS-frivilligförbanden Prinz Eugen (7. SS Freiwilligen Gebirgs Division Prinz Eugen) och Nederland (23. SS Freiwilligen Panzergrenadier Division Nederland). Odalrunan användes även av den nazistiska organisationen Ras- och bosättningsbyrå (SS Rasse und Siedlungshauptamt, RuSHA), som var den organisation som administrerade ockuperade områden och hade i uppgift att hålla den ariska rasen "ren".³⁶¹

För nazisterna symboliserade odalrunan den mytiska kopplingen mellan landet och dess folk.³⁶² Inom den svenska och norska vit makt-miljön har odalrunan varit en vanligt förekommande symbol och har använts av Riksfronten och Blood and Honor. Under 1930-talet betraktade svenska nationalsocialistiska partier bönder som en viktig källa till en "ren och sund ras".³⁶³

³⁵⁸ Spurkland (2005), Jansson (1987).

³⁵⁹ Thorsson (1984).

³⁶⁰ NE (2018d).

³⁶¹ Gestrin (2007), Snyder (1998).

³⁶² Expo (2018c).

³⁶³ Löw (2016).

Pepe the Frog

Pepe the Frog kom att bli ett populärt internetfenomen, eller ett så kallat mem (se Internetmem på sidan 45), under mitten av 2010-talet. Figuren kommer ursprungligen från en amerikansk tecknad serie kallad *Boy's Club* från 2005, skapad av Matt Furie. Pepe the Frog plockades upp av alt-right-rörelsen och blev därigenom ett ökänt mem och en av dess mest framträdande symboler. Grodan användes som ett nätvapen i ett så kallat "memkrig" under det amerikanska presidentvalet 2016.³⁶⁴

Kekistan

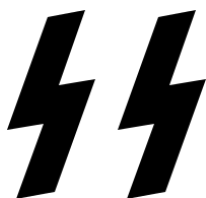
En annan känd seriefigur som har plockats upp av vit makt-miljön är den svenska handdockan Skurt, vilket kan uppfattas som ett försök att skapa en svensk version på Pepe The Frog. Båda seriefigurerna är från början helt opolitiska och har överhuvudtaget ingen koppling till vare sig våld eller hat. Seriefigurerna används i syfte att på ett mer humoristiskt sätt sprida högerextrem propaganda på nätet och via sociala medier, för att nå ut till fler människor.³⁶⁵ Ett annat närbesläktat exempel på användningen av memes utgörs av den fiktiva nationen "Kekistan" och dess nationsflagga, som imiterar en Nazitysk krigsflagga med svastikan (se ovan till vänster) där den röda färgen är utbytt mot keklogotypen och en grön färg.

Sigrunan

Alternativa namn: Segerrunan, Sowilo

Sigrunan, eller S-runan, är den sextonde runan i den äldre runraden, där den hade namnet "sowilo".³⁶⁶ Sigrunan är en solsymbol som hänvisar till fertilitet och demoner.³⁶⁷

I likhet med andra runor har sigrunan förändrats i form under åren och har kommit att symbolisera solen, styrka, strid och seger; samtliga är ord som på de germanska språken börjar på bokstaven S.³⁶⁸ Sigrunan förekom tillsammans med ett flertal andra runor i völkschekretsar och

³⁶⁴ Anderson och Revers (2018), Expo (2018c).

³⁶⁵ Expo (2018c).

³⁶⁶ Spurkland (2005), Jansson (1987).

³⁶⁷ Biedermann (1992).

³⁶⁸ Liungman (2004).

återfanns i ockultisten, runologen och rasideologen Guido von Lists så kallade armanska runor, där den fick betydelsen seger ("sieg").³⁶⁹

Symbolen för Sturmabteilung (SA) kombinerar en sigruna med ett gotiskt "A".

Tillsammans med hakkorset är sigrunan en av de mest välkända nazistiska symbolerna. Den användes bland annat av den nazistiska paramilitära organisationen Schutzstaffeln (SS), vars symbol utgjordes av två sigrunor. SS-symbolen skapades 1933 av den grafiske designern och SS-kaptenen (SS Sturmhauptführer, motsvarande kapten inom armén) Walter Heck. Förutom att formge symbolen för SS formgav Heck även symbolen till Sturmabteilung (SA), vilket var en paramilitär organisation som kan betraktas som föregångaren till SS.³⁷⁰ Sigrunan förekom likt den yngre hagalrunan på SS:s hedersring (se Hagalrunan).

Soldiers of Odin (SoO)

Soldiers of Odin (SoO) är en internationell gruppering som grundades av en vit makt-anhängare från den finska grenen av NMR omkring 2015 och uppmärksammades i flera svenska städer under 2016.³⁷¹

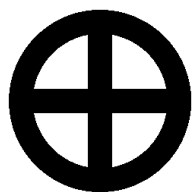
Symbolen innehåller en avbildning av krigsguden Oden och en nationsflagga, som varierar för respektive nationella gren. Olika nationella grupperingar opererar under samma namn och logotyp, och delar likadana kläder och visuella uttryck. Dessa grupperingar mobiliserar vanligtvis genom sociala medier och menar att de skyddar kvinnor från påstådda sexuella övergrepp utförda av invandrare och flyktingar.³⁷²

³⁶⁹ Thorsson (2004), Lumsden (1993), Thorsson (1984).

³⁷⁰ Lumsden (1993).

³⁷¹ Ekman (2018), Expo (2018c).

³⁷² Ekman (2018), Expo (2018c).

Solhjulet i dess primitiva form som visar de fyra väderstrecken utifrån en kompass eller ett kristet hjulkors.

Solhjulssvastikan, Thulesällskapet (1919)

Solhjul

Alternativa namn: Hjulkors, Odens kors, Solkors

Solhjulet, eller solkors, återfinns i ett flertal traditionella symbolspråk i nästan alla världens kulturer och har haft stor spridning inom de fornnordiska och keltiska kulturerna.³⁷³ Solhjulet är en av ett flertal urgamla europeiska symboler som plockades upp av nazisterna i syfte att framhäva ett idealiserat ariskt eller norskt ursprung.

Solhjulet förekommer även med cirkeln bruten på en sida av varje arm, vilket kallas för "solhjulssvastika". Denna symbol har använts av det hemliga tyska völkisch-sällskapet Germanorden, som var aktivt under tidigt 1900-tal.³⁷⁴

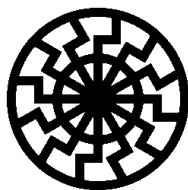
Under andra världskriget använde sig SS-förbandet Wiking (5. SS Panzer Division Wiking) och Waffen SS-förbandet Nordland (11. SS Freiwilligen Panzer-enadier Division Nordland) av solhjulssvastikan.³⁷⁵

Solhjulet, eller solkors, har använts i olika versioner av organisationen Solkors (grundad 1938), den norska paramilitära organisationen Hirdens (1934–1945), den ideologiska skolningsskriften Solhjulet och NRP (1965–2009).

³⁷³ Frutiger (1989), Koch (1955).

³⁷⁴ Goodrick-Clarke (2003).

³⁷⁵ Gestrin (2007).

Svarta solen

Alternativt namn: Black Sun, Schwartze sonne

Den svarta solen är en vanligt förekommande idébildning, tillika symbol inom flera ockulta traditioner. Symbolen är främst associerad med den paramilitära nazistiska organisationen SS och förekom bland annat på mosaikgolv i SS-slottet Wewelsburg nära staden Paderborn, Tyskland. Slottet användes som ett högkvarter och en utbildningsanläggning.³⁷⁶

Den svarta solen är en symbol som utgör ett solhjul som innefattar tolv radiella sigrunor (se sigruna på sidan 67).

För nazisterna symboliserade den svarta solen ett mystiskt "ariskt" energicentrum, tätt sammankopplad med den tyska och österrikiska ockulta traditionen kallad "esoterisk hitlerism". Ursprungligen kommer symbolen från den senare hälften av 1800-talet och representerar döden, vintern och underjorden. Enligt Goodrick-Clarke symboliserar den svarta solen och de svarta SS-uniformerna vintersolståndet för den ariska rasen, ett slags förebud om en bättre era. De övernaturliga glödande flygskivorna ("manisolas") är förebud från det dolda esoteriska världscentrumet nära jordens mittpol, som förkunnar en framväxt av globala förändringar i stor skala. Vintersolståndet och sommarsolståndet kom att betraktas som högtider inom bland annat de nazistiska organisationerna SS och Hitlerjugend.³⁷⁷

Efter Tredje rikets fall har den svarta solen, liksom ett flertal andra nazistiska symboler, använts av olika ockulta subkulturer. Ett exempel är inom satanismen, där den svarta solen, varghaken och totenkopf har varit vanligt förekommande.³⁷⁸ Den svarta solen har också använts av tyska och amerikanska vit makt-grupperingar, såsom Vanguard America, och av olika aktörer inom vit makt-musiken.³⁷⁹ Symbolen återfinns även i den nationalsocialistiska, ukrainska paramilitära bataljonen Azov i kombination med en varghake (se symbolen varghaken på sidan 77).

³⁷⁶ Goodrick-Clarke (2003).

³⁷⁷ Goodrick-Clarke (2003).

³⁷⁸ Mathews (2009).

³⁷⁹ ADL (2018).

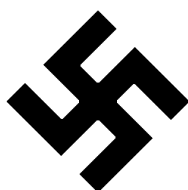

Sydstatsflaggan

Alternativa namn: The Confederate Flag, The Stainless Banner

Sydstatsflaggan, även kallad "the Stainless Banner", var en flagga som användes av Amerikas konfedererade stater under amerikanska inbördeskriget vid mitten av 1800-talet.³⁸⁰ Flaggan var baserad på arméns örlogsflagga (även kallad "Battle Flag") och innefattade Sankt Andreas kors omgiven av femuddiga stjärnor.³⁸¹

Inom den amerikanska vit makt-rörelsen har det varit vanligt förekommande att använda sig av olika sydstatsflaggor från det amerikanska inbördeskriget. Den vanligaste är den på bilden ovan, den marina flaggan med ett blå-vitt kryss med vita stjärnor mot en röd bakgrund. Flaggan kan symbolisera olika saker, exempelvis ett ställningstagande mot upphävandet av slaveriet och för rasism, men kan samtidigt vara en nostalgisk symbol för den amerikanska södern eller sydstatlig härkomst och stolthet.³⁸² I Sverige har sydstatsflaggan bland annat varit förknippad med raggarkultur.³⁸³ Kimmel menar att sydstatsflaggan förenar nordiska nynazister. Flaggan har uppfattats känneteckna traditionen och lojaliteten mot det "förlorade kallet" och betraktas som en universell symbol för rasism.³⁸⁴

Svastika

Alternativa namn: Crux gammata, Fylfot, Gammadion, Hakkors

Svastikan är en specifik form av kors, mest känd som hakkorset (och gammadion), främst associerad med Nazityskland, och var det tyska nazistpartiet NSDAP:s officiella partisymbol 1920–1945.³⁸⁵ Svastikan är en multivokal – det vill säga flertydig – symbol, som kommunicerar olika betydelser för olika kulturella grupper.

Medan det raka korset är ett uttryck för statisk och fast förankring, uttrycker svastikan med sina böjda armar

³⁸⁰ Coski (2005).

³⁸¹ Liungman (2004).

³⁸² Coski (2005).

³⁸³ Expo (2018c).

³⁸⁴ Kimmel (2007).

³⁸⁵ Brustein (2013), Gestrin (2007).

en cirkulär och roterande rörelse.³⁸⁶ Svastikan i sin enkla linjära form kan vara en av mänsklighetens äldsta symboler, en symbol för sol och lycka som återfunnits i olika kulturer.³⁸⁷ Svastikan har kommit att symbolisera välstånd, framgång, fruktsamhet och välsignelse men även solens gång över himmelen, som förvandlar mörker till ljus.³⁸⁸ På så sätt har svastikan blivit en symbol för återfödelse och fruktsamhet, men även för vind, regn, eld och blixtnedfall.³⁸⁹ Ordet svastika härrör från det indoariska språket sanskrit och betyder ”välbefinnande” eller ”lyckobringande figur”.³⁹⁰

Under 1870-talet började svastikan att användas inom rasbiologiska föreställningar om den ariska rasen, främst i Tyskland och inom völkisch-rörelserna. Ockultisten och rasideologen Guido Von List menade att svastikan var en helig arisk symbol³⁹¹, ”den artonde mystiska runan”.³⁹²

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet var svastikan vanlig i flera olika sammanhang, ofta som ett lyckobringande tecken. Symbolen återfanns bland annat på det finska flygvapnets plan och på det elektrontechniska företaget ASEAs logotyp. Svastikan kom att adopteras som ett officiellt emblem för det hemliga völkisch-sällskapet Germanenorden 1916, och var redan då en utbredd symbol inom teosofiska och völkisch-cirklar. Germanenordens efterföljande sällskap Thule-Gestellschaft, eller Thulesällskapet, använde sig också av svastikan och förde symbolen vidare till det nazistiska partiet NSDAP under 1920-talet.³⁹³ Under nazisternas tid förekom svastikan ofta i olika fanor, ofta centrerad i en vit cirkel med röd bakgrund. I Hitlers bok *Mein Kampf* från 1925 beskrivs kortfattat fanans symbolspråk:

”I det röda ser vi rörelsens sociala tankar, i det vita den national-socialistiska, hakkorset symboliserar vår uppgift att kämpa för den ariska rasens seger och samtidigt segern för det skapande arbetets tanke, vilken varit och skall förbli antisemitisk”.³⁹⁴

³⁸⁶ Biedermann (1992).

³⁸⁷ Frutiger (1989).

³⁸⁸ d’Alviella (2000).

³⁸⁹ Foley (1995).

³⁹⁰ Bergman (2007, s. 130).

³⁹¹ Goodrick-Clarke (2009).

³⁹² Flowers (1988).

³⁹³ Gardell (2003), Goodrick-Clarke (2003).

³⁹⁴ Hitler (1939, s. 384).

Thor Steinar

Thor Steinar är ett tyskt vit makt-klädesmärke som grundades 2002 och anses vara ett av de största klädmärkena för högerextrema i Europa.³⁹⁵

Symbolen är en kombination av varghaken och tyrrunan, som båda har använts frekvent av nazisterna och inom vit makt-miljön. Thor Steinar har även en alternativ logotyp som föreställer den romerska bokstaven X, vilket kännetecknar runan gyfu. Runan gyfu, eller x-runan, betyder troligen gåva, det som utbytes mellan människa och gud,³⁹⁶ men det är inte helt säkerställt eftersom namnet har ändrats med tiden.³⁹⁷

Torshammaren

Alternativa namn: Mjölner

Torshammaren, eller Mjölner ("krossaren"), är en religiös symbol som inom den fornnordiska mytologin är åskguden Tors hammare. Enligt mytbildningen återvände Mjölner till Tors hand likt en bumerang efter att den hade krossat jättar i bitar.³⁹⁸

Tor, son till Oden, är en av asatrons främsta gudar, och hammaren används som en lyckobringande symbol. Precis som det kristna korset kan torshammaren ge skydd och välsignelse till dem som använder den.³⁹⁹

Från 1890-talet återfanns torshammaren även inom völkisch-rörelsen.⁴⁰⁰ Inom den nationalsocialistiska mytologin har torshammaren använts som en symbol för kraft och styrka. Tor är den orädda och pålitliga försvararen av det sakrala och den världsliga ordningen. Symbolen förekommer vanligtvis på smycken och amuletter, i syfte att skydda mot ondska och framhäva en nordisk identitet.⁴⁰¹

³⁹⁵ Expo (2018c).

³⁹⁶ Thorsson (1984).

³⁹⁷ Spurkland (2005).

³⁹⁸ Ronnberg och Martin (2010).

³⁹⁹ Liungman (2004), Biedermann (1992), Davidson (1990).

⁴⁰⁰ Gestrin (2007).

⁴⁰¹ Gardell (2003), Biedermann (1992).

Som den gamla asatrons främsta symbol sätts torshammaren även i motsatsförhållande till det kristna korset och kristendomen.⁴⁰²

Tre parenteser

Alternativa namn: Eko, trippelparanteser

Tre parenteser, eller eko, är en typografisk praktik som används av den internationella extremhögern och innehåller oftast tre parenteser runt ett namn, en term eller en fras. Parenteserna används för att signalera att innehållet är synonymt med judar eller upplevd judiskhet.⁴⁰³

Ekots ursprung sägs komma från den amerikanska alt-right podcasten The Daily Shoah, som använde en ekoljud-effekt när judiska eller judisk-klingande namn benämndes. År 2016 började judiska journalister att notera att alt-right-anhängare började skriva deras namn med tre parenteser.⁴⁰⁴ Ekot spreds även genom ett instickprogram som kallades The Coincidence Detector, ett tillägg till olika webbläsare som automatiskt satte tre dubbla parenteser runt judiska namn på Internet.⁴⁰⁵ Fenomenet har fått en förhållandevis bred spridning inom den internationella högerextrema internetkulturen, samt inom vit makt-miljön i Sverige. Bland annat har vit makt-grupperingen NMR:s webbplats Nordfront använt trippel-parenteserna, och i samband med lanseringen av det numera nedlagda sociala medienätverket Oopih 2016 förekom de som tryck på kläder från Motgift.

⁴⁰² Gestrin (2007).

⁴⁰³ Wendling (2018).

⁴⁰⁴ Wendling (2018).

⁴⁰⁵ King (2016).

Triskele

Alternativa namn: Triskelon

Det tredelade hakkorset, kallad triskele, är en urgammal symbol som har förekommit bland tidiga kulturer. Som exempel kan nämnas på förhistoriska lergodsartyg under bronsåldern och på triadiska strukturer av spiraler som pryder väggarna i irländska megaliter (en form av stenkonstruktion), med avsikten att vara mer än bara dekorativ.⁴⁰⁶

Ovan syns sydafrikanska AWB:s emblem innefattande en vit cirkel med en triskele på en röd bakgrund, liknande den nazistiska fanan.

En triskele kan beskrivas som ett motiv som består av tre utskjutande spiraler. Ursprunget till triskelen sägs vara en modifikation av gammadion, eller tylfot, och är till formen identisk med den hinduiska svastikan.⁴⁰⁷ Triskelen har, likt hakkorset, kommit att symbolisera solen, seger, framsteg och rörelse.⁴⁰⁸ Koch menar att triskelen troligtvis härstammar från tre sammanfogade trianglar, där den ena sidan i respektive triangel har tagits bort.⁴⁰⁹

Triskelen har återfunnits på mynt från Lykien (489 f.Kr.). Symbolen återfinns även på den sicilianska flaggan och flaggan för den brittiska ön Isle of Man.⁴¹⁰ Triskelen har även använts som vapensköld av flertalet brittiska familjer.⁴¹¹

Under andra världskriget användes triskelen av den flamländska SS-volontärdivisionen Langemarck (27. SS Freiwilligen Grenadier Division Langemarck).⁴¹² Efter Tredje rikets fall adopterades symbolen som emblem i den sydafrikanska, apartheidförespråkande vit makt-organisationen Afrikaner Weerstandsbeweging, AWB, med kopplingar till Svenska motståndsrörelsen.⁴¹³ Både Blood and Honour och Blood and Honour Scandinavia har använt en identisk symbol.⁴¹⁴

⁴⁰⁶ Biedermann (1992).

⁴⁰⁷ d'Alviella (2000).

⁴⁰⁸ Frutiger (1989).

⁴⁰⁹ Koch (1955).

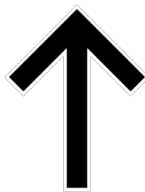
⁴¹⁰ Biedermann (1992).

⁴¹¹ d'Alviella (2000).

⁴¹² Gestrin (2007).

⁴¹³ Löw (2015), Liungman (2004).

⁴¹⁴ Forbes och Stampton (2015), Gestrin (2007).

Överst syns en stiliserad variant av tyrrunan. Nederst syns NMR:s emblem, kallad riksrunan: en svart tyrruna mot en grön fyrkant.

Tyrrunan

Alternativa namn: Tiwaz, Riksrunan

Tyrrunan, eller t-runan, är den sjuttonde runan i den äldre runraden. Tyr, eller Ti, är en enarmad krigsgud inom den nordiska mytologin.⁴¹⁵

Gardell menar att Tyr har fått innebörden av rationalitet, förstånd, lag och ordning, övervinnande av hinder, samt den enskildes anda att tjäna kollektivets intresse. Tyrrunan har även tolkats som en symbol för seger.⁴¹⁶

Under mellankrigstiden och andra världskriget plockades tyrrunan upp som symbol av tyska nazister. Runan är förknippad med det NSDAP-associerade lärosätet Reichsführerschule, som fungerade som en ledarskapskola för Sturmabteilung (SA), där symbolen fick en specifik betydelse. Anställda på skolan bar röda kragsspeglar, med svarta och vita tyrrunor på den högra kragsspegeln och deras rang på den vänstra kragsspegeln. Eleverna bar tyrrunor på båda kragsspeglarna. Vid avslutade och godkända studier på ledarskapskolan tilläts de bära tyrrunan på uniformens vänstra ärm.⁴¹⁷ Tyrrunan användes av Waffen SS-förbandet "30 januari" (32. SS Freiwilligen Grenadier Division "30. Januar").⁴¹⁸

Tyrrunan har varit vanligt förekommande inom vit makt-miljön i Sverige och i synnerhet inom de mer militanta grupperingarna, där den bland annat går under benämningen riksrunan. Under 1930-talet användes tyrrunan inom det svenska nationalsocialistiska partiet NSAP och som symbol för Nordisk ungdom (1930-tal).⁴¹⁹ I modern tid har tyrrunan utgjort symbol för NMR.

⁴¹⁵ Spurkland (2005), Jansson (1987).

⁴¹⁶ Spurkland (2005), Gardell (2003), Davidson (1990), Koch (1955).

⁴¹⁷ Lumsden (1993), Davis (1980).

⁴¹⁸ Gestrin (2007).

⁴¹⁹ Gestrin (2007).

Valknut

Alternativa namn: Odens knop, Rungners hjärta, Valas hjärta

Valknut, av fornnordiskans *valr*, som står för krigare eller knut, är en fornnordisk symbol som består av tre sammanflätade trianglar. Valknuten har påståtts vara relaterad till triskelen, som är en figur bestående av tre ben strålande från mitten (se Triskele på sidan 75). Knuten som symbol är ofta associerad med teman för bindning och lossning, fasthållning och frisättning, och dess huvudsakliga egenkap är att förena, binda och därmed också begränsa. Att lösa upp en knut frigör energi och individer. Knutar har länge knutits i plagg, i syfte att skydda mot ondska.⁴²⁰

Valknuten har tolkats brett och är ofta sammankopplad med asaguden Oden. En tolkning av valknuten har varit att den symboliserar Guds makt eller kraft att binda och befria. Oden hade förmågan att lägga band på människors tankar, och antingen göra dem hjälplösa i strid eller i stället lösgöra dem från rädsla genom att ge dem stridslystnad, berusning och inspiration.⁴²¹ Inom vit maktmiljön i Sverige har valknuten använts som symbol av Nordiska förbundets internetforum (nordisk.nu).

Ovan syns en stiliserad avbildning av en varghake och det svenska vit makt-nätverket VAM:s symbol, liknande den nazistiska fanan.

Varghaken

Varghaken har använts frekvent som heraldisk figur i adliga släktvapen. Visuellt liknar varghaken runan yr (se Livsrunan på sidan 64), som är den tolfte runan i den äldre runraden.⁴²² Varghaken har kommit att symbolisera motstånd och har använts i olika sammanhang i flera hundra år. Vargen kan sägas stå för ”vaken försiktighet”, vilket förklarar att såväl namnet som symbolen används i vapensköldar.⁴²³ Varghaken används exempelvis i vapenskölden för den tyska staden Wolfstein, och har setts som en symbol för frihet och självständighet.⁴²⁴

⁴²⁰ Biedermann (1992).

⁴²¹ Davidson (1990).

⁴²² Jansson (1987).

⁴²³ Biedermann (1992).

⁴²⁴ Lumsden (1993).

I Tyskland blev varghaken populäriserad som en nationalistisk symbol 1910, då den tyske författaren Hermann Löns gav ut romanen *Der Werwolf*, som blev populär i Tredje riket. Symbolen blev likt ett flertal andra symboler, såsom svastikan, ett statligt sanktionerat tecken. Efter första världskriget användes varghaken av det tyska nationella motståndet mot den politik som uppstod till följd av Versaillesfreden 1919 och som bidrog till ett utbrett missnöje och revanschism. Under andra världskriget användes symbolen av Waffen SS-förbanden Landstorm Nederland (34. SS Freiwilligen Grenadier Division Landstorm Nederland) och pansardivisionen Das Reich (2. SS Panzerdivision Das Reich).⁴²⁵

Efter Tredje rikets fall har varghaken utgjort emblem hos den internationella vit makt-sekten Black Order och likt den svarta solen använts inom vissa satanistiska symbolspråk.⁴²⁶ Under 1930-talet användes varghaken av svenska Lindholmsrörelsens ungdomsförbund Nordisk ungdom.

Under senare tid har varghaken, tillsammans med ett svärd liggandes på en vit fyrkant med röd bakgrund, utgjort symbol för VAM. För nätverket symboliserade varghaken försvar och motstånd, och svärdet militant kamp. Fyrkanten ska symbolisera kreativitet och pånyttfödelse, det vita fältet raslig renlighet och den röda bakgrunden symboliserar revolutionär kamp.⁴²⁷ Varghaken, tillsammans med den svarta solen (se Svarta solen på sidan 70), påträffas även hos den ukrainska paramilitära Azovbataljonen. Även den USA-baserade högerextrema och accelerationistiska terrorgruppen The Base använder varghaken som symbol.⁴²⁸

⁴²⁵ Gestrin (2007).

⁴²⁶ Mathews (2009), Goodrick-Clarke (2003).

⁴²⁷ Löw (2016).

⁴²⁸ ADL (2020; 2019).

Vasakärve

Alternativa namn: Vasen, Wasakärven

Vasakärven, eller Vasen, kommer ursprungligen från den adliga Wasaättens vapensköld, sedermera Gustav Vasas kungamärke. Den blåa hjärtskölden var även det svenska riksvapnet år 1435. Den blåa färgen som utgör fyllnaden i skölden är slakten Ekas färg.⁴²⁹ En vase är ett gammalt ord för knippe av sädesstrån.⁴³⁰

Inom vit makt-miljön i Sverige har vasakärven använts av Svensk Socialistisk Samling, SSS (1933–1950), även kända som Lindholmarna, och kom därefter att plockas upp generellt inom miljön under 1990-talet. Symbolen användes också av Sveriges nationella förbund (grundat 1915), Nysvenska rörelsen (grundat 1930), Nationalsocialistisk Front (1994–2008) och Nordiska nationalsocialister (2009–2013). När vit makt-partiet Nationalistiska arbetarepartiet (NSAP) bytte namn 1938 till Svensk Socialistisk Samling (SSS) bytte de även partisymbol från svastikan till den svenska vasakärven.⁴³¹ Symbolen används fortfarande av grupper inom vit makt-miljön och har återfunnits på kläder som har sålts på Motgifts nätbutik.⁴³²

Vit makt-näve

Alternativa namn: Arisk näve, Vit näve

Den höjda knutna näven har länge varit en grafisk symbol och handgest som har representerat olika teman, såsom solidaritet, enighet, styrka och makt av en mängd individer och grupper med olika politiska ideologier och mål.⁴³³

Den höjda näven har även utgjort logotypen för den anarkistiska internationella fackföreningen Industrial Workers of The World (IWW). Symbolen blev populariserad av den republikanska fraktionen under det spanska inbördeskriget (1936–1939), för att sedan sprida sig till vänsteranhängare och antifascister över hela Europa.

⁴²⁹ Lööw (2016).

⁴³⁰ Gestrin (2007).

⁴³¹ Gestrin (2007).

⁴³² Expo (2018c).

⁴³³ ADL (2018), Gestrin (2007).

Den höjda näven spred sig även till USA, där den förekom inom medborgarrättsorganisationen Black Panther Party (grundat 1966) som en symbol för ”black power”. Under 1970-talet och 1980-talet approprierades den inom den amerikanska vit makt-miljön och specifikt inom skinhead-kretsar, som en motsvarighet till black power-näven.⁴³⁴

Under mellankrigstiden fanns en paramilitär grupp kallad Eiserne Faust (på svenska: Järnnäven), som terroriserade lojala anhängare till Weimarrepubliken. Bland dess medlemmar fanns Adolf Hitler (1889–1945) och SA-ledaren Ernst Röhm (1887–1934).⁴³⁵

White Power (handgest)

White Power-tecknet, även kallad ”OK-tecknet”, är en handgest där pekfingret och tummen hålls i en cirkel och övriga tre fingrar pekar uppåt. Detta tecken symboliserar bokstäverna W och P, en förkortning av ”white power” (på svenska: vit makt). Tecknet kan också göras med två händer, där den ena formar fingrarna som bokstaven W och den andra som bokstaven P.⁴³⁶

Liknande handgester har varit förekommande bland amerikanska fängelsegång. Ett exempel är handgesten för ”Arisk cirkel”, där initialerna A och C (alfabetets första och tredje bokstav) symboliseras genom att hålla upp dels tummen (1), dels långfingret, ringfingret och lillfingret (3).

⁴³⁴ CVE (2020c), ADL (2018), Gestrin (2007).

⁴³⁵ Snyder (1998).

⁴³⁶ Se exempelvis ADL (2018).

WPWW

Symbolen för webbforumet Stormfront.

WPWW

WPWW är en vanlig akronym inom den internationella vit makt-miljön, och står för "white pride world wide", ungefärlig översättning "vit stolthet världen över".

WPWW-frasen har, i kombination med ett keltiskt kors (se symbolen ovan), även utgjort en del av logotypen för webbforumet Stormfront, som hör till de största vit makt-relaterade webbplatserna och webbforumen. Webbplatsen grundades 1990 och webbforumet 1995 av amerikanen Don Black.⁴³⁷

ZOG

ZOG

Alternativa namn: JOG (Jewish Occupation Government)

Zionist Occupation Government (ZOG), eller sionistisk ockupationsmakt/ockupationsregering, har varit ett vanligt förekommande begrepp inom den breda internationella vit makt-rörelsen. Föreställningen om ZOG utvecklades i USA under slutet av 1970-talet, av olika rasideologiska grupperingar och inom Christian Identity-rörelsen.⁴³⁸ I Sverige uppkom ZOG-diskursen först under 1980-talet.⁴³⁹

Inom denna föreställning konstrueras ZOG som en ideologisk och strategisk judisk plan för raskrig mot den "ariska rasen", vilket involverar bland annat en spridning av "perverterade" humanistiska idéer om multikulturalism, rasblandning och en gemensam mänsklig ras.⁴⁴⁰ Denna "judiska konspiration" anses hota den vita rasen.

Gardell menar att globaliseringen betraktas som en process där judarna har varit drivande vad gäller migrations- och flyktingvågor, vilket är fundamentalt för hur nynazister uppfattar frågorna om invandring.⁴⁴¹

⁴³⁷ Kaati et al. (2019), Stormfront (2018), Expo (2018c).

⁴³⁸ Aho (2013).

⁴³⁹ Lööv (2016).

⁴⁴⁰ Bjørge (2004).

⁴⁴¹ Gardell (2003).

Vit makt-miljön i Sverige har pekat ut flera understöd-
jare till ZOG, såsom institutioner och makthavare inom
staten och medierna. Olika typer av samhällsproblem
och dess orsaker kopplas direkt till det påstådda judiska
inflytandet. ZOG-begreppet har under senare år inte
använts lika frekvent som samlingsbegrepp, men föreställ-
ningen om den judiska planen har inte förändrats.⁴⁴²

Ægishjálmur

Den forngermanska symbolen Ægishjálmur är en rund-
galder; en symbol uppbyggd av runor. Ægishjálmur är
uppbyggd av m-runor och är en så kallad skräckhjälm; en
mytisk hjälm som användes för att sätta skräck i fienden
och för att stärka sig själv.⁴⁴³

Davidson menar att havsguden Ægir personifierar vågorna
och dess mäktiga kraft för godhet och mot ondska. Senare
kom den att representera ett system av symboler för skydd.
Inom vit makt-miljön i Sverige har den utgjort partisym-
bol för Svenskarnas parti (2008–2015).⁴⁴⁴

⁴⁴² Lööv (2016; 2015).

⁴⁴³ Expo (2018c).

⁴⁴⁴ Davidson (1990).

11. Referenser

- Aho, J. (2013). Christian Identity Movement, I: Snow, D. A., della Porta, D., Klandermans, B., och McAdam, D. (red.). *The Wiley-Blackwell encyclopedia of social and political movements*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Ahrne, G., och Brunsson, N. (2011). Organization outside organizations: The significance of partial organization. *Organization*, 18(1), 83–104.
- Anderson, C., och Revers, M. (2018). From Counter-Power to Counter-Pepe: The Vagaries of Participatory Epistemology in a Digital Age. *Media and Communication*, 6(4), 24–25.
- Arnett, J. A. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford: Oxford University Press.
- Askenius, T. (2017). Digitala medier, motoffentligheten och våldsbejakande extremism. I: SOU 2017:67. *Våldsbejakande extremism – en forskarantologi*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Bakker, E. (2006). *Jihadi terrorists in Europe: Their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: An exploratory study*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Barrelle, K. (2015). Pro-integration: Disengagement from and life after extremism. *Behavioral sciences of terrorism and political aggression*, 7(2), 129–142.
- Basra, R., och Neumann, P. R. (2016). Criminal pasts, terrorist futures: European jihadists and the new crime-terror nexus. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 25–40.
- Beifuss, A., och Bellini, F. T. (2013). *Branding terror: the logotypes and iconography of insurgent groups and terrorist organizations*. London: Merrell.
- Berger, J. M. (2018). *Extremism*. Cambridge: The MIT Press.
- Bergman, B. (2007). *Ordens ursprung: etymologisk ordbok över 2 200 ord och uttryck*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Biedermann, H. (1992). *Dictionary of symbolism: cultural icons and the meanings behind them*. New York: Meridian Book.
- Bjørge, T. (2004). Justifying Violence: Extreme Nationalist and Racist Discourses in Scandinavia, I: Fenner, A., och Weitz, E.D. (red.). *Fascism and neofascism: critical writings on the radical right in Europe*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bjørge, T. (2011). Dreams and disillusionment: Engagement in and disengagement from militant extremist groups. *Crime, law and social change*, 55(4), 277–285.

- Bjørgero, T. (2019). Right-wing extremism in Norway: Changes and challenges. *UiO: C-REX—Center for Research on Extremism*, 25.
- Bjørgero, T., och Gjelsvik, I. M. (2018). Utvikling og utbredelse av høyre-ekstremisme i Norge. I: Bjørgero, T. (red.). *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*. PHS Forskning 2018:4. Oslo: Politihøgskolen.
- Bjørgero, T., och Ravndal, J. A. (2019). Extreme-Right Violence and Terrorism: Concepts, Patterns, and Responses. *ICCT Policy Brief*.
- Blombäck, S. (2017). *Intoleranta platser? Rasideologisk aktivitet i svenska kommuner 2008–2015*. Göteborgs universitet: Segerstedtinstitutet.
- Borum, R. (2011a). Radicalization into violent extremism I: A review of social science theories. *Journal of strategic security*, 4(4), 7–36.
- Borum, R. (2011b). Radicalization into violent extremism II: A review of conceptual models and empirical research. *Journal of strategic security*, 4(4), 37–62.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (1999:10). *Vit makt-musik, en växande industri*. Rapport 1999:10. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009:15). *Våldsam politisk extremism. Anti-demokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*. Rapport 2009:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017:11). *Hatbrott 2016. Statistisk överblick över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott*. Rapport 2017:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019:3). *Skjutningar i kriminella miljöer. En intervjustudie*. Rapport 2019:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019:4). *Antisemitiska hatbrott*. Rapport 2019:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brustein, W. I. (2013). Nazi movement (Germany). I: Snow, D. A., della Porta, D., Klandermans, B., och McAdam, D. (red.). *The Wiley-Blackwell encyclopedia of social and political movements*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Brynielsson, J., Horndahl, A., Johansson, F., Kaati, L., Mårtensson, C., och Svensson, P. (2012). Analysis of weak signals for detecting lone wolf terrorists. I: *2012 European Intelligence and Security Informatics Conference*. IEEE.
- Bäck, E. A., och Bäck, H. (2017). Radikaliseringens politiska psykologi – betydelsen av hot och polarisering. I: *SOU 2017:67 Våldsbejakande extremism – en forskarantologi*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Caballero Jurado, C. (2001). *The German Freikorps, 1918–23*. Oxford: Osprey Military.

- Carlsson, C. (2016). *Att lämna våldsbejakande extremism – En kunskapsöversikt*. Rapport: 2016/1. Stockholm: Institutet för framtidsstudier.
- Carlsson, C., Rostami, A., Mondani, H., Sturup, J., Sarnecki, J., och Edling, C. (2020). A life-course analysis of engagement in violent extremist groups. *The British Journal of Criminology*, 60(1), 74-92.
- Center mot våldsbejakande extremism, CVE (2020c). *Den autonoma miljön*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Center mot våldsbejakande extremism, CVE (2020d). *Den våldsbejakande islamistiska miljön*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Center mot våldsbejakande extremism, CVE (2020e). *Våldsbejakande djurrättsaktivism*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Chermak, S., och Gruenewald, J. A. (2015). Laying a foundation for the criminological examination of right-wing, left-wing, and Al Qaeda inspired extremism in the United States. *Terrorism and Political Violence*, 27(1), 133–159.
- Conway, M. (2017). Determining the role of the Internet in violent extremism and terrorism: Six suggestions for progressing research. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(1), 77-98.
- Conway, M., Scrivens, R., och McNair, L. (2019). Right-wing extremists' persistent online presence: history and contemporary trends. *ICCT Policy Brief*.
- Copsey, N. (2008). *Contemporary British fascism: the British National Party and the quest for legitimacy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Corner, E., och Gill, P. (2015). A false dichotomy? Mental illness and lone-actor terrorism. *Law and Human Behavior*, 39(1), 23.
- Corner, E., Gill, P., och Mason, O. (2016). Mental health disorders and the terrorist: A research note probing selection effects and disorder prevalence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 39(6), 560–568.
- Coski, J. M. (2005). *The Confederate Battleflag: America's most Embattled Emblem*. Cambridge: Belknap Press.
- Crenshaw, M. (1981). The causes of terrorism. *Comparative politics*, 13(4), 379-399.
- Crime Terror Nexus (2018). *Kopplingen mellan kriminalitet och terrorism i Danmark och Sverige*. London: Crime Terror Nexus.
- d'Alviella, E. G. (2000). *The Migration of Symbols*. Mineola, NY: Dover Publications.
- Davey, J., och Ebner, J. (2019). 'The Great Replacement': The Violent Consequences of Mainstreamed Extremism. *ISD Report*. London: Institute for Strategic Dialogue.

- Davidson, H. R. E. (1990). *Gods and myths of Northern Europe*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Davis, B. L. (1980). *German uniforms of the Third Reich 1933–1945*. Singapore: Arco Pub.
- Davies, P., och Lynch, D. (2002). *Routledge Companion to Fascism and the Far Right (Routledge companions)*. Abingdon: Routledge.
- Dawkins, R. (2006). *The Selfish Gene: 30th Anniversary Edition*. New York: Oxford University.
- Dawson, L.L., och Amarasingam, A. (2017). Talking to Foreign Fighters: Insights into the Motivations for Hijrah to Syria and Iraq. *Studies in Conflict and Terrorism*, 40(3), 191–210.
- Ds 2014:4. *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser*. Justitie-departementet. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.
- Ekman, M. (2013). Våldsbejakande och antidemokratiska högerextrema budskap på internet. I: Statens medieråd. *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet*. Stockholm: Statens medieråd.
- Ekman, M. (2018). Anti-refugee Mobilization in Social Media: The Case of Soldiers of Odin. *Social Media + Society*, 4.
- Europol (2019). *TE-SAT 2019: EU Terrorism Situation & Trend Report*. Europol.
- Exit (2009). *Vägen Ut – En handbok i hur man förstår och bemöter extrema rörelser*. Stockholm: Katarina Tryck AB.
- Expo (2018a). *Expo. Demokratisk tidskrift*. Nummer 2/2018. Stockholm: Expo.
- Expo (2019a). *Expo. Demokratisk tidskrift*. Nummer 1/2019. Stockholm: Expo.
- Finnsjö, M., Florin, A., Dalsbro, A., Holmqvist, M., Leman, J., Nordqvist, J., Poohl, D., och Sidenblad, E. (2020). *Den rasideologiska miljön 2020. Expos årliga sammanfattning av den svenska rasideologiska miljöns aktiviteter*. Stockholm: Expo.
- Flowers, S. E. (1988). *The Secret of Runes*. Rochester: Destiny.
- Foley, J. (1995). *Tecken, märken och symboler: en Guinness uppslagsbok*. Stockholm: Forum.
- Forbes, R., och Stampton, E. (2015). *The White Nationalist Skinhead Movement: UK & USA, 1979–1993*. Port Townsend: Feral House.
- Frutiger, A. (1989). *Signs and symbols: their design and meaning*. London: Studio Editions.
- Gardell, M. (2003). *Gods of the blood: the pagan revival and white separatism*. Durham: Duke University Press.

- Gardell, M. (2015). *Raskrigaren*. Stockholm: Leopard Förlag.
- Gardell, M. (2017). Lone wolves – hotet från ensamagerande politiska våldsbrottslingar. I: Gardell, M., Lööv, H., och Dahlberg-Grundberg, M. *Den ensamaste terroristen? Om lone wolves, näthat och brinnande flyktingförläggningar*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Gardell, M. (2019). Pop-up vigilantism and fascist patrols in Sweden. I: Bjørge, T., och Mareš, M. (red.). *Vigilantism against Migrants and Minorities*. Abingdon: Routledge.
- Gentry, C. E. (2019). Women and Terrorism. I: Chenoweth, E., English, R., Gofas, A., och Kalyvas, S. N. (red.). *The Oxford Handbook of Terrorism*. Oxford: Oxford University Press.
- Gestrin, H. (2007). *Högerextrema rörelser och deras symboler*. Stockholm: Natur och kultur.
- Giddens, A. (1994). Living in a Post-Traditional Society, I: Giddens, A., Beck, U., och Lash, S. (red.), *Reflexive Modernization: Politics, Tradition, and Aesthetics in the Modern Social Order*. Cambridge: Polity Press.
- Gill, P., Horgan, J., och Deckert, P. (2014). Bombing alone: Tracing the motivations and antecedent behaviors of lone-actor terrorists. *Journal of forensic sciences*, 59(2), 425–435.
- Godwin, J. P. (1989). *More Man Than You'll Ever Be: Gay Folklore and Acculturation in Middle America*. Bloomington: Indiana University Press.
- Goodrick-Clarke, N. (2003). *Black sun: Aryan cults, Esoteric Nazism, and the politics of identity*. New York: New York University Press.
- Goodrick-Clarke, N. (2009). *The occult roots of Nazism: secret Aryan cults and their influence on Nazi ideology*. London: Tauris Parke.
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6).
- Griffin, R. (1991). *The Nature of Fascism*. Abingdon: Routledge.
- Griffin, R. (2018). *Fascism: an introduction to comparative fascist studies*. Cambridge: Polity Press.
- Held, V. (2019). The Moral Dimension of Terrorism. I: Chenoweth, E., English, R., Gofas, A., och Kalyvas, S. N. (red.). *The Oxford Handbook of Terrorism*. Oxford: Oxford University Press
- Hermansson, P., Lawrence, D., Mulhall, J., och Murdoch, S. (2020). *The International Alt-Right: Fascism for the 21st Century?* Abingdon: Routledge.

- Hitler, A. (1939). *Mein Kampf*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Hofmann, D. C. (2018). How “Alone” are Lone-Actors? Exploring the Ideological, Signaling, and Support Networks of Lone-Actor Terrorists. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1-22.
- Horgan, J. (2008). From profiles to pathways and roots to routes: Perspectives from psychology on radicalization into terrorism. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 618(1), 8094.
- Jacobsson, K., och Sörbom, A. (2015). After a Cycle of Contention: Post Gothenburg Strategies of Left-Libertarian Activists in Sweden. *Social Movement Studies*, 14(6), 713–732.
- Jansson, S. B. F. (1987). *Runes in Sweden*. Stockholm: Gidlund.
- Jeffries, L. (2018). The White Meme’s Burden: Replication and Adaptation in Twenty-First Century White Supremacist Internet Cultures. *Reception: Texts, Readers, Audiences, History*, 10(1), 50–73.
- Jämte, J. (2018). Radical anti-fascism in Scandinavia: Shifting frames in relation to the transformation of the far right. I: Piotrowski, G., Fröhlich, C., och Wennerhag, M. (red.). *Radical Left Movements in Europe*. Abingdon: Routledge.
- Kaati, L. (2017). *Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer*. Rapportnr: FOI-R-4463–SE. Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.
- Kaati, L. (2017) *Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer*. Rapportnr: FOI-R-4392—SE. Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.
- Kaati, L., Cohen, K., och Akrami, N. (2019). *Ensamagerande våldsverkare. Profiler, riskbedömningar och digitala spår*. Rapportnr: FOI-R-4736–SE. Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.
- Kimmel, M. S. (2007). Racism as Adolescent Male Rite of Passage: Ex Nazis in Scandinavia. *Journal of Contemporary Ethnography*, 36(2): 202– 218.
- Kimmel, M. S. (2018). *Healing from hate. How young men get into – and out of – violent extremism*. Oakland: University of California Press.
- Klandermans, B. (1997). *The social psychology of protest*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Knopp, G. (2004). *SS: onskans mäktiga redskap*. Lund: Historiska media.
- Koch, R. (1965[1955]). *The book of signs: which contains all manner of symbols used from the earliest times to the middle ages by primitive peoples and early Christians*. New York: Dover Publications.
- Koehler, D. (2016). Right-Wing Extremism and Terrorism in Europe Current Developments and Issues for the Future. *Prism. The journal of complex operations*, 6(2).

- Koehler, D. (2017). *Understanding deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism*. Abingdon: Routledge.
- Koomen, W., och Pligt, J. van der (2016). *The Psychology of Radicalization and Terrorism*. London: Routledge.
- Kundnani, A. (2012). Radicalisation: the journey of a concept. *Race & Class*, 54(2), 3-25.
- Köttig, M., Bitzan, R., och Petö, A. (red). (2017). *Gender and far right politics in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lindquist, H. (1999). Nynazismen – förtrupp eller efterslänrare. I: SOU 1999:10. *Demokratins förgörare*. Stockholm: Demokratiutredningen, Regeringskansliet.
- Liungman, C. G. (2004). *Symbols: encyclopedia of Western signs and ideograms*. Stockholm: HME.
- Lumsden, R. (1993). *The Allgemeine-SS*. London: Osprey.
- Lundström, M., och Lundström, T. (2016). Hundra år av radikal nationalism. I: *Det vita fältet III. Samtida forskning om högerextremism*, specialnummer av Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys, 5, 39–66.
- Lööw, H. (1992). *Tant Brun – män och kvinnor i vit makt-världen och i de nationella leden 1930–1992*. Historisk tidskrift 1992:4, 539–563.
- Lööw, H. (2004). *Nazismen i Sverige 1924–1979*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Lööw, H. (2015). *Nazismen i Sverige 2000–2014*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Lööw, H. (2016). *Nazismen i Sverige 1980–1999: den rasistiska undergroundrörelsen: musiken, myterna, riterna*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Lööw, H. (2019). Samtida högerextremism, antagonistiska hot och dess inverkan på lokalsamhället. I: Häggström, H., och Brun, H. (red). *Antagonistiska hot och dess påverkan på lokalsamhället*. Bromma: Försvarshögskolan.
- Macdonald, S., och Whittaker, J. (2020). Online Radicalization. Contested Terms and Conceptual Clarity. I: Vacca, J. R. (red.). *Online Terrorist Propaganda, Recruitment, and Radicalization*. CRC Press.
- Mach, Z. (1993). *Symbols, conflict, and identity: Essays in political anthropology*. New York: SUNY Press.
- Mathews, C. (2009). *Modern Satanism: anatomy of a radical subculture*. Westport, Conn: Praeger Publishers.
- Mattsson, C. (2018). *Nordiska motståndsrörelsens ideologi, propaganda och livs-åskådning*. Göteborgs universitet: Segerstedtinstitutet.
- Mattsson, C., och Johansson, T. (2018). Becoming, belonging and leaving – Exit processes among young neo-Nazis in Sweden. *Journal for Deradicalization*, 15.

- Matusitz, J. (2014). *Symbolism in terrorism – motivation, communication, and behavior*. Rowman & Littlefield.
- McCauley, C., och Moskalenko, S. (2011). *Friction: How Radicalization Happens to Them and Us*. New York: Oxford University Press.
- McCauley, C., och Moskalenko, S. (2014). Toward a Profile of Lone Wolf Terrorists: What Moves an Individual From Radical Opinion to Radical Action. *Terrorism and Political Violence*, 69–85.
- McCauley, C., och Moskalenko, S. (2017). Understanding political radicalization: The two-pyramids model. *American Psychologist*, 72(3), 205.
- McDonough, F. (1999). *Hitler and Nazi Germany*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meleagrou-Hitchens, A., Alexander, A., och Kaderbhai, N. (2017). The impact of digital communications technology on radicalization and recruitment. *International Affairs*, 93(5), 1233-1249.
- Michael, G. (2009). David Lane and the fourteen words. *Totalitarian movements and political religions*, 10(1), 43–61.
- Monahan, J. (2017). The individual risk assessment of terrorism: Recent developments. I: LaFree, G., och Freilich, J. D. (red.). *The handbook of the criminology of terrorism*, 520–534. Hoboken: Wiley & Sons.
- Mosher, D. L., och Serkin, M. (1984). Measuring a macho personality constellation. *Journal of Research in Personality*, 18(2): 150–163.
- Mudde, C. (1995). Right wing extremism analyzed: A comparative analysis of the ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, NDP, CP86). *European Journal of Political Research*, 27(2), 203224.
- Mudde, C. (2019). *The Far Right Today*. Cambridge: Polity Press.
- Nagle, A. (2017). *Kill all normies: Online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right*. Hants: John Hunt Publishing.
- Nagle, A. (2018). The Leaderless Digital Counter-Revolution. I: Miessen, M och Ritts, Z (red.). *Para-Platforms: On the Spatial Politics of Right-Wing Populism*. Berlin: Sternberg Press.
- Nesser, P. (2012). Research note: single actor terrorism: scope, characteristics and explanations. *Perspectives on Terrorism*, 6(6).
- Neumann, P. R. (2013). The trouble with radicalization. *International Affairs*, 89(4), 873–893.
- Nordiska motståndsrörelsen (2015). *Vår väg. Ny politik för en ny tid*. Grängesberg: Nordfront Förlag.

- Oftedal, E. (2015). *The Financing of Jihadi Terrorist Cells in Europe*. Oslo: Norwegian Defence Research Establishment, FFI.
- Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSCE (2019). *Understanding the Role of Gender in Preventing and Countering Violent Extremism and Radicalization That Lead to Terrorism – Good Practices for Law Enforcement*. Wien: OSCE Secretariat.
- Paxton, R. O. (2004). *The Anatomy of Fascism*. London: Allen Lane.
- Payne, S. G. (1995). *A History of Fascism, 1914–1945*. London: UCL Press.
- Pearson, E. (2016). The Case of Roshonara Choudhry: Implications for Theory on Online Radicalization, ISIS Women, and the Gendered Jihad. *Policy & Internet*, 8(1), 5–33.
- Pearson, E. (2018). *Why Men Fight and Women Don't: Masculinity and Extremist Violence*. London: Tony Blair Institute for Global Change.
- Perry, B., och Scrivens, R. (2018). A climate for hate? An exploration of the right-wing extremist landscape in Canada. *Critical criminology*, 26(2), 169–187.
- Pisoiu, D. (2019). Dressed to Kill. I: Berry, B. (red.). *Appearance Bias and Crime*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (2018). *Utveckling av arbetet mot politiskt motiverad brottslighet*. Redovisning av regeringsuppdrag Ju2017/08661/PO.
- Powell, A. (2017). *A companion to Sparta*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Proctor, K., och Mazurana, D. (2018). The role of gender in mobilizing and countering fundamentalist violent extremist organizations. I: Gentry, C. E., Shepherd, L. J., och Sjoberg, L. (red.). *Routledge handbook of gender and security*. Abingdon: Routledge.
- Radicalisation Awareness Network, RAN (2019a). *Extremism, Radicalisation & Mental Health: Handbook for Practitioners*. RAN Centre of Excellence.
- Ravndal, J. A. (2018). Right-wing Terrorism and Militancy in the Nordic Countries: A Comparative Case Study. *Terrorism and Political Violence*, 30(5), 772–792.
- Richards, A. (2014). Conceptualizing terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(3), 213–236.
- Ridgeway, C. (2001). Gender, Status, and Leadership. *Journal of Social Issues*, 57(4), 637–655.
- Ronnberg, A., och Martin, K. (red.). (2010). *The book of symbols: reflections on archetypal images*. Köln: Taschen.

- Rostami, A., Mondani, H., Carlsson, C., Sturup, J., Sarnecki, J., och Edling, C. (2018). *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige*. Rapport nr 2018/4. Stockholm: Institutet för framtidsstudier.
- Rydgren, J. (2010). Den radikala högerens sociologi. I: Deland, M., Hertzberg, F., och Hvitfeldt, T. (red.). *Det vita fältet I. Samtida forskning om högerextremism*. Opuscula Historica Upsaliensis 41. Uppsala universitet: Uppsala.
- Rydgren, J. (2018). The radical right: an introduction. I: Rydgren (red.). *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Oxford: Oxford University Press.
- Röpke, A. (2013). Der Nationalsozialistische Untergrund und sein Netzwerk. I: Röpke, A., och Speit, A. (red.). *Blut und Ehre: Geschichte und Gegenwart rechter Gewalt in Deutschland*. Berlin: Ch. Links Verlag.
- Sageman, M. (2004). *Understanding terror networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter-radicalisation: A conceptual discussion and literature review. *ICCT Research Paper*, 97(1), 22.
- Schmidt, R. (2020). Duped: Examining Gender Stereotypes in Disengagement and Deradicalization Practices. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1-24.
- Schuurman, B., Lindekilde, L., Malthaner, S., O'Connor, F., Gill, P., och Bouhana, N. (2018). End of the lone wolf: the typology that should not have been. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1-8.
- Sedgwick, M. (2010). The concept of radicalization as a source of confusion. *Terrorism and political violence*, 22(4), 479-494.
- Shifman, L. (2014). *Memes in digital culture*. Cambridge: MIT press.
- Silke, A. (2008). Holy warriors: Exploring the psychological processes of jihadi radicalization. *European journal of criminology*, 5(1), 99-123.
- Silke, A., och Brown, K. (2016). 'Radicalisation': The Transformation of Modern Understanding of Terrorist Origins, Psychology and Motivation. I: Jayakumar, S. (red.). *State, Society and National Security: Challenges and Opportunities in the 21st Century*. Singapore: Rajaratnam School of International Studies.
- Simi, P., och Futrell, R. (2013). Neo-Nazi movements in Europe and the United States. I: Snow, D.A., della Porta, D., Klandermans, B., och McAdam, D. (red.). *The Wiley-Blackwell encyclopedia of social and political movements*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Snyder, L. L. (1998). *Encyclopedia of the Third Reich*. New York: Marlowe.
- SOU 1999:10. *Demokratins förgörare*. Stockholm: Demokratiutredningen, Regeringskansliet.

- SOU 2002:87. *Rikets säkerhet och den personliga integriteten. De svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddade verksamhet sedan år 1945.*
- SOU 2002:91 *Hotet från vänster. Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister, anarkister m.m. 1965–2002.*
- SOU 2016:92. *Värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Nationell samordning och kommunernas ansvar.* Stockholm: Wolters Kluwer.
- The Soufan Center (2019). *White Supremacy Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement.* The Soufan Center.
- The Soufan Center (2020). *Inside the Russian Imperial Movement: Practical Implications of U.S. Sanctions.* The Soufan Center.
- Spaaij, R. (2012). *Understanding Lone Wolf Terrorism: Global Patterns, Motivations and Prevention.* London/New York: Springer.
- Spaaij, R., och Hamm, M. R. (2015). Key Issues and Research Agendas in Lone Wolf Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 38(3), 168–175.
- Spurkland, T. (2005). *Norwegian runes and runic inscriptions.* Woodbridge: Boydell Press.
- Sterkenburg, N. (2019). *A practical introduction to far-right extremism.* RAN Centre of Excellence.
- Stevens, C. (2000). Symbols. I: Zimmerman, B. (red.). *Encyclopedia of lesbian and gay histories and cultures. Vol. 1, Lesbian histories and cultures: an encyclopedia.* New York: Garland.
- Stevens, T., och Neumann, P. R. (2009). *Countering online radicalisation: A strategy for action.* International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence.
- Strindberg, A. (2019). *Terrorfinansiering – översikt och analys av litteraturen 2010–2018.* Rapportnr: FOI-R-4725—SE. Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.
- Sturup, J., och Långström, N. (2017). Individuella riskfaktorer och riskbedömningar för våldsbejakande radikalisering: en översikt av forskningsläge och metoder. I: SOU 2017:67 *Våldsbejakande extremism – en forskarantologi.* Stockholm: Wolters Kluwer.
- Swidler, A. (1986). Culture in action: Symbols and strategies. *American sociological review*, 273–286.
- Säkerhetspolisen (2000). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 1999.* Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2002). *Verksamhetsåret 2001.* Stockholm: Säkerhetspolisen.

- Säkerhetspolisen (2010). *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige*. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2016). Årsbok 2015. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2017a). Årsbok 2016. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2019). Årsbok 2018. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2020). Årsbok 2019. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Taylor, M., och Horgan, J. (2006). A conceptual framework for addressing psychological process in the development of the terrorist. *Terrorism and political violence*, 18(4), 585-601.
- Teitelbaum, B. R. (2017). *Lions of the north: sounds of the new Nordic radical nationalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Thorsson, E. (1984). *Futhark – a handbook of rune magic*. Maine: Weiser Books.
- Thorsson, E. (2004). *Rune Might: History of the Early 20th Century German Rune Magicians (2nd ed.)*. Texas: Rûna-Reven Press.
- Vergani, M., Iqbal, M., Ilbahar, E., och Barton, G. (2018). The Three Ps of Radicalization: Push, Pull and Personal. A Systematic Scoping Review of the Scientific Evidence about Radicalization Into Violent Extremism. *Studies in Conflict & Terrorism*, ISSN 1057-610X.
- Victoroff, J. (2005). The mind of the terrorist: A review and critique of psychological approaches. *Journal of Conflict resolution*, 49(1), 3-42.
- Vidino, L. (2014). *Home-Grown Jihadism in Italy: Birth, Development and Radicalization Dynamics*. Milan: ISPI and European Foundation for Democracy.
- Wendling, M. (2018). *Alt-Right: from Achan to the White House*. London: Pluto Press.
- Wåg, M. (2010). Nationell kulturkamp – från vit maktmusik till metapolitik. I: Deland, M., Hertzberg, F., och Hvitfeldt, T. (red.). *Det vita fältet. Samtida forskning om högerextremism*. Opuscula Historica Upsaliensis 41. Uppsala universitet: Uppsala.
- Young, J., och Brunk, C. (2012). *The Ethics of Cultural Appropriation*. New York: Wiley-Blackwell.
- Zúquete, J. P. (2018). *The Identitarians: the movement against globalism and Islam in Europe*. Indiana: University of Notre Dame Press.

Internetkällor

Amadeu Antonio Stiftung (2014). *Overlooked and Underrated: Women in Right-Wing Extremist Groups in Germany*. Hämtad från Amadeu Antonio Stiftungs webbplats, https://www.amadeu-antoniostiftung.de/w/files/pdfs/fachstelle/140407_overlooked-and-underrated.german-women-in-right-wing-extremist-groups.pdf. Publicerad den 7 april 2014. Hämtad den 4 november 2019.

Anti-Defamation League, ADL (2018). Hate symbols. Hämtad från Anti-Defamation Leagues webbplats, <https://www.adl.org/education/references/hate-symbols/>. Hämtad den 14 december 2018.

Anti-Defamation League, ADL (2019). *White Supremacists Embrace "Accelerationism"*. Hämtad från Anti-Defamation Leagues webbplats, <https://www.adl.org/blog/white-supremacists-embraceaccelerationism?fbclid=IwAR1mAKkrVKsm-QCW3xwYUry2LQFbUlsniLjXkHsZJW88LpExbweF6Zk2EL7A>. Publicerad den 16 april 2019. Hämtad den 27 maj 2020.

Anti-Defamation League, ADL (2020). *The Base*. Hämtad från Anti-Defamation Leagues webbplats, https://www.adl.org/resources/backgrounders/the-base?fbclid=IwAR1OCyfgf447Rsb_hHg8qztwla7nApdTQ3MFLu0WzqVgqp5ZDo95Q15ZGJI. Hämtad den 27 maj 2020

Arktos (2018). *About*. Hämtad från Arktos webbplats, <https://arktos.com/about/>. Hämtad den 28 februari 2019.

Baas, D. (2019). *Den svenska nazistexporten – dömda svenskar marscherar i våra grannländer*. Publicerad på Expressens webbplats, <https://www.expressen.se/nyheter/den-svenska-nazistexporten-domdasvenskar-marscherar-i-vara-grannlander/>. Publicerad den 25 september 2019. Hämtad den 27 maj 2020.

Bjørge, T. (2019). *Right-wing extremism in Norway: Changes and challenges*. Hämtad från Universitetet i Oslos webbplats, <https://www.sv.uio.no/crex/english/news-and-events/right-now/right-wing-extremism-innorway.html/>. Publicerad den 25 februari 2019. Hämtad den 4 oktober 2019.

Center mot våldsbejakande extremism, CVE (2020a). *Ryska imperiska rörelsen*. Hämtad från CVE:s webbplats, <https://www.cve.se/omcve/aktuellt/arkiv/nyhetsarkiv/2020-05-29-pm-ryska-imperiska-rorelsenoch-samarbetet-med-nmr.html>. Publicerad den 29 maj 2020. Hämtad den 29 maj 2020.

Center mot våldsbejakande extremism, CVE (2020b). *Ensamagerande gärningspersoner – ett faktablad*. Hämtad från CVE:s webbplats, <https://cve.se/om-cve/aktuellt/arkiv/nyhetsarkiv/2020-06-03-cves-faktablad-ensamagerande-garningspersoner.html>. Publicerad den 3 juni 2020. Hämtad den 4 juni 2020.

Dalsbro, A. (2018). *Nyrekrytering bakom rekordmånga nazistiska aktiviteter*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2018/04/nyrekrytering-bakom-rekordm%C3%A5nganazistiska-aktiviteter>. Publicerad den 25 maj 2018. Hämtad den 20 augusti 2018.

Dalsbro, A., och Leman, J. (2019). *Rekordmånga vit makt-aktiviteter under 2018*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2019/04/rekordm%C3%A5nga-vit-makt-aktiviteterunder-2018>. Publicerad den 30 april 2019. Hämtad den 30 april 2019.

Deland, M. (2018). *Deras taktik är den lokala förankringen*. Hämtad från ETC:s webbplats, <https://www.etc.se/inrikes/nazisternas-taktik-ar-denlokala-forankringen>. Publicerad den 6 augusti 2018. Hämtad den 20 augusti 2018.

Divinyi, S., och Linné, P. (2017). *Därför får nazisten Viktor Melin sänkt straff efter bombdåden*. Hämtad från Göteborgspostens webbplats, <http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/d%C3%A4rf%C3%B6r%C3%A5r-nazisten-viktor-melin-s%C3%A4nkt-straff-efterbombd%C3%A5den-1.4656832>. Publicerad 21 juni 2017. Hämtad den 14 augusti 2018.

European Brotherhood (2018). *About us*. Hämtad från European Brotherhoods webbplats, <https://europeanbrotherhood.com/shop/aboutus/>. Hämtad den 28 november 2018.

Expo (2018a). *Nordisk ungdom*. Expo Fakta. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/fakta/wiki/nordisk-ungdom>. Senast uppdaterad den 18 april 2018. Hämtad den 20 augusti 2018.

Expo (2018c). *Symbollexikon*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/fakta/symbollexikon>. Hämtad den 26 november 2018.

Expo (2018e). *Hatets politik 2017*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2018/04/allt-om-granskningen>. Publicerad den 26 april 2018. Hämtad den 4 november 2019.

Expo (2019b). *Nordiska motståndsrörelsen*. Expo Fakta. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/fakta/wiki/nordiskamotst%C3%A5nds%C2%ADr%C3%B6relsen>. Senast uppdaterad den 8 januari 2019. Hämtad den 20 februari 2019.

Foreign Fren (2019). *Pentti Linkola* on immigration. Publicerad på Youtube den 13 januari 2019. Hämtad den 11 mars 2020.

Forum för levande historia (2019). *Definition antisemitism*. Hämtad från Forum för levande historias webbplats, <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/rasism/lar-dig-mer-om-rasism/rasism-mot-olika-grupper/antisemitism/definition>. Hämtad den 18 februari 2019.

Forwald, H. (2019). Propaganda och kampmetoder. Hämtad på Nordisk styrkas webbplats, <https://nordiskstyrka.org/propaganda-ochkampmetoder/>. Publicerad den 23 september 2019. Hämtad den 4 november 2019.

Green Brigade (2020). *Green Brigade*. Publicerad på Telegram, okänt publiceringsdatum. Hämtad den 10 mars 2020.

Jönsson, M. (2018). *NMR kartlagt: Var fjärde dömd för våldsbrott*. Hämtad från Sveriges radios webbplats, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=689095>. Publicerad den 22 februari 2018. Hämtad den 22 februari 2019.

Kasurinen, A. (2020). Mordbrand misstänks ha koppling till ekofascism. Hämtad från Expos webbplats, <https://expo.se/2020/04/misstankthogerextremism-bak-om-mordbrand>. Publicerad den 27 april 2020. Hämtad den 28 maj 2020.

King, H. (2016). *Google takes down Chrome extension targeting Jews*. Hämtad från CNN:s webbplats, <https://money.cnn.com/2016/06/03/technology/google-racist-chromeextension/>. Publicerad den 3 juni 2016. Hämtad den 7 januari 2019.

Leman, J., och Vergara, D. (2018). *Så allierar sig Alternativ för Sverige med vit makt-rörelsen*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2018/09/s%C3%A5-allierar-sig-alternativ-f%C3%B6rsverige-med-vit-makt-r%C3%B6relsen>. Publicerad den 7 september 2018. Hämtad den 2 maj 2019.

Lindberg, S. (2019). *Ny organisationsstruktur inom Nordiska motståndsrörelsen*. Hämtad från Nordfronts webbplats, <https://www.nordfront.se/ny-organisationsstruktur-inom-nordiskamotstandsrorelsen.smr>. Publicerad den 4 februari 2019. Hämtad den 14 maj 2019.

Myhrén, L. (2019). Oro bland svenska judar efter flera attentat. Hämtad från Sveriges Radios webbplats, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1637&artikel=7356>. Publicerad den 2 december 2019. Hämtad den 21 maj 2020.

Nationalencyklopedin, NE (2018a). *Lambda*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/lambda>. Hämtad den 12 december 2018.

Nationalencyklopedin, NE (2018b). *Mem*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mem>. Hämtad den 12 december 2018.

Nationalencyklopedin, NE (2018c). *Nazism*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/nazism>. Hämtad den 12 december 2018.

Nationalencyklopedin, NE (2018d). *Odalbonde*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/odalbonde>. Hämtad den 12 december 2018.

Nationalencyklopedin, NE (2019). *Islamofobi*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/islamofobi>. Hämtad den 14 maj 2019.

Nationalencyklopedin, NE (2020). *Nynazism*. Hämtad från NE:s webbplats, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/nynazism>. Hämtad den 2 juni 2020.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning, NCT (2019). *Bedömning av terrorhotet mot Sverige 2019*. Hämtad från Säkerhetspolisens webbplats, <https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.6af3d1c916687131f1fba2/1553223698807/NCT-Helarsbedomning-2019.pdf>. Publicerad 2019. Hämtad den 8 maj 2019.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning, NCT (2020). *Terrorhotet mot Sverige 2020*. Hämtad från Säkerhetspolisens webbplats, <https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.a5cd4be16dfd84e1716fe/1586333459233/NCT-Helarsbedomning-2020.pdf>. Publicerad 2020. Hämtad den 25 maj 2020.

Nordfront (2019a). *Information om Nordiska motståndsrörelsens olika engagemangsformer*. Hämtad från Nordiska motståndsrörelsens webbplats, <https://www.nordfront.se/information-om-olika-engagemangsformer>. Hämtad den 16 maj 2019.

Nordfront (2019b). *Motståndsrörelsen på din ort*. Hämtad från Nordiska motståndsrörelsens webbplats, <https://www.nordfront.se/naste-8anmaler-sig-for-tjanstgoring.smr>. Hämtad den 29 oktober 2019.

Nordfront (2019c). *Radio*. Hämtad från Nordiska motståndsrörelsens webbplats, <https://www.nordfront.se/category/radio/>. Hämtad den 5 oktober 2019.

Nordic Wear (2018). *Om oss*. Hämtad från Nordic Wears webbplats, <https://nordicwear.se/om-oss/>. Hämtad den 12 december 2018.

Nordisk styrka (2019a). *Om Nordisk styrka*. Hämtad från Nordisk styrkas webbplats, <https://nordiskstyrka.org/om-nordisk-styrka/>. Publicerad den 16 augusti 2019. Hämtad 16 augusti 2019.

Nordisk styrka (2019b). *NS Radio #1*. Hämtad från Nordisk styrkas webbplats, <https://nordiskstyrka.org/ns-radio-1-introduktion-nordiskstyrka-och-mediestor-men/>. Publicerad den 11 september 2019. Hämtad den 12 september 2019.

Nordisk ungdom (2018). Rubriker *Idégrund* samt *Aktivism*. Hämtad från Nordisk ungdoms webbplats, <https://nordiskungdom.com>. Hämtad den 9 januari 2019.

Nordisk ungdom (2019). *Beslut om nedläggning*. Hämtad från Nordisk ungdoms webbplats, <https://nordiskungdom.com/beslut-omnedlaggning/>. Hämtad den 23 september 2019.

Poohl, D. (2018). *Här är vit makt-rörelsens starkaste fästen*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2018/07/h%C3%A4r%C3%A4r-vit-makt-r%C3%B6relsens-starkaste-f%C3%A4sten>. Publicerad den 5 juli 2018. Hämtad den 20 augusti 2018.

Radicalization Awareness Network, RAN (2019b). *EX POST PAPER Local-level management of far-right extremism*. Hämtad från RAN:s webbplats, https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/homeaffairs/files/whatwedo/networks/radicalisation_awareness_network/aboutran/ranlocal/docs/ran_local_rotterdam_far_right_extermism_20190124_en.pdf. Publicerad den 24 januari 2019. Hämtad den 4 november 2019.

Rekawek, K. (2020). *Career Break or a New Career? Extremist Foreign Fighters in Ukraine*. Hämtad från Counter Extremism Projects webbplats, <https://www.counterextremism.com/press/new-cep-report-careerbreak-or-new-career-extremist-foreign-fighters-ukraine>. Publicerad den 4 maj 2020. Hämtad den 19 maj 2020.

Rosén, E. (2017). *Forskare: Den nya högerextrema rörelsen kan få stor påverkan*. Hämtad från Sveriges Radios webbplats, <https://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3437&grupp=24443&artikel=6806701>. Publicerad den 25 oktober 2017. Hämtad den 2 maj 2019.

Salihu, D. (2014). *Svenskarna som strider i Ukraina*. Hämtad från Expressens webbplats, <https://www.expressen.se/nyheter/svenskarnasom-strider-i-ukraina/>. Publicerad den 10 december 2014. Hämtad den 20 augusti 2018.

Southern Poverty Law Center (2020). *Alt-right*. Hämtad från Southern Poverty Law Centers webbplats, <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/ideology/alt-right>. Hämtad den 10 mars 2020.

Svenska kommittén mot antisemitism, SKMA (2019). *Antisemitism då och nu*. Hämtad från SKMA:s webbplats, <https://antisemitismdaochnu.se/>. Hämtad den 2 maj 2019.

Sveriges radio, SR (2014). *Säpo: 30 svenskar kämpar mot Ryssland i Ukraina*. Sveriges Radio Ekot. Hämtad från Sveriges radios webbplats, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=602565> 1. Publicerad den 22 november 2014. Hämtad den 21 augusti.

Säkerhetspolisen (2009). *Politisk extremism – vit makt miljön*. Hämtad från Säkerhetspolisens webbplats, https://web.archive.org/web/20090818025754/http://www.sakerhetspolisen.se/forfattningsskydd/politiskextremism/vitmaktmiljon.4.3b063add11_01207dd46800055802.html. Publicerad 18 augusti 2009. Hämtad den 23 maj 2019.

Säkerhetspolisen (2017b). *Frågor och svar om extremistmiljöerna*. Pressinformation. Hämtad från Säkerhetspolisens webbplats, <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/201710-04-fragor-och-svar-om-extremistmiljoer.html>. Publicerad den 4 oktober 2017. Hämtad den 22 augusti 2018.

Uppdrag granskning (2018). *Alternativhögern i Sverige*. Hämtad från SVT Plays webbplats, <https://www.svtplay.se/video/19094567/uppdraggranskning/uppdrag-granskning-sasong-19-avsnitt-2-1>. Publicerad den 29 augusti 2018. Hämtad den 2 maj 2019.

Vergara, D. (2018). *Aktivister i Nordisk ungdom åtalas för flera aktioner*. Hämtad från stiftelsen Expos webbplats, <https://expo.se/2018/08/aktivister-i-nordisk-ungdom-%C3%A5talas%C3%B6r-flera-aktioner>. Publicerad den 9 augusti 2018. Hämtad den 4 december 2019.

Wegener, F. (2020). *How the Far-Right Uses Memes in Online Warfare*. Hämtad från Global Network on Extremism & Technologys webbplats, <https://gnet-research.org/2020/05/21/how-the-far-right-uses-memes-inonline-warfare/>. Publicerad den 21 maj 2020. Hämtad den 28 maj 2020.

Appendix 1: Förkortningar

ADL	Anti-Defamation League
AfS	Alternativ för Sverige
AWB	Afrikaner Weerstandsbeweging
BNSM	British National Socialist Movement
Brå	Brottsförebyggande rådet
BSS	Bevara Sverige Svenskt
C18	Combat 18
CVE	Center mot våldsbejakande extremism
DAF	Deutsche Arbeitsfront
EB	European Brotherhood
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
HBTQ	Homosexuell, bisexuell, transperson och queer.
KKK	Ku Klux Klan
MSI	Movimento Sociale Italiano
NA	Nordiska alternativhögern
NCT	Nationellt centrum för terrorhotbedömning
NF	National Front
NMR	Nordiska motståndsrörelsen
NRP	Nordiska rikspartiet
NS	Nordisk styrka (samt Nationalsocialism), NS Stockholm
NSAP	Nationalistiska arbetarepartiet
NSDAP	Nationalsocialistiska tyska arbetarepartiet (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
NSF	Nationalsocialistisk front
NU	Nordisk ungdom
RF	Revolutionära fronten
RIR	Ryska imperiska rörelsen
SA	Sturmabteilung
SMR	Svenska motståndsrörelsen
SoO	Soldiers of Odin
SS	Schutzstaffeln
SSS	Svensk Socialistisk Samling
SvP	Svenskarnas parti
VAM	Vitt Ariskt Motstånd
WUNS	World Union of National Socialists
ZOG	Zionist Occupation Government

cve
Center mot
våldsbejakande
extremism

+46 8 527 44 200 • Box 1386, 111 93 Stockholm • info@cve.se
urn:nbn:se:bra-900